

TRIBUNA
O SLOVENSKI
MEJI V ISTRI

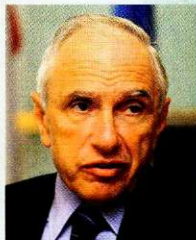
POGOVOR
STAVKA POLICISTOV
BI BILA NEUPRAVIČENA

DEMOKRACIJA

Dr. Peter Jambrek
o tem, zakaj in
kako odpraviti
neustavne
pristojnosti
predsednika
republike

SPORNE PRISTOJNOSTI

ISSN 1408-0494
9 771408 049069

INTERVJU

Mag. Andrej Bručan

Čakalne vrste so se močno skrajšale

KOLUMNA

Dr. Janez
Jerovšek o
medijih

Več smeha,
več žura!

Minister za zdravje opozarja:
Prekomerno pitje alkohola škoduje zdravju!

Simboli na tržnici

Metod Berlec

Simboli se prodajajo, vrednote ostajajo, so zapisali na svoje plakate v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije ob letošnjem 1. maju. Plakate so „okrasili“ s simboli, kot so srp in kladivo, Che Guevara in pest, ki naj bi bili naprodaj. Ali to pomeni, da so se naši, večinoma „rdeči“ sindikalisti poslovali od komunistične simbolike, še naprej pa naj bi zagovarjali vrednote tako imenovanega delavskega razreda? Ne vemo. Plakate in sporočilo si lahko vsak razlaga po svoje. In kaj kaže praksa? Nedvomno to, da se vodilni slovenski sindikati in njihovi večni funkcionarji niso kdo ve kako spremenili oziroma se sploh niso. Še naprej je njihovo geslo, da ne smejo sklepati „gnilih kompromisov“, še naprej stojijo na okopih in pogosto se zdi, da že a priori nasprotujejo kakršnim koli spremembam. Vlade gospodarske in socialne reforme, s katerimi naj bi se Slovenija prebila med najrazvitejše države sveta, so pričakali na nož. Še posebej predlog enotne davčne stopnje. Konec leta 2005 so v snegu izvedli protireformne demonstracije. Seveda ne samo zaradi predvidenih reform, ampak ker jim sedanja vlada svetovnonazorsko ni blizu. Po mnenju poznavalcev sindikalnega boja naloga množične stavke pogosto ni samo v tem, da prisili vlado k popuščanju, ampak tudi da pomaga ideološko sorodni opoziciji rušiti oblast in da „proletariatu sovražno vlado nadomesti z vlado, ki mu je bolj naklonjena“.

Vlada zamisli o enotni davčni stopnji ni opustila zaradi tega, ampak zaradi izračunov, ki so jih naredili na finančnem ministrstvu in so pokazali, da enotna davčna stopnja ne bo prinesla toliko pozitivnih učinkov, kot so sprva pričakovali. No, reforme se kljub sindikalnemu nasprotovanju nadaljujejo. Morda z nekoliko manjšo intenzivnostjo, kar sindikalistom seveda ustreza. Njihovi voditelji želijo za vsako ceno obdržati status quo, pa čeprav bo to imelo dolgoročno negativne posledice na vse sloje prebivalstva. Še posebej na interese tistih, ki naj bi jih sindikati zagovarjali. Nedavno so v znanem

slovenskem podjetju predstavniki delavcev v nadzornem svetu glasovali proti sprejetju letnega plana, pa čeprav je predvideval dobiček. Ko so jih vprašali, zakaj temu nasprotujejo, so dejali da zato, ker so temu nasprotovali tudi v prejšnjih letih. No, pri tem so prezrli pomembno dejstvo, da so v prejšnjih letih v planih tega podjetja vedno predvidevali, da bodo imeli izgubo. Komentar najbrž ni potreben.

Slovenija je demokratična republika, piše v prvem členu slovenske ustave. V drugem, da je pravna in socialna država. Kot vemo, je slovenska demokracija še mlada, zato se še vedno soočamo s stvarmi, ki so v zahodnoevropskih demokracijah samoumevne. Pri nas pa simpatizerji in funkcionarji nekdanjega komunističnega režima še danes želijo preprečevati normalen vladni nadzor nad varnostno-obveščevalnimi službami oziroma mislijo, da edino oni lahko razsodijo, kaj je v slovenski družbi prav in kaj ni. Pravna država in demokracija v preteklosti pri nas pogosto nista delovali. Na žalost je še danes velikokrat tako. Zato bodo morale vse tri veje oblasti na tem področju še veliko postoriti. Dnevno si je namreč treba prizadevati za ustrezno raven demokracije in pravne države. Pri socialni državi je podobno, vendar s to razliko, da so socialne pravice povezane z zmožnostmi posamezne družbe. Lahko je vse lepo zapisano v zakonih, a problem je, če država vsega tega finančno ne more izpolniti ali če je podjetje na robu bankrota. Ljudje so še danes prepogosto prepričani, da mora država poskrbeti zanje, namesto da bi to storili sami. Številni socialne pravice izkoriščajo, tisti, ki bi bili do njih upravičeni (starejši, bolniki, invalidi ...), pa so zato marsikdaj prikrajšani. Zato sindikalisti s svojimi nerazumnimi zahtevami pogosto delajo medvedjo uslugo tistim, za katere naj bi se zavzemali.

Na splošno pa lahko ugotovimo, da je danes življenjski standard višji kot kadar koli prej. Slovenija ima visoko gospodarsko rast in reforme so potrebne, da bo tako tudi v prihodnje. Ne glede na to, kakšne simbole na tržnici prodajajo sindikalisti. **D**

Slovenija ima visoko gospodarsko rast. Reforme so potrebne, da bo tako tudi v prihodnje. Ne glede na to, kakšne simbole na tržnici prodajajo sindikalisti.

UVODNE STRANI

- 9 Nič več predsednik države?
10 **Pogledi:** Podoba brez vsebine
11 Zaprta družba v medijih

POLITIKA

- 12 Sporne predsedniške pristojnosti
15 Duhovna in politična misel
20 Problematika meje v Istri

SLOVENIJA

- 22 Utajevalke davkov
24 Podjetja z blokiranimi računi
26 Proti zdesetkanju vrst v vojski
28 Značilnosti Podravske regije

TUJINA

- 32 Slovenščine nikar!
34 Pohodi smrti v ZDA
32 **Globus:** Afera v Siemensu
33 **Tuji tisk:** Vse astrologu

INTERVJU

- 38 Mag. Andrej Bručan

DOMOZNASTVO

- 42 Upodabljanje gore Uršlje
44 Dežela pod Sv. Višarjami
46 Stoletje mladosti v naravi
50 **Naši kraji:** Mozirje
54 Plečnikova odličja za arhitekto

OGLEDALO

- 56 **Film:** Mož pajek, tretjič
58 **Avtomobilizem:** Grand scenic
60 **Znanost:** Svetlobno onesnaževanje
62 **Šport:** Prvo leto po Schumacherju
64 **Črna kronika:** Sodbo sprejel mirno
66 **Rumeno:** Anžej Dežan s šansonom
68 **TV Kuloar:** Razbitje tabuja
66 Rumeno: Anžej Dežan s šansonom

38 Intervju: mag. Andrej Bručan

Selitev onkoloških bolnikov je povezana z nabavo opreme, za katero je skladno s podpisano pogodbo z dobaviteljem dogovorjen zadnji rok konec julija letos, dogovarjali pa smo se tudi o tem, da bi bil ta rok krajši. Upam, da bo res tako, takšna imamo tudi zagotovila.

12 Predsedniške pristojnosti

Zakaj in kako odpraviti neustavne pristojnosti predsednika republike. Pristojnosti predsednika Slovenije je mogoče razdeliti na tiste, ki so določene v ustavi, in na druge, ki jih urejajo zakoni neposredno na podlagi ustave.

15 Viharno dvajseto stoletje

Pred kratkim je pri založbi Družina na pobudo društva SKI (Slovenski katoliški izobraženci) izšel zbornik z naslovom Slovenska duhovna in politična drama 20. stoletja.

22 Utajevalke davkov

Po razkritju, da imajo poslanke Majda Širca in Cveta Zalokar Oražem in po naših podatkih tudi Darja Lavtižar Bebler gospodinske pomočnice, likanje in čiščenje pa plačujejo na roke in brez računov, je na dlani, da sodelujejo pri davčnih utajah.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara Prevorčič, Aleš
Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müller,
Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr.
Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban,
Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte,
Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR / 599,10 SIT

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poštnina plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij
ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98)
sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava
davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo
položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do
15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna
naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov,
za druge pa 257,57 USD.

Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING, fotomontaža

Stavka policistov bi bila neupravičena

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

O stavki, ki jo je napovedal sindikat policistov, ker ni zadovoljen z 20. plačnim razredom, kot je določila vlada, smo se pogovarjali z ministrom Gregorjem Virantom. Pravi, da je stavka uperjena proti zaposlenim na primerljivih delovnih mestih.

Sindikat policistov se pripravlja na stavko. Kakšno je vaše stališče do nje?

Polijski sindikat ima zakonsko pravico napovedati stavko, a je ta po zakonu o policiji zelo omejena. Policisti so tudi med stavko dolžni pravočasno, učinkovito in v skladu z navodili predstojnika opravljati vse ključne naloge policije. Sicer pa menim, da bi bila stavka – moralno gledano – povsem neupravičena.

Izravnava izhodiščnih plač policistov, carinikov in paznikov obstaja že od leta 1994. Zakaj bi po vašem mnenju policisti radi prav zdaj 'odsokočili'? Menite, da je to tudi politično motivirano?

Tako je, izhodiščne plače policistov so izravnane s plačami carinikov, paznikov, gasilcev in izterjevalcev že od leta 1994, torej to ni nič novega. V novem plačnem sistemu, kot ga predlaga vlada, se osnovna plača na teh delovnih mestih dviguje za okoli 4 odstotke, plača vojaka pa se s to ravno izenačuje in se dvigne za okoli 12 odstotkov. Hkrati se povečujejo dodatki za manj ugoden delovni čas: nadure za 80, nedeljsko in praznično delo za 130, nočno delo pa za 80 odstotkov. Torej bi policijski sindikat, potem ko dolga leta ni izrazil nobenega nasprotovanja plačni izravnavi med primerljivimi delovnimi mesti s srednješolsko izobrazbo, staval v času, ko vlada ponuja izboljšave plačnega položaja. Glede na to, da vsi sindikati »plačne skupine C« (javne uprave) podpirajo vladni predlog in soglašajo z izravnavo na 20. plačnem razredu, bi bila stavka policijskega sindikata

praktično uperjena proti drugim zaposlenim na primerljivih delovnih mestih. Opozoriti velja, da so sindikati javne uprave že leta 2003 sklenili dogovor o izravnavi osnovnih plač na navedenih delovnih mestih.

Kako pa je to določeno v kolektivni pogodbi?

V kolektivni pogodbi za javni sektor se določa le plača za tipična delovna mesta. V kolektivni pogodbi dejavnosti pa bomo posebej ovrednotili specifična delovna mesta, npr. policiste v specialni enoti. O tem se sploh še nismo začeli pogajati. Prav tako se je vlada pripravljena pogajati o dvigu dodatka za t. i. posebne enote na sklic, ki se izplačuje za čas usposabljanja in izvajanja posebnih akcij (npr. Hotiza, Ambrus). Pripravljeni smo tudi zagotoviti sredstva za plačilo povečanih obremenitev na najbolj obremenjenih policijskih postajah, kot so Ljubljana Moste, Ljubljana Center in podobne.

Menite, da so policisti res v slabšem položaju od drugih?

Argumenti policijskega sindikata se opirajo na kvantitativno metodologijo za vrednotenje delovnih mest, ki so jo vlada in reprezentativni sindikati javnega sektorja kot obvezno orodje za določanje osnovnih plač zavrgli že leta 2003. Ta metodologija namreč omogoča manipulacije in njeni rezultati so odvisni od ponderja, ki se pripiše posameznemu elementu zahtevnosti delovnega mesta. Na podlagi iste metodologije so npr. tudi gasilci izračunali, da bi morale biti njihove plače višje od plač policistov, carinikov in drugih. Metoda,

ki jo je uporabil policijski sindikat oziroma njegov zunanji izvajalec, je na primer pokazala, da bi morali vojakom bistveno znižati plače, kar lepo kaže na absurdnost te metode (vsi vemo, da je problem pridobivanja kadrov v Slovenski vojski bistveno večji kot v policiji).

Kaj bi to pomenilo za plačni sistem celotne javne uprave in za pogajanja?

Stavka policijskega sindikata lahko izolira ta sindikat v procesu pogajanj o kolektivni pogodbi za javni sektor, saj drugi sindikati v teh pogajanjih ne nastopajo z metodami izsiljevanja. Sicer pa pogajanja tečejo normalno naprej in so v sklepni fazi. Kolektivna pogodba za javni sektor se lahko veljavno sklene tudi brez podpisa policijskega sindikata.

Kaj se bo zgodilo, če bodo policisti stavkali oziroma kakšna je sploh lahko ta stavka glede na njihov položaj?

Če bi ugodili zahtevam policijskega sindikata, bi po moji presoji pomenila začetek konca prenove plačnega sistema v javnem sektorju. Sprožila bi namreč plaz zahtev drugih sindikatov, ki bi imel tako nevzdržne finančne posledice, da bi morali zaradi odgovornosti do davkoplačevalcev projekt ustaviti in ostati pri sedanjem plačnem sistemu, sredstva, zbrana za odpravo plačnih nesorazmerij, pa razdeliti linearno med vse zaposlene v javnem sektorju. V zvezi s stavko pa bo vlada storila vse, kar po zakonu lahko stori, da državljanke in državljani zaradi nje ne bodo čutili neprijetnih posledic.

Sreča v nesreči

Ob 21. obletnici jedrske katastrofe v Černobilu smo se tudi Slovenci zavedeli, da imamo svojo nesrečo. To je predsednik države Janez Drnovšek, ki je pred kratkim napovedal, da se jeseni ne namerava vnovič potegovati za to funkcijo. Sreča v nesreči.

ISKRICA

Žal

Aleksander Škorc

„Nikakor ni res, da smo skrivaj jedli marmelado. Dokler sem bil jaz šef kuhinje zanesljivo ne,“ je zatrdil Iztok izpod brega in si nerodno brisal lepljive sladke madeže okrog prebranih ustec. „Sploh pa sem marmelado še originalno zapečaten izročil svojemu nasledniku. Pravzaprav je nismo nikoli niti kupili niti naročili – kje so dokazi?! – imamo pa jo samo zato, ker je vlada zanjo izvedela,“ je dodal in s ponjavo nerodno pokrival stroj za uničevanje dokumentov, pri čemer se je še bolj nerodno zbodel v specialno pripravo za odstranjevanje in vnovično pritiskanje pečatov. „Sicer pa so naši kuharji zelo stare šole in tako imenitne stvari, kot je kozarec marmelade, niti odpreti ne znajo,“ je sklenil Iztok in nekajkrat spretno pritisnil na tipke ultramodernega dlančnika.

„Je pa res neokusno po vseh dolgih desetletjih odkopavati katakombe sredi glavnega mesta, in to v kleti hiše, ki je že tako dokaj majava in bi jo spodaj že zdavnaj morali zaliti z betonom,“ je menil Dušan, sin pridelovalca kumar, sicer pa levičar po poklicu. Nato je 3,5 sekunde sočustvoval z žrtvami iz omenjenih katakomb, preostanek življenja pa bo sočustvoval s krivično razkrinkanimi rablji in „marmeladarji“ iz prvega odstavka.

Miran, sin begajočega očeta, levičar poštenih misli in pravičnega pogleda, pa je ugotovil, da mu je izredno žal, da za katakombe ni vedel. „Ko sem bil sicer resda večkrat na obisku pri tam službujočih tovariših, zagotavljam, da nisem nikoli opazil nič posebnega. Tudi v kleti sem bil, a sem mislil, da se tam tovarišija sprošča po naporni službi in da živalski kriki, ki so se slišali, pripadajo njim. Saj veste, mi, 'kameradi', smo bili vedno nekoliko robate sorte. Verjemite mi, če bi vedel, da tam mučijo ljudi, bi stavbo takoj ukazal dodatno zvočno izolirati,“ je dejal in ni bilo videti, da mu je kaj posebno nerodno.

Meni je tudi žal. Pa ne za žrtvami. S svojo bridko usodo so se pač pokorili za enega starih grehov in njih cena je v očeh tistega, ki edini zmore pravično soditi, zanesljivo močno zrasla. Res hudo je bilo za njihove svojce, a tudi oni so s tem samo položili račune pred razsodnikom. Rablje pa vse to še čaka. Tako usoda žrtev kot trpljenje njihovih svojcev. In zagotavljam jim, rabljem, da bodo imeli na voljo veliko življenj, v katerih bodo svoje grehe do pičice natančno odplačali, in hkrati resnično sočustvujem z njimi, ker vem, da je posledično biti krvnik neprimerno težje kot biti žrtev.

H-umor

„Zgodba o SIB banki se ni začela v opoziciji. Zgodba o SIB banki se je začela v vladi, v LDS in v združeni listi. In LDS in združena lista sta kontrolirali popolnoma vse medije. Ko sem jaz hotel ta del svoje resnice objaviti v Dnevniku, mi niso objavili ene same vrstice.“
(Peter Božič je razgalil diktatorski vpliv prejšnje oblasti na medije.)

»Namesto asfalta, ki so nam ga obljubili, da ga bodo uredili, pa nam bodo sedaj pripeljali Strojaneve.«

(Krajan četrtne skupnosti Vič se razburja, ker jim župan Zoran Janković ne namerava pripeljati pravega materiala.)

»V času bivše Jugoslavije sem bil najboljši agent SDV na svetu in po meni so Angleži snemali filme o James Bondu.«

(Nekdanji esdevejevec Zmago Jelinčič ne skriva svoje »slavne« preteklosti.)

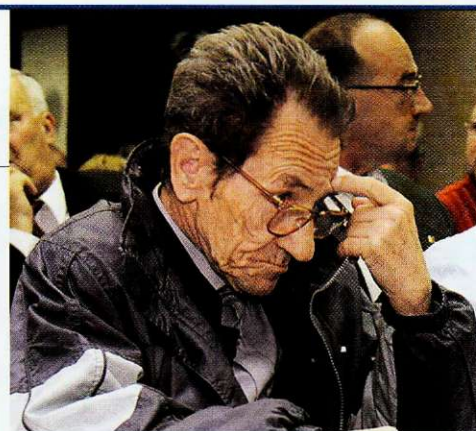
»Ne gre za odkrivanje tople vode, ta voda teče že od leta 2004.«

(Poslanec SD Dušan Kumer je prepričan, da so se problemi s Sovo začeli že tedaj, ko so na oblast prišli »nepoklicani«.)

»Za demokracijo ni dobro, če se ruši ravnovesje med vejami oblasti, med zakonodajno, sodno in izvršilno. Če se moč in odločitve kopičijo samo v eni politični skupini, sistem ne more delovati demokratično.«

(Nekdanji predsednik države Milan Kučan iz lastnih izkušenj opisuje, kaj pomeni biti nedemokratičen.)

»Kandidati za sodnike morajo biti ugledni strokovnjaki in politično neodvisni. Ta predlog pa predstavlja nevaren premik k izbiri in imenovanju kandidatov na politični osnovi.«

(Svetovalka predsednika republike Magdalena Tovornik je prepričana, da so neodvisni kandidati za sodnike mednarodnih sodišč samo tisti, ki jih predlaga predsednik države, pa čeprav je bil le-ta nekdanji predsednik LDS.)

»Popoviču ni mogoče očitati nedemokratičnosti, njegova demokracija se izvaja dobesedno: to je vladavina večine. On in njegovo družinsko podjetje sta v Kopru večina.«

(Franco Juri ima občutek, da je v Kopru mestni svet povsem odveč.)

»Ne bom kandidirala za predsednico, ker se ne mislim spreminjati, želim biti svobodna v svojem razmišljanju in izražanju.«

(Spomenka Hribar naj svoje duše ne bi prodala niti za predsedniško funkcijo. Ali je ni že takrat, ko je napisala članek Zaustaviti desnico?)

»Naša programska koda je odprta. Vsakdo, ki se nam bo pridružil, lahko pusti svoj pečat.«

(Predsednik Društva Zares Matej Lahovnik bo v svojo prihodnjo stranko sprejemal tako leve kot desne.)

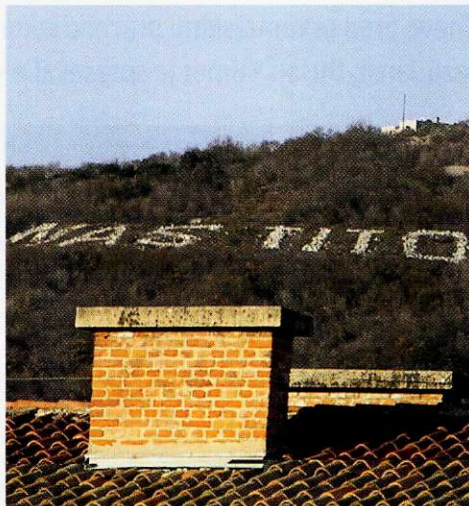
»Če bi imel božjo moč in če bi rojeval samega sebe, bi se hotel roditi točno leta 1959 in kot otrok znova videti prvi človekov korak na Luni.«

(Pisatelj Feri Lainšček prisega na »že videno«.)

Konec sabotinske skrivnosti

Vsakokrat ko se na Sabotinu v Novi Gorici neznanci lotijo preurejanja tamkajšnjega napisa Naš Tito, ki je nekakšen nesladen spomin na slovensko totalitarno zgodovino, in ko se napis čez nekaj dni znova skrivnostno pojavi v prvotni obliki, javnost ugiba, kdo stoji za temi akcijami. Pred kratkim pa nam je uspelo izvedeti, kdo izvaja tovrstne akcije. Za napis skrbi skupina okoli 15 ljudi, ki kot sekcija deluje v okviru novogoriške ZZB NOB. Skupina se imenuje Maj 45, njen predsednik pa je Miha Pograjc, javnosti sicer neznan, bil pa naj bi potomec prvega komunističnega župana Solkana Ovna. Skupina je izvedla večino zadnjih akcij v zvezi z napisom vključno s tisto, ko je pred dvema letoma 8. maja, na predvečer nekdanjega dneva zmage, napis osvetlila z gorečimi baklami. Sicer pa si njeni člani, ki so zaslužni tudi za to, da ponekod po Primorski 27. aprila, 1. in 9. maja visijo delavske zastave, ki so povezane z nekdanjo komunistično ikonografijo, zdaj prizadevajo predvsem za to, da bi pri občinskih oblasteh dosegli, da bi se napis zavaroval kot zgodovinski spomenik.

O zadevi smo vprašali tudi na ZZB NOB. Zanimalo nas je, ali podatki o obstoju skupine držijo in ali drži, da jo je ustanovila ZZB NOB. Njihova podpredsednica Marija

Za napis Naš Tito skrbi skupina Maj 45.

Cigale nam je potrdila, da sekcija res obstaja, da pa ne drži, da jo je ustanovila ZZB NOB. Kot je dejala, gre za skupino ljudi, ki se je zbrala samoiniciativno, novogoriška ZZB NOB pa ji samo začasno daje streho nad glavo, dokler se skupina ne bo organizirala kot samostojno društvo.

Skrivnost premikanja kamnov na Sabotinu je torej razkrita. A. K.

Modrosti tedna

»Problem, ki je izbruhnil v Sloveniji, ni Sova kot taka, ampak njen tisti del, ki deluje kot sistem v sistemu. Nekdo se ga je očitno dotaknil in njihove nekdanje 'lovke', ki se bojijo za razkritje svojega nekdanjega početja, so se zganile. Da je res tako, lahko vidimo po tem, kdo je najbolj glasen zaradi 'vpletanja' vlade v Sovo. Razburjanje je ideološko opredeljeno. Neverjetno! Za delo Sove vlada odgovarja, nadzirati pa je ne sme.«
(Zgodovinar dr. Stane Granda)

»Napetosti niso v zadnjem obdobju (v časopisnem podjetju Delo, op. ur.) zmanjšale niti nekatere lastniške spremembe in še bolj kot prej se je pokazalo, da je glavni vzrok nesporazumov pomanjkljiva programska usmeritev večine slovenskih medijev. Prevzeli so nekakšno historično levičarstvo, ne da bi njihovi samooklicani upravitelji kogarkoli vprašali, kakšni naj bi bili v resnici. /.../ Peščica ljudi je začrtala njihovo uredniško politiko, drugi pa so ji bili prisiljeni slediti.«

(Predsednik uprave Dela Danilo Slivnik)

V evidenci Službe državne varnosti

Ob zadnjih dogodkih, povezanih s Sovo, je v javnosti znova postala aktualna Centralna aktivna evidenca Službe državne varnosti (SDV), v kateri naj bi bili zapisani podatki o sodelavcih SDV in njihovih žrtvah. Tako so se v javnosti pojavili podatki o nekaterih članih parlamentarne komisije za nadzor nad varnostno-obveščevalnimi službami. Predsednik komisije Dušan Kumer je v evidenci naveden pod oznako 0000198-06165, član komisije Rudolf Moge je naveden pod oznako 0014283-00463, Davorin Terčon, ki je komisijo vodil pred Kumrom, pa ima oznako 0000198-23935. Kumer in Terčon sta za nacionalno televizijo odločno zanimala, da bi kadar koli sodelovala s SDV, mi pa smo se odločili preveriti njune oznake. Kot nam je dejala svetovalka direktorja Arhiva RS Ljuba Dornik Šubelj, Kumer in Terčon skoraj zagotovo nista mogla biti sodelavca SDV, saj oznake, ki se začnejo s številkami 198, pomenijo, da je bila oseba narejena preverka. »Ponavadi je šlo za preverke, podobne današnjim, ko se osebe, ki naj bi imele opravka z zaupnimi podatki, preverjajo, ali so primerne za to delo, le da se je to včasih delalo brez posebnih zakonov in

Poslanci Dušan Kumer (SD), Rudolf Moge (LDS) in Davorin Terčon (Zares) v Centralni aktivni evidenci.

tudi v druge namere. Recimo, da so pri osebi, ki bi morala zasesti kakšno pomembnejše mesto, preverili, ali obiskuje verske obrede, ali je dejavna v KP,« je dejala Dornik Šubljeva. Manj jasna je, če sklepamo iz njenih besed, oznaka pri Mogetu. Dornik Šubljeva pravi, da za oznake, ki se začnejo s številko 14000, ni znano, kaj bi lahko pomenile, saj natančnega šifrantu v arhivu nimajo, kljub temu pa bi lahko pomenila eno od treh kategorij, kot jih

v poenostavljenem šifrantu navaja internetna stran www.udba.net, ki je evidenco prva javno objavila. Slednja za številke, višje od 14000, navaja, da so v to kategorijo zajeti stalni viri na zvezi uslužbencev, pripadniki rezervne sestave in registrirani sodelavci SDV. Če sklepamo po tem in po njegovi precejšnji zagretosti za raziskovanje trgovine z orožjem, bi Moge lahko bil eden od sodelavcev nekdanje SDV, čeprav seveda to ni zanesljivo. A. K.

Janša: Nekdo je očitno postal nervozen

Poslanci in poslanke državnega zbora so dneve pred prvomajskimi prazniki izkoristili tudi za poslanska vprašanja, ki so jih postavljali predsedniku vlade Janezu Janši. Dušan Kumer je spraševal o vladnem nadzoru nad Sovo.

Največ zanimanja je vzbudilo poslansko vprašanje poslanca SD in predsednika komisije za nadzor nad varnostno-obveščevalnimi službami Dušana Kumra, ki je predsednika vlade vprašal, kako bo domnevno nezakonit poseg sodelavca v kabinetu predsednika vlade Aleksandra Lavriha v operativno raven Slovenske obveščevalno-varnostne agencije vplival na mednarodni ugled agencije in s tem na nacionalno varnost države. Janša mu je odgovoril, da težava ni taka, kot jo poskuša prikazati Kumer. »Ne vem, kako bi lahko to, da je človek, ki je odgovoren za delo sveta za nacionalno varnost, prišel v prostor neke vladne službe, ogrozilo delo te službe. To je prav tako, kot bi rekli, da je vstop predsednika parlamenta v pisarno šefa ene od strokovnih služb v parlamentu ogrozil delo parlamenta. To je ne-

Janez Janša je odgovarjal na neprijetna poslanska vprašanja.

kaj, česar v normalni državi niti ne bi bilo treba komentirati,« je dejal Janša. Po njegovih besedah je Kumer, odkar je začela vladna delovna skupina pregledovati Sovo, postal zelo nervozen. »Poskuša odvrniti pozornost javnosti od dejanskih problemov, ki se preučujejo, in na vse kriplje zagovarja nekatere totalitarne vzorce ravnanja podobnih služb v času pred osamosvojitvijo, in kot kaže, tudi po njej. Prej se bodo razjasnili ti dvomi, prej bo večja tudi kredibilnost te službe,« je dejal Janša. Glede navedb, ki jih je Kumer izpostavil v vprašanju, naj bi ga bila nacionalna televizija poskušala diskreditirati z neresničnimi podatki, da je bil sodelavec SDV, pa

je Janša odgovoril: »Vprašanje, kdo je bil in kdo ni bil sodelavec SDV v nekdanjem totalitarnem režimu, se vedno znova pojavlja zato, ker to vprašanje nikoli ni bilo razčiščeno. Še ko smo bili v opoziciji, smo predlagali zakon, ki bi uredil te stvari, vendar ni bil sprejet. Ve se, kdo je glasoval za in kdo je glasoval proti. Ravno tisti, ki se danes pritožujejo, so najbolj nasprotovali temu, da se stvari uredijo.« Na koncu se je v DZ vnela še manjša polemika, kdo je bil kaj v prejšnjem sistemu. Tako je Janša Kumru očital, da je nenavadno, da funkcionarji nekdanje totalitarne stranke zdaj nadzorujejo službo, ki jo je ustanovila ta stranka, Kumer pa je odgovoril, da je to tema za kdaj drugič. Na koncu je Kumer predlagal, da parlament o dogajanju v Sovi opravi javno razpravo, vendar za to ni dobil podpore. A. K.

Odlični Elesovi izidi

Vitoslav Türk, direktor Eles

Da kadrovske spremembe, predvsem pa pretrganje nekaterih poslovnih (ne)dejavnosti ali prakse, družbi koristijo, kaže primer Eles (Elektro Slovenija, d.o.o.). Družba s 490 zaposlenimi in v večinski državni lasti je lani dosegla izredno ugodne poslovne izide. Eles pod vodstvom Vitoslava Türka je dosegel rekordno višino bruto dobička, tega je bilo kar 9,2 milijarde tolarjev oziroma 38,4 milijona evrov. Višina dobička

je izredno pomembna, saj ga je bilo leto pred tem le 9,3 milijona evrov, kar pomeni, da je Eles pod Türkovim vodstvom dobiček več kot počel veriti. Türk ob tem pojasnjuje, da je za veliko rast dobička več vzrokov – ob nižjih stroških poslovanja so bistveno povečali prihodke, ki so jih v Elesu dosegli z avkcijami za čezmejno prenosno zmogljivost. Eles je pri tem zelo dobro izkoristil strateško lego Slovenije. Veliko so pridobili tudi zaradi razlik v cenah elektrike, in sicer med razmeroma nizkimi cenami v vzhodni in jugovzhodni Evropi ter razmeroma visokimi cenami v Italiji. Za naložbe so namenili skoraj toliko, kot je bilo dobička. Investirali so 38,1 milijona evrov, kar pomeni za 35 odstotkov več kot v letu 2005. Zavidanja vredno poslovanje torej. Türk je v Elektru Slovenija nasledil Vekoslava Korošca, ljubljenca prejšnjih vlad. V. K.

Dal prav Demokraciji

Kot smo napovedali v prejšnji številki Demokracije, še naprej spremljamo dogajanje v zvezi z denarno kaznijo, ki nam jo je zaradi lanske objave plač na Delu izrekla informacijska pooblaščenka Nataša Pirc Musar, potrdilo pa Okrajno sodišče v Ljubljani.

Pobuda za varstvo zakonitosti v postopku, v katerem je sodišče zavrnilo našo zahtevo za sodno varstvo, je naletela na plodna tla. S pomočjo odvetnika Jožeta Hribernika smo se pred tedni s pobudo obrnili na vrhovno državno tožilstvo. Vrhovni državni tožilec Hinko Jenull se je pozitivno izrekel o utemeljenosti pobude in vložil zahtevo za varstvo zakonitosti zoper omenjeno sodbo ljubljanskega okrajnega sodišča. V dopisu, ki smo ga prejeli pred prvomajskimi prazniki, je vrhovni državni tožilec zapisal, je prišlo do bistvene kršitve določb postopka po zahtevi za sodno varstvo, saj »sodišče ni pravilno uporabilo zakonskih določb, ki mu nalagajo vsebinsko odločanje in obrazložitev sodbe o vloženem pravnem sredstvu«. M. V.

Vrhovni državni tožilec Hinko Jenull

Nič več predsednik države?

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Ne bo kandidiral V zadnjem času je bilo mogoče zaslediti veliko ugibanj, ali se bo predsednik države Janez Drnovšek odločil za vnovično kandidaturo na predsedniških volitvah. Tovrstne govorice so se pojavile zlasti po občnem zboru Gibanja za pravičnost in razvoj, ko se je Drnovšek umaknil z mesta voditelja gibanja in ga prepustil Stanislavu Pejovniku, s tem pa naj bi bil tudi opravljen s špekulacijami o morebitnih političnih motivih gibanja. Omenjeno Drnovškovo potezo so si nekateri člani gibanja razlagali kot taktičen Drnovškov umik, ker naj bi se pripravljali na »novo funkcijo«. Vendar za zdaj kaže, da se Drnovšek ne bo potegoval za še en predsedniški mandat, saj je prek svojega urada sporočil, da na jesenskih volitvah ne namerava kandidirati. Tako naj bi bil svoje najožje sodelavce obvestil, da se za najvišje državne funkcije ne bo več potegoval.

Špekulacije o umiku Kljub Drnovškovi (vnovični) napovedi, da se ne bo potegoval za še en predsedniški mandat, pa je potrebna previdnost, saj je že lani pred dnevom državnosti v intervjuju za TV Slovenija dejal, da ne bo več kandidiral za predsednika države in da je bilo političnih funkcij dovolj. »Ne bom kandidiral. Mislim, da je bilo dovolj uradnih funkcij, vodilnih položajev,« je tedaj dejal Drnovšek. V ozadju je mogoče slišati govorice, naj bi se bil za to odločil tudi zato, ker bi mu zakon o nekdanjem predsedniku države dal nekatere privilegije, ki bi mu omogočili lažji prehod s predsedniške funkcije v normalno življenje, pri tem pa bi lahko ohranil tudi nekaj javnomnenjskega vpliva. Več kot pol leta kasneje, januarja 2007, pa je svoja stališča iz intervjuja revidiral in dejal, da ni nikoli izjavil, da ne bo kandidiral, ampak naj bi si bila javnost njegove besede narobe razlagala. Drnovšek naj bi bil torej samo dejal, da ne želi še enkrat kandidirati v takih razmerah, kot so bile leta 2002, kasneje pa se o svoji kandidaturi ni več izjasnil. Po nekaterih informacijah naj bi Drnovška od kandidature odvrčal predvsem medijski pomp (na nedavnem občnem zboru Gibanja za pravičnost in razvoj v Rogaški Slatini ni bil preveč navdušen za pogovore z novinarji), medtem ko je iz nekaterih virov slišati, naj bi bilo zanj ponižujoče, ker leta 2002 ni zmagal že v prvem krogu volitev in se je moral spopasti z Barbaro Brezigar, generalno državno tožilko. Pri tem naj spomnimo, da je tudi njegov predhodnik Milan Kučan pred volitvami leta 1997 napovedoval, da ne bo več kandidiral, vendar naj bi ga bile v vnovično kandidaturo prisilile »izredne razmere«. Zanimivo pa je, da ima prav Kučan (s pomočjo ljubljanskega župana in svojega varovanca Zorana Jankovića je pred nedavnim postal častni meščan Ljubljane), ki se v zadnjem času spet veliko pojavlja v javnosti, znova proste roke in lahko kandidira na predsedniških volitvah, vendar bi bila njegova kandidatura bolj presenečenje kot pričakovano dejanje.

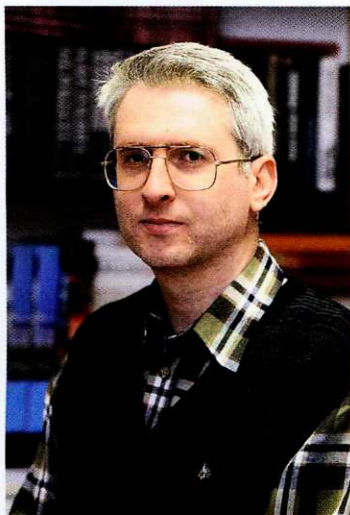
Strah pred javnim mnenjem Prav izkušnja z volitev leta 2002 bi lahko vzrok za Drnovškov častni umik

Janez Drnovšek naj bi se umaknil iz politike.

Drnovškova odločitev, da ne bo še enkrat kandidiral za predsednika republike je edina pametna poteza, ki jo je naredil v zadnjem času.

z mesta predsednika države. Dejstvo je namreč, da je zaradi nekaterih spornih potez v zadnjih dveh letih zapravil svoj javnomnenjski kapital, zaradi česar bi imel ob soočenju z Borutom Pahorjem in Lojzetom Peterletom zelo malo možnosti za zmago. Poleg tega si je Drnovšek z nekaterimi svojimi potezami prislužil tudi ostro kritiko s strani Boruta Pahorja, češ da kot predsednik države ne deluje povezovalno. Drnovškovo ravnanje v zadnjem času je že na meji regularnosti, saj na primer še vedno ni predlagal kandidata za guvernerja Banke Slovenije, čeprav se mu je pred meseci s tem zelo mudilo. Najverjetneje mu ustreza, da je po odhodu Mitje Gasparija iz Banke Slovenije vršilec dolžnosti postal Andrej Rant, ki ga je Drnovšek prav tako neuspešno predlagal za guvernerja. Tudi nekatere njegove solistične poteze in konfliktnost zlasti v razmerju do predsednika vlade Janeza Janše kažejo na to, da je odločitev za dokončni umik z mesta predsednika države edina pametna poteza, saj je tranzicijska levica mnoga Drnovškova dejanja – le-ta naj bi bila povezana tudi z njegovim duševnim zdravjem – tudi zlorabljala za kulturni boj. ■

Podoba brez vsebine

Mag. Aleš Žužek

Bi se Pahor kot premier znal sam odločiti ali bi poskušal preložiti mučno odgovornost na nekoga drugega?

Če je za Jelka Kacina, odhajajočega predsednika razpadajoče LDS, veljala oznaka o retoriki brez vsebine, bi se voditelju SD Borutu Pahorju še najbolj prilegala oznaka o podobi brez vsebine. Nedvomno je Pahor všečen politik, ki zna s svojimi spravljivimi in konsenzualnimi političnimi sporočili nagovarjati veliko število slovenskih volivcev. Še zlasti tiste, ki si želijo, da bi bilo v Sloveniji čim manj političnih preprirov in razprtij. Pri tem pa mnogi pozabljajo, da politični prostor v svojem bistvu ni harmonični prostor idealnih medosebnih odnosov, temveč prizorišče večinoma nasprotujočih si interesov, ki jih je treba v sodobni pluralni družbi miroljubno urejati znotraj demokratičnega pravnega reda. Pri graditvi medijsko všečne podobe gre Pahorju v prid tudi precej pomenljivo dejstvo, da se večina medijev (namenoma?) izogiba temu, da bi mu postavljala neprijetna vprašanja. Lep primer takšnega »medijskega ujčkanja« je eno od Slakovih Trenj, v katerem je POP TV pri propagiranju oddaje najprej napovedovala, da bo Pahor odgovarjal tudi na vprašanja o odnosu do Katoliške cerkve in položaju istospolnih parov, nato pa teh – za Pahorja nedvomno precej neprijetnih vprašanj, ki bi lahko škodovala njegovi medijski podobi, s katero poskuša čim bolj ugajati tako »levim« kot »desnim« volivcem – v sami oddaji ni bilo. Toda če je Pahorjevo spretno izogibanje temu, da bi dal jasne odgovore na bolj ali manj samo ideološka in svetovnonazorska vprašanja, ki so bila za nameček velikokrat medijsko prenapihnjena s strani levo usmerjenih medijev, še dokaj neškodljivo, je po drugi strani treba vedeti, da gre v politiki tudi za reševanje realnih problemov, ki se jim ni mogoče izogniti in kjer za njihovo rešitev zgolj lep nasmeš ne bi zadostoval. Mene bi namreč zelo zanimalo, kaj bi Pahor, če bi bil predsednik vlade, storil v soočenju z žgočim konkretnim konfliktom, kjer bi bilo treba povleči odločne, a hkrati tudi preudarne politične poteze. Recimo v primeru takšnega konflikta, kot je konec lanskega leta izbruhnil med družino Strojani in Ambrušani. Bi tudi on podprl (pravilno) odločitev za preselitev družine Strojani in tako umiril razgreti položaj ali pa bi v tem primeru prisluhnil popadljivim levčarskim mnenjskim voditeljem in svojemu notranjemu ministru ukazal, naj policija zoper ogorčene Ambrušane (v Pahorjevi obljubljeni »sproščeni Sloveniji«) nastopi s silo? Bi se Pahor kot morebitni predsednik vlade sploh znal sam odločiti ali bi poskušal mučno odgovornost preložiti na nekoga drugega?

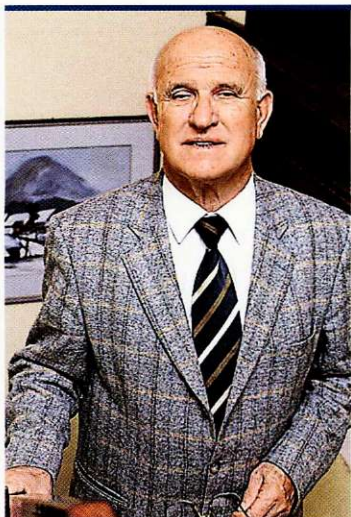

Ogledalo vladi

Vida Kocjan

Slovenija se hitro približuje povprečju razvitosti držav v Evropski uniji, ki imajo valuto evro.

Evropska centralna banka (ECB) je objavila letno poročilo o območju evra za leto 2006, v katerem je poročala tudi o Sloveniji, in sicer kot članici, ki je prva med novimi članicami prevzela evro. Evropski bančniki ugotavljajo, da je država naredila precejšen korak pri dohitevanju povprečja razvitosti držav (strokovno napredek v realni konvergenci), ki že uporabljajo evro. Ob tem so objavili podatek, da je slovenski bruto domači proizvod (BDP) v letu 2006 znašal 78 odstotkov povprečja držav, ki uporabljajo evro, in tega primerjali z višino v letu 1997, ko je bil le 65 odstotkov. Napredek je torej očiten, saj gre za 20-odstotno povečanje rasti BDP glede na povprečje t. i. evrodržav. Pomembna pri tem je še stopnja inflacije. V letu 1997 je bila ta 8,3-odstotna, leta 2006 pa le še 2,5-odstotna. Znižanje je torej občutno. Evropski finančniki slovenski vladi predlagajo, naj za še boljše izide začne z aktivnostmi za zagotavljanje prožnejšega trga dela, izboljša naj tudi prožnost proizvodnih trgov. Želijo si še, da bi rast plač v Sloveniji zaostajala za produktivnostjo, opozarjajo pa, da so pokojninski izdatki v primerjavi z drugimi državami precej visoki. To so torej opozorila finančnikov, s katerimi bi našo državo čim prej približali povprečju skupnega monetarnega trga, hkrati pa bi tudi sledili željam vseh, da bi evro obdržal svojo trdnost in s tem mesto med najmočnejšimi in zaupanja vrednimi svetovnimi valutami. Od slovenske vlade je zdaj odvisno, kaj od tega bo udeležila oziroma kako bo vodila makroekonomsko politiko, da bo čim prej dosegla povprečje EU. To, kakšno politiko namerava voditi vlada (drastično ali prilagodljivejšo), morda lahko izluščimo iz odgovora ministra Žige Turka v eni od prejšnjih števil tednika. Na vprašanje, kje vidi Slovenijo čez 10 ali 15 let, je odvrnil: »Mislim, da bomo ujeli spodnji konec tistega platoja, na katerem je veliko zahodnoevropskih držav.« Odgovor kaže, da si je vlada začrtala postopno in stabilno politiko, ki ne bo v škodo državljanov. Nekatera opozorila EU pa že udejanja. Na področju prožnosti trga delovne sile pripravlja spremembe zakona o delovnem razmerju, o katerih že dolgo tečejo pogajanja med vlado, sindikati in delodajalci. Pristojna resorna ministrica Marjeta Cotman je v pogovoru (objavljen bo v prihodnji številki) posebej poudarila, da je Slovenija socialna država, da moramo ohraniti socialno načelo in ga tudi uresničevati. Ob vseh drugih aktivnostih in izredno ugodnih gospodarskih kazalnikih se nam torej ni treba bati prihodnosti.

Zaprta združba v medijih

Dr. Janez Jerovšek

S presenečenjem smo opazovali način organiziranja okrogle mize ali sestanka o problematiki ogrožanja novinarske avtonomije in poseganja države v nekatere medije. Presenečenje je bilo v tem, da so organizatorji – Mirovni inštitut skupaj z novinarskim društvom in novinarskim sindikatom – povabili samo tiste, ki delijo enako politično in vrednostno prepričanje. Kot bi se sešla partijska celica enako mislečih članov, ki so potrditi to, kar je bilo v ožjem krogu vnaprej znano in določeno.

Na podlagi partijskega organizacijskega načela demokratičnega centralizma se je potrjevalo vnaprej izdelano enotno mnenje. Kaže, da smo se za hip vrnili v stare partijske čase zaprte družbe in zaprtih sistemov. Povabljeni udeleženci so bili vnaprej skrbno izbrani in selekcionirani po partijskem kriteriju enotnosti in ustrezne discipliniranosti. Ko je v to družbo kot nepovabljen gost vstopil Danilo Slivnik, je družba ugotovila, da je gost tujek v tem zaprtem sistemu, ki moti in vznemirja ta sistem, zato je nujno pojmovan ne samo kot nasprotnik, temveč kot sovražnik. Zaprti sistemi nimajo nasprotnikov, ampak samo sovražnike. Pojmovanje neke civilne združbe kot zaprte politične sekte, ki je dostopna samo enako mislečim z nekim vrednostnim sistemom, je v moderni, demokratično zasnovani družbi skoraj nepojmljivo. Zaprti sistemi so se v preteklosti izkazali kot nizko učinkoviti, nedemokratični in nesposobni za notranje spreminjanje. Bali so se vsakega vdora informacij in šokov, ki so iz okolja vdiral in butali ob meje njihovega sistema.

Znano je, da je sistemska teorija v slovenskih razmerah pomagala rušiti vse zaprte sisteme. Sistemska teorija se je celo predavala na FDV, dr. France Bučar pa jo je kot njen najizrazitejši predstavnik v vseh svojih spisih uporabljal kot svoje teoretsko in metodološko izhodišče. Iz tega razloga poskušajmo prikazati temeljne značilnosti te teorije, da bomo videli, kako je prej omenjeno srečanje sperto s sistemsko teorijo in z duhom sodobnega časa. Vsak sistem ima določeno število elementov, ki imajo določene lastnosti in ki jih usposablja za večjo ali zelo majhno količino sprememb. Med njimi nastane komunikacijska mreža, ki opredeljuje strukturo sistema. Med temi elementi so tudi taki, ki so zelo občutljivi za spremembe ali pa imajo dominantno mesto. V socialističnem sistemu je partija s svojo vodilno vlogo zasedala tako mesto. Ker je to pomenilo, da vodi vse druge, bi z uničenjem tega elementa v sistemu padel celoten sistem.

Bistveno pa je, da so elementi sistema s svojimi značilnostmi tako strukturirani, da se je sistem sposoben spreminjati in dopuščati, da vanj vdirajo šoki, informacije in spremembe iz njegovega okolja. Če sistemi

nimajo te sposobnosti, potem se na vse načine branijo pred kompleksnostjo iz okolja, bodisi da ga zelo selektivno, delno in počasi spuščajo vase, bodisi da se pred kompleksnostjo preprosto zapirajo. Čim bolj so sistemi togo strukturirani in čim več imajo v sebi občutljivih točk ter elementov, tem težje bodo kompleksnost okolja spustili v svoj sistem. Ko pa se sistemi začno pred kompleksnostjo okolja obrambno obnašati in zapirati, povzroči ena zavora lahko celo serijo zaporednih zavor. Iz takega zaprtega sistema izhajajo zahteve po enotnosti in slogi.

S tem v zvezi naj povemo, da so takšni zaprti sistemi izredno občutljivi za vdor tistih informacij in vrednot od zunaj, ki niso skladne z lastnostmi sistema. Zato socialistični sistemi niso dopuščali prodaje zahodnih časopisov na svojem območju, tuje radijske postaje pa so motili. Jugoslavija v tem ni bila tako dosledna, vendar je skrbno pazila na uvoz tiste literature, ki ni bila skladna z njenimi sistemskimi lastnostmi. V uradnem listu je prepovedala uvoz literature, ki jo je imela za sovražno. Drago Jančar je kar nekaj mesecev sedel v zaporu, ko je prinesel čez mejo nedovoljeno knjigo. Družboslovne fakultete so bile zaprte za vdor zahodne miselnosti. Sistem je celo delal čistko med tistimi, ki se te prepovedi niso v zadostni meri držali.

Slovenija predstavlja danes globalni sistem odprte družbe. Njeno odprtost determinirajo tržni sistem in njena vključenost v Evropsko zvezo ter sprejemanje njenih temeljnih parametrov. Vsi pod sistemi pa

še niso zadosti odprti, ampak se šele postopno odpirajo, ker jih k temu sili konkurenca in evropska regulativa. Mediji so primer še ne zadosti odprtih sistemov. Tukaj je navzoče historično levičarstvo, ki odprtosti ne more sprejeti, ker so z njo prizadeti njegovi interesi, njegov položaj in tudi levičarska

vrednostna usmerjenost. Doslej so vzdržali kot nekakšna svobodna »monada«, neodvisni od lastnikov, države in celo vodstva, kot nekakšen ideološki in interesni podaljšek nekdanje SZDL. Odpiranje pod sistemov tudi na nižjih ravneh bo tudi temu naredilo konec. Gre pa za obrambo interesov, ki so preobčleni v avtonomijo novinarstva ter obtožbe kvarnega posega države in kapitala v ta zaprti sistem. **D**

Udeleženci so bili skrbno izbrani po partijskem kriteriju enotnosti.

Predsedniške pristojnosti

Dr. Peter Jambrek, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Zakaj in kako odpraviti neustavne pristojnosti predsednika republike. Pristojnosti predsednika Slovenije je mogoče razdeliti na tiste, ki so določene v ustavi, in na druge, ki jih urejajo zakoni neposredno na podlagi ustave.

Z zakoni pa so določene tudi nekatere dodatne pristojnosti predsednika republike neodvisno od ustave, torej brez ustavne podlage. Na njihovo ustavno spornost sta opozorila že Ustavno sodišče Republike Slovenije in slovenska ustavnopravna doktrina. V tem članku odgovarjam na vprašanja, zakaj so nekatere predsednikove pristojnosti ustavno sporne (sam mislim, da so že na prvi pogled neskladne z ustavo) in kako bi se neustavno stanje dalo odpraviti.

Ustavne pristojnosti predsednika republike

Med predsednikovimi ustavno določenimi pristojnostmi so nekatere izrecno navedene v 107. členu, ki ima naslov »pristojnosti predsednika republike«, druge

izhajajo iz drugih določb, ki urejajo položaj predsednika republike, tretje pa so določene v drugih poglavjih ustave.

Pristojnosti predsednika republike po 107. členu Ustave RS so:

- razpis volitev v DZ,
- razglašanje zakonov,
- imenovanje državnih funkcionarjev, kadar je to določeno z zakonom,
- postavljanje in odpoklic veleposlanikov in poslanikov republike ter sprejem poverilnih pisem,
- izdaja listin o ratifikaciji,
- odločanje o pomilostitvah,
- podeljevanje odlikovanj in častnih naslovov,
- opravljanje drugih zadev, določenih z ustavo.

Na podlagi osme alineje istega člena so v ustavi določene še na-

slednje pristojnosti predsednika republike:

- sklic prve seje novega DZ (81. člen),
- zahteva za sklic izredne seje DZ (85. člen),
- pristojnosti v zvezi z izrednim stanjem in vojno, kadar se DZ ne more sestati (92. in 108. člen),
- predlaganje DZ kandidata za predsednika vlade (111. člen),
- razpustitev DZ in razpis novih volitev pod pogoji iz 111. in 117. člena ustave,
- predlaganje DZ pet članov sodnega sveta /od skupaj 11/ (131. člen),
- predlaganje DZ kandidatov za sodnike Ustavnega sodišča RS (163. člen),
- vlaganje zahteve za odločitev o sporu glede pristojnosti med DZ, predsednikom republike in vlado (160. člen),

- zahteva US, naj da v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe mnenje o njeni skladnosti z ustavo (160. člen).

Navedene pristojnosti so torej tiste, ki jih ustava določa neposredno.

Nekatere pristojnosti ima predsednik republike tudi na podlagi 102. člena ustave, ki določa vsebino njegove funkcije in ureja, da predsednik republike predstavlja Republiko Slovenijo in je vrhovni poveljnik njenih obrambnih sil.

Zakon o obrambi v zvezi z obrambnimi ukrepi na primer v tretjem odstavku 25. člena določa, da o mobilizaciji Slovenske vojske odloča predsednik republike na predlog vlade.

Ustavno sporne oziroma z ustavo neskladne pristojnosti

Take so vse zakonske določbe, ki opredeljujejo pristojnosti predsednika republike brez ustavnega pooblastila in urejajo predlagalne pristojnosti (kadrovskega iniciativa) predsednika republike. To so določbe naslednjih zakonov, ki niso izrecno navedene v ustavi niti ne izhajajo neposredno iz ustavnih določb:

- Zakon o javnih uslužbencih: 1. točka prvega odstavka 175. člena določa, da predsednik republike imenuje tri člane uradniškega sveta izmed strokovnjakov s področja javnega sektorja (ne gre za imenovanje državnih funkcionarjev po tretji alineji prvega odstavka 107. člena ustave, čeprav so člani sveta seveda lahko imenovani izmed državnih funkcionarjev), v skladu s 177. členom pa razpisuje tudi volitve in nadomestne volitve članov uradniškega sveta ter imenuje volilno komisijo za volitve članov uradniškega sveta.

- Zakon o varuhu človekovih pravic: predsednik republike v skladu z 2. členom predlaga DZ v imenovanje kandidata za varuha človekovih pravic.
- Zakon o računskem sodišču: predsednik republike predlaga v skladu s tretjim odstavkom 8. člena izmed prijavljenih kandidatov DZ v imenovanje kandidata za predsednika računskega sodišča ter prvega in drugega namestnika predsednika računskega sodišča.
- Zakon o zunanjih zadevah: po 14. členu se diplomatska predstavništva odpirajo in zapirajo z ukazom predsednika republike, 59. člen pa določa, da daje predsednik republike tudi soglasje za imenovanje vodje diplomatskega predstavništva tuje države.
- Zakon o Banki Slovenije: predsednik republike v skladu s 35. členom DZ predlaga v imenovanje kandidata za guvernerja Banke Slovenije, v skladu s 36. členom kandidata za viceguvernerja, po četrtem odstavku 37. člena pa je pristojen DZ predlagati tudi člane sveta Banke Slovenije.
- Zakon o informacijskem pooblaščenju: predsednik republike v skladu s 6. členom predlaga DZ v imenovanje kandidata za informacijskega pooblaščenca, po 7. členu pa daje tudi predlog za njegovo razrešitev.
- Zakon o Radioteleviziji Slovenija: šesti odstavek 17. člena določa, da predsednik republike imenuje dva člana programskega sveta na predlog registriranih verskih skupnosti (ne gre za državne funkcionarje in torej ne za pristojnost na podlagi 107. člena ustave).
- Zakon o predlaganju kandidatov iz RS za sodnike mednarodnih sodišč: v skladu s 6. členom predsednik republike predlaga DZ kandidate za sodnike mednarodnih sodišč.
- Zakon o preprečevanju korupcije: v skladu s prvim odstavkom 5. člena predlaga predsednik republike DZ v imenovanje predsednika in namestnika predsednika Komisije za preprečevanje korupcije; zakon o preprečevanju korupcije je sicer nehal veljati z uveljavitvijo zakona o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo, vendar

je Ustavno sodišče RS začasno zadržalo izvrševanje omenjenega zakona, zato so se do končne odločitve v zadevi U-I-57/06 uporabljale določbe ZPKor.

Ustavnosodna praksa in doktrina

Odločba Ustavnega sodišča RS Up-600/04-26, UL št. 39, 13. 4. 2006 z dne 23. 3. 2006 v tč. 6. obrazložitve argumentira: »V obravnavani zadevi je pristojnost Predsednika Republike predlagati Državnemu zboru kandidate za člane Računskega sodišča določil ZRacS (5. člen). Pri tem je lahko sicer vprašljivo, ali je (upoštevaje določbe o pristojnostih Predsednika republike) z zakoni dopustno določati nove pristojnosti Predsednika republike. Vendar to ni predmet spora v tej zadevi.«

Z drugimi besedami, Ustavno sodišče RS je »mimogrede«, ko je obravnavalo neko drugo vprašanje, »opazilo« prej navedeno ustavno spornost zakona. Vendar pa ni bilo pristojno o tem vprašanju tudi odločiti. Zato ustrezni razlog v sporni zadevi ni »nosilni«, ampak predstavlja *obiter dictum*, torej argument, ki je pomemben »le« za ustavnopravno doktrino in seveda za potencialne pobudnike spora, katerega meritorno vsebino bi lahko predstavljalo prav vprašanje kadrovske pobude predsednika republike (tudi v primeru računskega sodišča).

Dr. Miha Ribarič v Komentarju Ustave Republike Slovenije (dr. Lovro Šturm, ur., Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, 2002, str. 837) pa kome-

tira: »Z ustavnega vidika se odpira vprašanje, ali ne bi bilo potrebno navedene, sedaj z zakonom določene pristojnosti bodisi izrecno navesti v ustavi, bodisi dopolniti ustavo z določbo, da opravlja predsednik republike tudi druge zadeve, ki niso določene s to ustavo, če tako določa zakon. Za sprejem takega zakona bi lahko predpisali tudi posebej kvalificirano večino poslancev, lahko tudi takšno, kakršna je potreba za spremembo ustave, to je dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev.«

Ustavnopravni komentator torej ne dvomi o ustavni spornosti le z zakoni urejenih predlaganih pristojnosti predsednika republike; postavlja namreč vprašanje o »potrebi«, da se uredi njihova ustavna podlaga.

Nedavno – potem ko je bila že odprta javna razprava o ustavni spornosti predsednikovih pristojnosti – je vanjo posegel tudi dr. Lojze Ude z razlago o »implicitirani predlagalni pristojnosti«. Meni namreč, naj bi pristojnost imenovanja kot močnejša in splošnejša predpostavljala, torej »implicitirala« tudi predlagalno pristojnost.

Temu sicer osamljenemu mnenju nasprotujejo vse za ta primer uporabne metode razlage spornih pravnih norm oziroma njihove (re)konstrukcije: jezikovna, logična in sistematična razlaga. Glede na ustavnopravno terminologijo in glede na ustaljeno slovensko jezikovno, tudi pogovorno rabo, besede »predlagati« ne moremo in ne smemo enačiti z besedo »imenovati.«

Za obravnavano vprašanje se mi zdi zanimivo (zlasti glede pri-

Ustavno sodišče Republike Slovenije

hodnje zakonodaje) natančneje opozoriti le na namensko (teleološko) razlago predsednikove pristojnosti imenovanja, ki jo ureja tretja alineja prvega odstavka 107. člena slovenske ustave (»imenuje državne funkcionarje, kadar je to določeno z zakonom«).

Predsednikovo pristojnost »imenovanja« je treba razumeti glede na njegovo splošno in načelno pristojnost, da »predstavlja Republiko Slovenijo« (102. člen ustave). V slovenskem sistemu parlamentarne ustavne demokracije predsednik republike namreč nima političnih in oblastnih pooblastil. Slednje imata vlada in parlament. Tudi predsednikova pristojnost imenovanja torej ne pomeni akta izvajanja politične oblasti, ampak je v funkciji ustavne vrhovne legitimacije in simbolne potrditve kadrovske iniciative pravih organov oblasti v parlamentarni demokraciji.

Prav zato je ustavodajalec lahko pooblastil parlament, da sam podeli predsedniku republike morebitne nove zgolj »formalne« pristojnosti imenovanja. Ureditev katere koli druge njegove dodatne pristojnosti, tudi predlagalne, pa je ohranil – jih rezerviral samo za izrecno ustavno urejanje.

Pobude in predlogi za odpravo z ustavo neskladnih pristojnosti

Sam se pridružujem tistim ustavnosodnim in ustavnopravnim argumentom, ki opozarjajo na ustavno spornost tistih določb zakonov, ki brez ustavne podlage in pooblastila urejajo nove predlagalne pristojnosti predsednika republike. Menim tudi, da te zakonske določbe niso ▶

O avtorju

Dr. Peter Jambrek spada med ustanovitelje slovenske države. Dolgo časa je predaval na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, bil sodnik in predsednik Ustavnega sodišča RS, sodnik Evropskega ustavnega sodišča za človekove pravice Sveta Evrope, predaval je na različnih tujih fakultetah. Leta 2000 je bil minister za notranje zadeve v Bajukovi vladi. Danes je prodekan Fakultete za podiplomske državne in evropske študije, predava pa tudi na Evropski pravni fakulteti v Novi Gorici. Je avtor številnih knjig in strokovnih člankov.

► le ustavno sporne, ampak so tudi očitno, na prvi pogled protiuustavne. Kako torej odpraviti navedeno neskladje z ustavo?

Najprej soglašam s pobudami, da je treba vse domnevne protiuustavnosti odpraviti sistematično, ne po posameznih zakonih, ampak skupaj in v celoti.

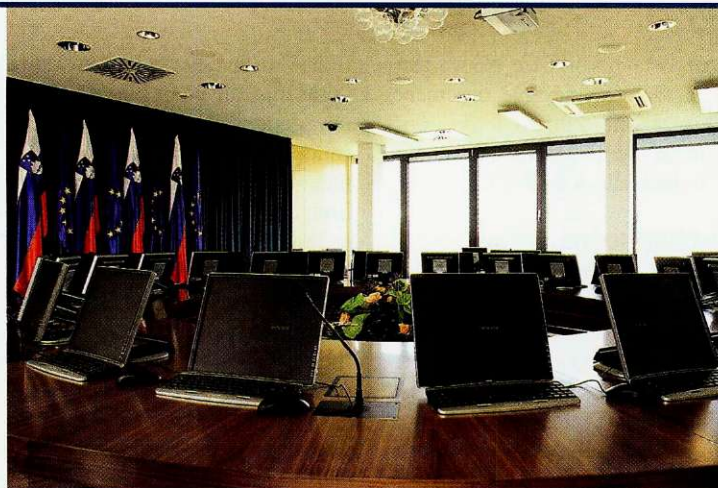
Nadalje je seveda jasno, da državni zbor (slovenski »zakonodajalec«) ne sme spremeniti zakonskih določb, na podlagi katerih sta že začeta postopka predlaganja in izvolitve kandidatov za slovenskega sodnika Evropskega sodišča za človekove pravice ter izvolitve guvernerja Banke Slovenije.

Pač pa bi v ta dva postopka lahko poseglo ustavno sodišče na podlagi svoje pristojnosti iz petega stavka prvega odstavka 161. člena Ustave RS (»Ustavno sodišče lahko pod pogoji, ki jih določa zakon, do končne odločitve v celoti ali delno zadrži izvrševanje akta, katerega ustavnost ali zakonitost presoja.«).

Člena 22. in 23. Zakona o ustavnem sodišču namreč določata, da zahtevo za presojo ustavnosti zakonov lahko vložijo najmanj tretjina poslancev DZ pa tudi vlada. Ustava pa v 162. členu ureja, da lahko da vsakdo pobudo za začetek postopka pred Ustavnim sodiščem RS, če izkaže svoj pravni interes. Odprta je torej možnost ustavnosodne presoje skladnosti z ustavo vseh določb o predlagalnih pristojnostih (kadrovske iniciative) predsednika republike.

Če bi bil sprožen ustavnosodni postopek za presojo ustavnosti obeh zakonov, ki urejata pendentne postopke na podlagi kadrovske iniciative predsednika republike, bi prav ta dva postopka ustavno sodišče lahko z začasno odredbo zadržalo, če bi ugotovilo, da bi zaradi njune domnevne protiuustavnosti lahko nastale težko popravljive posledice (39. člen Zakona o ustavnem sodišču).

Glede vseh drugih ustavno spornih oziroma protiuustavnih zakonskih določb pa se sam zavzemam za rešitev, ki je skladna s črko in z duhom slovenske ustave, ki v najmanjši mogoči meri spreminja obstoječo ureditev in ji ne moremo očitati pristranosti glede aktualnega predsednika:

Praviloma naj kandidata za določeno funkcijo predlaga vlada.

Zakonodajno telo velja v evropskih demokracijah za najbolj politični organ.

PRAVILOMA NAJKANDIDATA ZA DOLOČENO FUNKCIJO PREDLAGA Vlada na predlog resornega ministra ali resorni minister sam, imenuje pa naj ga predsednik republike. ČE USTAVA DAJE PRISTOJNOST IMENOVANJA DRŽAVNEMU ZBORU, PA BI VELJALO RAZMISLITI O USTAVNEM PRENOSU IMENOVANJA NA PREDSEDNIKA REPUBLIKE.

Temeljitega premisleka se mi namreč zdi vreden predlog, da se določene kadrovske pristojnosti izvolitve oziroma imenovanja preneso z DZ na predsednika republike, pa čeprav bi morali v ta namen dopolniti ustavo. Zakonodajno telo velja v evropskih demokracijah za najbolj politični organ, ki se ne more izogniti strankarskim soočenjem, nominalni šef države pa je – če seveda razume svojo ustavno vlogo – v tem pogledu lahko precej bolj nepristranski.

Tudi vlada in njena resorna ministrstva veljajo za manj »politične« in bolj »strokovne« orga-

ne. Zamenjava dvojice »predsednik (predlagatelj) – parlament (imenovanje)« z dvojico »resorno ministrstvo (predlagatelj) – predsednik (imenovanje)« se mi zdi v sistemu parlamentarne demokracije ustavno primerna in organizacijsko učinkovita rešitev. Ne nazadnje tudi zato, ker sta parlament in vlada v sistemu delitve oblasti še najbolj povezana in vzajemno odvisna organa, kar pomeni, da mogoče ni najboljša rešitev dvojica »vlada (predlagatelj) – parlament (imenovanje)«.

Minister za upravo bi torej predlagal člane uradniškega sveta, minister za pravosodje varuha človekovih pravic ter kandidate iz Slovenije za sodnike mednarodnih sodišč, minister za kulturno informacijskega pooblaščenca ter dva člana programskega sveta RTVS na predlog registriranih verskih skupnosti, minister za finance pa bi predlagal sodnike računskega sodišča, guvernerja, viceguvernerja in člane sveta Banke Slovenije. Tudi vodjo diplomat-

skega predstavništva tuje države bi lahko imenoval predsednik republike – na predlog resornega ministra za zunanje zadeve.

Zdi se, da predlagani rešitvi za odpravo domnevne protiuustavnosti že sedaj pritrjuje del slovenske ustavnopravne doktrine. Glede variantne predlagalne pristojnosti sodnega sveta *de lege ferenda* v primeru kandidatov za mednarodne sodnike pa ne dvomim, da bi bila ustavno primernejša predlagalna pristojnost resornega ministra za pravosodje. Zaradi formalne in simbolne pristojnosti imenovanja predsednika republike (v primeru ustavnega prenosa pristojnosti imenovanja z DZ) bi morala biti kadrovska pobuda tudi v tem primeru v pristojnosti v celoti demokratično legitimiranega organa, to je vlade oziroma njenega resornega ministra. Sodni svet je namreč po slovenski ustavi ureditvi predvsem stannovski in strokovni organ (od enajstih članov je pet profesorjev prava in šest sodnikov).

Aktualni predsednik republike bi lahko že v vmesnem času do odprave njegovih protiuustavnih pristojnosti izkazal spoštovanje do prisege, ki jo je izrekel pred nastopom svoje funkcije pred državnim zborom (»Prisegam, da bom spoštoval ustavni red, da bom ravnal po svoji vesti in z vsemi močmi deloval za blaginjo Slovenije«, 104. člen Ustave RS), s tem da bi sam javno odprl vprašanje ustavnosti svojih predlagalnih pristojnosti. Dokler pa to vprašanje ne bi bilo razrešeno, bi lahko izkazal spoštovanje do ustave tako, da bi izvrševal svoje ustavno sporne pristojnosti restriktivno, nekonfliktno ter v duhu svoje splošne reprezentativne in nepolitične funkcije. S tem bi prispeval tudi k avtoriteti splošnih določb in načel ustave o pravni državi, ustavnosti in zakonitosti, demokratični legitimiteti državnih organov ter delitvi oblasti.

Po odpravi navedenih protiuustavnosti bi novi predsednik republike lahko pred nastopom svoje funkcije svojo prisego izrekel z mirno vestjo, ker ga zakoni ne bi več zavezovali k izvrševanju pristojnosti, ki ne bi bile v skladu z ustavnim redom, na katerega je prisegel. ▣

Viharno dvajseto stoletje

Gašper Blažič, foto: Grega Pohleven

Pred kratkim je pri založbi Družina na pobudo društva SKI (Slovenski katoliški izobraženci) izšel zbornik z naslovom Slovenska duhovna in politična drama 20. stoletja. Konec aprila so o njem spregovorili v Cankarjevem domu.

Zbornik je rezultat projekta, ki se je začel z okroglo mizo v Cankarjevem domu 14. oktobra 2005 o zgodovinskem prerezu za Slovence zelo viharne in prelomne dvajsetega stoletja. V tem stoletju je namreč razpadla avstro-ogrška monarhija, nastala je kraljevina SHS oz. Jugoslavija, ki pa ni uresničila slovenskih sanj o Zedinjeni Sloveniji. Sledila je druga svetovna vojna z okupacijo in stalinistično revolucijo, ki je na slovenskih tleh sprožila protirevolucijo in posledično

državljansko vojno, le-ta pa se je nadaljevala po koncu okupacije s pobojem več deset tisoč nedolžnih ljudi, z množičnimi zapiranjimi, s preganjanjem in z ustrahovanjem. Tretji prelomni dogodek v dvajsetem stoletju pa je osamosvojitve Slovenije, ki se ujema z razpadom Jugoslavije in Sovjetske zveze (padec SZ je zaznamoval predvsem nedavno umrli nekdanji ruski predsednik Boris Jelcin) ter padcem totalitarnih režimov v Evropi. S padcem berlinskega zidu se je začelo novo poglavje zgodovine Evro-

pe, s tem pa tudi Slovencev. Pri tem je poseben poudarek zlasti na slovenskih katoličanih, ki so se v dvajsetem stoletju pogosto znašli v zelo težavnih razmerah in celo razdeljeni med seboj. Izid zbornika – uredil ga je zgodovinar mag. Stane Okoliš – je društvo SKI pospremlilo s pogovorom z avtorji zbornika (dr. Janez Zdešar, mag. Stane Okoliš, dr. Anton Drobnič, dr. Tamara Griesser Pečar, Helena Jaklitsch, Jože Dežman, Justin Stanovnik, dr. Janez Juhant in dr. Stane Granda), in sicer v petek, 20.

aprila, v Štihih dvorani Cankarjevega doma. Poleg avtorjev zbornika in predsednika društva SKI prof. dr. Jožeta Balažica je bilo mogoče med občinstvom videti še nekatere znane obraze, kot so na primer upokojeni beograjski nadškof Franc Perko (leta je prispeval uvodno besedo v zborniku), zdravnik Tine Velikonja (član nadzornega odbora društva SKI) in nekdanji politik Ivan Oman, ki je bil med letoma 1990 in 1992 član predsedstva Slovenije. Na začetku predstavitve, ki jo je povezovala Mojca ►

► Perat, moderatorka na Socialni akademiji, je zbrano občinstvo nagovoril predsednik društva SKI prof. dr. Jože Balazic, sledili pa so nastopi avtorjev prispevkov v zborniku.

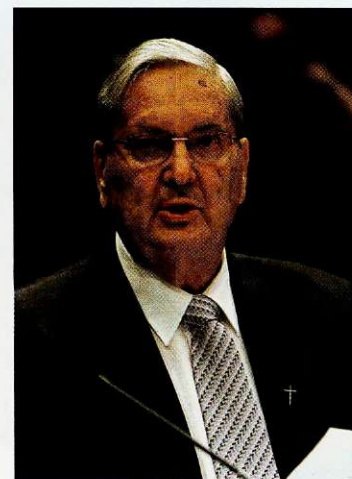
Vloga KPS Dr. Janez Zdešar, duhovnik in nekdanji delegat za slovenske izseljence v Nemčiji, je v svojem prispevku predstavil zgodovino Komunistične partije Slovenije med letoma 1920 in 1940, v času med obema vojnama torej. Prvo dobo KPS, ki si je vseskozi prizadevala prevzeti oblast in vzpostaviti diktaturo, označuje predvsem nasilen revolucionarni zagon (oboroženi spopadi, stavke itd.), kar je prisililo jugoslovansko vlado, da je z znamenito »Obznano« prepo vedala delovanje komunistične stranke in jo razpustila. K temu naj bi jo bili napeljali predvsem dve dejanji, in sicer poskus atentata na jugoslovanskega regenta Aleksandra in umor jugoslovan-

Urednik zbornika mag. Stane Okoliš

Zgodovinarica dr. Tamara Griesser Pečar

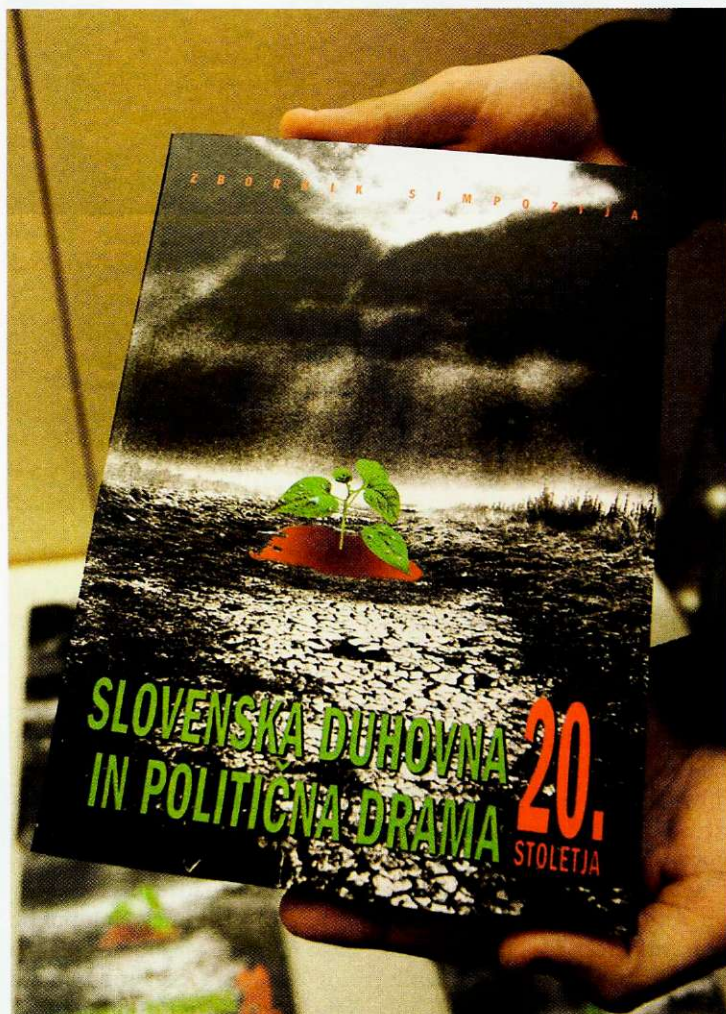
Duhovnik dr. Janez Zdešar

skega notranjega ministra leta 1921. Od leta 1929 pa se je KPS v ilegali kadrovske prenovila, v njenih vrstah so bili tudi v Moskvi šolani kadri. Kasneje so se njeni člani udeležili španske državljanske vojne, večkrat pa so poskušali tudi v Jugoslaviji prevzeti oblast z oboroženimi spopadi, vendar jim tedaj ni uspelo.

Njeno teroristično delovanje pa tudi pomeni, da je ni mogoče imeti za normalno politično stranko, pač pa za teroristično združenje, vođeno iz tujine. KPS je imela za svojega najnevarnejšega sovražnika Cerkev, kar je izkazovala tudi s kriminalnimi prestopki (na primer napadi na verska znamenja). Kasneje je Kominternu uvedla novo taktiko, in sicer t. i. ljudsko fronto, ki je delovala na podlagi sodelovanja z drugimi organizacijami za doseg temeljnega cilja – prevzema oblasti. Na Slovenskem je to poskusila z nagovarjanjem katoliških množic, kar ji ni uspelo, in krščanskih socialistov, ki pa so hitro postali plen KPS.

Medvojna protislovja Mag. Stane Okoliš, urednik zbornika, direktor Šolskega muzeja v Ljubljani in avtor knjige Žrtve druge svetovne vojne na ožjem Notranjskem, je v zborniku objavil daljše besedilo o poteku druge svetovne vojne in revolucije na slovenskih tleh, na sami predstavitvi pa je nanizal nekaj misli. Po njegovo je obdobje druge svetovne vojne na Slovenskem tudi obdobje največjih političnih in ideoloških izostreitev, ki so prešle v državljanski spopad in s tem v tragedijo, ki se je začela z okupacijo in revolucijo, nadaljevala pa s poboji in vzpostavitvijo komunistične diktature. Za razumevanje teh dogajanj je treba videti celotno sliko in se živeti v prepletenost procesov v tem času ter upoštevati vpliv svetovnih dogodkov na slovenske razmere pa tudi

različne razmere po pokrajinah. Glavni akter te drame je bila KPS, ki se je bojevala za Sovjetsko zvezo in Stalina ter verjela v zmago svetovne revolucije, pri tem pa je spreminjala imena in taktiko ter uporabila partizane kot svojo vojsko. Pri tem je dopolnjevala seznam političnih nasprotnikov in jih tudi likvidirala, svoje zločine pa je prikrivala s poudarjanjem anti-fašizma. Po drugi strani so bili katoličani dezorientirani, saj je že pred vojno umrl dr. Anton Korošec, človeka, ki bi prevzel breme vodenja, pa ni bilo. Mag. Okolišu se je v nastopu pridružil dr. Anton Drobnič kot predstavnik Nove slovenske zaveze, in govoril o katoliški dilemi med drugo svetovno vojno. V svojem nastopu je poudaril, da je bila druga svetovna vojna bistveno drugačna od prve, saj ni šlo več za vojno med velesilami za ozemlja, ampak za spopad med demokracijo in totalitarizmom. Stalin je šele po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo prestopil na stran Zahoda. Protislovja medvojnih zavezništov so katoličanom povzročila veliko težav. KPS je organizirala ljudskoo-svobodilni, torej razredni boj pod krinko »narodnoosvobodilnega boja«. Katoličani so bili razdeljeni, saj se je socialistični del katoličanov pridružil komunistom, drugi del pa se je uprl komunizmu, sprva spontano prek vaških straž, brez ukazov in političnega programa. Odločitev za odpor in obrambo pred boljševizmom je bila zelo težka, vendar je vredna spoštovanja.

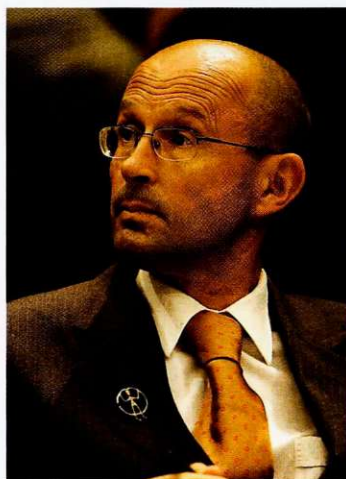
Založba Družina je predstavila zbornik o za Slovence prelomnem 20. stoletju.

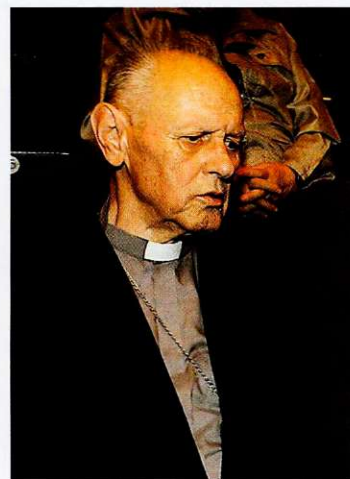
Zgodovinarica Helena Jaklitsch

Dr. Anton Drobnič

Zgodovinar Jože Dežman

Upokojeni nadškof dr. Franc Perko

Cerkev kot notranji sovražnik

Svoj prispevek o odnosu komunistične oblasti do Cerkve je predstavila tudi zgodovinarica dr. Tamara Griesser Pečar, znana po svojih monografijah Razdvojeni narod in Cerkev na zatožni klopi. Cerkev je motila komunistično oblast, ker med Slovenci ni mogla zatrei vernosti tako uspešno, kot je zatrla politično opozicijo. Cerkev je tako ostala edina organizirana sila zunaj KPS, zaradi česar je bila ves čas totalitarne komunistične vladavine glavni notranji sovražnik. Označevali so jo kot »hrbtenico reakcije«. Celó v osemdesetih letih, ko je pritisk komunizma polagoma popuščal, je bila obravnavana kot notranji sovražnik. Komunistična oblast je poskušala tudi z ustavno določeno ločitvijo Cerkve od države izločiti Cerkev iz javnega življenja in omejiti, če že ne izničiti njen vpliv. Oblast je zlorabila za svoje interese tudi sodstvo, saj so ljudska sodišča preganjala duhovnike, velik pa je bil tudi ekonomski pritisk na duhovščino. Zanimiv je bil nastop predstavnice mlajše generacije, zgodovinarke in sociologinje ter podiplomske študentke zgodovine Helene Jaklitsch, svetovalke na ministrstvu za pravosodje. Govorila je o povojnem totalitarizmu od 1945 do 1990. Po njenem mnenju je treba omenjeno obdobje dobro poznati za razumevanje sedanjega položaja, prav tako tudi nekatere dogodke, kot so povojni poboji, montirani sodni procesi, zaplembe premo-

ženja, nacionalizacija, uzurpacija vseh področij družbe in celo zasebnosti.

Pomanjkanje dialoga Direktor Muzeja novejših zgodovine Jože Dežman, ki so ga organizatorji tudi v zborniku kljub Dežmanovemu popravku označili za magistra znanosti, je opozoril, da se je v letu in pol, ko se je začel pripravljati zbornik, spremenilo veliko stvari. Po njegovem mnenju Slovincem primanjkuje sposobnosti za kritično soočenje in dialog ne glede na idejno pripadnost. Na drugi, »titofilski« strani pa doslej razen govorjenja o revizionizmu še ni prišlo do odločnega soočenja z resnico. Ali bo omenjeni zbornik dosegel namen, bo odvisno od tega, kako ga bodo obravnavali na drugi strani, če ga sploh bodo. Cilj bo dosežen, ko se bo namesto o revizionizmu govorilo o falzifikatu. Po njegovo je prišel čas za ovrednotenje socializma in tudi protikomunizma pa tudi za konkretno akcijo, saj komisija za povojna grobišča, ki jo vodi Dežman, ne bo mogla narediti vsega.

Justin Stanovnik je v svojem nastopu ovrednotil mesto slovenskih katoličanov v luči preteklih dejstev in prihodnjih perspektiv. Izpostavil je dejstvo, da lahko katoličani šele po več kot pol stoletja premislijo o svojem položaju. Po njegovem mnenju je bila druga svetovna vojna predvsem vojna za civilizacijo, pred tem nobena vojna ni bila takšna. Totalitarizem se je poskušal polastiti evropskega

človeka. Slovenci smo bili razkosani med tri države, od zunaj sta nas ogrožala fašizem in nacizem, komunizem, uvožen iz Sovjetske zveze, pa je Slovence ogrožal v samem jedru naroda. Vojna se s porazom nacizma in fašizma ni končala, saj je bil komunizem poražen šele leta 1990, pri čemer so veliko vlogo odigrali tudi katoličani. Boj katoličanov z boljševizmom pa ni potekal brez protislovij, saj je bil pogojen s tem, da ga je dovolil okupator, kar je imelo katastrofalne posledice. Drugo protislovje pa je bilo, da so boljševiški projekt podprli nekateri liberalci in tudi levo usmerjeni katoličani (krščanski socialisti). Posledica teh protislovij je bil poraz katoličanov in genociden konec njihove vojske. Kljub nasilju polstoletne vladavine komunistov pa je večina Slovencev po vojni še vedno vzdrževala stike s Cerkvijo. Katoličani so kasneje politično investirali svoje ideje in dejavnost v Demos, brez ka-

terega ne bi bilo slovenske države. Ta dejstva je treba dokončno priznati, kajti v slovenski politiki je še vedno preveč nasilja. Parlament mora izdelati osnutek pogodbe za končanje državljsanske vojne in ga sprejeti, pa čeprav z referendumom.

Od resnice k svobodi Na koncu sta imela svoj nastop še teolog dr. Janez Juhant in zgodovinar dr. Stane Granda. Dr. Juhant je citiral Michaela Nowaka, ki je zapisal, da človek lahko o resnici in svobodi začne govoriti takrat, ko prizna Boga. Tu gre predvsem za povezanost demokracije z religioznimi izročili, česar so se najbolj zavedeli v ZDA. Ljudje se ne moremo povzdigniti nad resnico, ampak smo kvečjemu lahko njeni služabniki. To pomeni, da smo šele v tem primeru ljudje pripravljeni na dialog. Pot k resnici je človekova svoboda. Resnico je treba iskati skupaj, za to pa je potreben dialog, česar se premalo zavedamo. Dr. Stane Granda je izpostavil napako, da je preveč poučevanja in premalo praktičnega delovanja. Pri slovenskih katoličanih je primanjkovalo načrtov, kar je povzročilo, da je bila usoda katoličanov med vojno takšna, kot je bila. Poleg tega so imeli krščanski socialisti neizdelano identiteto, saj so bili praktično brez vodstva. Politika je odgovorno delo in ni za amaterje, katoličani pa se je še vedno lotevajo preveč amatersko. Poleg tega ljudi še vedno preveč zaposluje preteklost, premalo pa je zazrtosti v prihodnost. ■

Vloga Nove revije

Po koncu nastopov se je med občinstvom vnela precej burna razprava o vlogi Nove revije med osamosvojitvijo in njenega odnosa do katoličanov. Slišati je bilo mogoče teze o tem, da je šlo pri ustanovitvi Nove revije dejansko za režimski projekt. Vsekakor se bodo razprave o tem, še posebej zaradi letošnje 25. obletnice ustanovitve Nove revije, še nadaljevale.

Pred grškim parlamentom je zavihrala tudi slovenska zastava.

Z očmi na Balkanu

Tekst in foto: Mitja Volčanšek

Konec aprila (23. in 24.) se je Atenah mudila slovenska delegacija, ki jo je vodil premier Janez Janša. Spremljalo jo je tudi okoli 70 gospodarstvenikov.

Vladno delegacijo sta dopolnjevala ministra za zunanje in za gospodarstvo Dimitrij Rupel in Andrej Vizjak, v skladu s prakso nekaterih nedavnih obiskov v tujini pa so se predstavnikom vlade pridružili gospodarstveniki, ki v tej sredozemski državi vidijo velike možnosti za svoja vlaganja. V ta namen je potekal tudi poslovni forum z naslovom Slovenija – vaša partnerica v evroconi. Prav prevzem skupne evropske valute naj bi po mnenju mnogih povečal zanimanje za našo državo oziroma privabil številčnejša grška vlaganja.

Celovita predstavitev Slovenije pa se ni končala z dvodnevним obiskom na najvišji ravni, saj so v atenskem hotelu Hilton vzporedno potekali še Slovenski dnevi v Atenah s prikazom slovenske kulture, ustvarjalnosti, kulinarike in tržnih proizvodov.

Možnosti v turizmu Že zaradi sestave delegacije, v kateri je bilo zastopanih okoli 60 slovenskih podjetij, je bila glavna tema pogovorov gospodarsko sodelovanje. Zdajšnja blagovna menjava je dokaj skromna, saj je leta 2006 znašala približno 261 milijonov evrov, pa še od tega je večino predstavljal slovenski uvoz grških proizvodov. S temi številkami se Grčija uvršča šele na 23. mesto med našimi zunanjetrgovinskimi partnerji.

Najslabše so izkoriščene turistične možnosti Slovenije, če primerjamo podatke, ki nam jih je navedel predsednik Slovenske turistične organizacije Dimitrij Piciga. Če v Grčijo letno potuje 90.000 Slovencev, je grških obiskovalcev pri nas manj kot pet tisoč. Zaradi tega je zelo pomemben memorandum o tesnejšem sodelovanju na področju turizma, ki ga je minister za gospodarstvo Andrej Vizjak podpisal z grško ministrico za turizem Fanni Palli-Petralio. Grčija kot ena vodilnih turističnih držav ponuja *know-how*, ki ga Slovenija potrebuje, če si želi pravega preboja. Memorandum tako predvideva ustanovitev skupne meddržavne komisije, ki bo poskrbela za izmenjavo izkušenj in tesnejše sodelovanje na kadrovskem področju.

Po Vizjakovih besedah bo veliko odvisno tudi od vzpostavitve neposredne letalske zveze med Ljubljano in Atenami. No, zani-

Slovenski premier Janez Janša je poudaril skupne interese obeh držav.

Obisk je bil pomemben zaradi možnosti gospodarskih vlaganj.

miva pri tem je ugotovitev, da so se obiska v Grčiji tokrat udeležili predstavniki Adrie Airways in mariborskega aerodroma, ne pa Aerodroma Ljubljana. Obisk je bil priložnost za podpis še drugih memorandumov, na primer o sodelovanju na področju hidrografije, o sodelovanju v okviru Atenskega večnacionalnega koordinacijskega centra za pomorski transport in Tehnični sporazum o izvajanju le-tega.

Med drugimi področji je precej zanimiva možnost skupnega nastopa v zahodnobalkanski regiji na področju energetike. Vizjak je pri tem omenil tvorno sodelovanje pri pilotskem projektu kranjskega podjetja Iskraemeco o inovativnih števcih električne energije.

Vizjak je v ponedeljek slovesno odprl Slovenske dneve v Grčiji. Udeležilo se jih je več kot 500 grških gostov. Število je daleč preseglo pričakovanja, kar daje dobre obete za prihodnjo navezavo gospodarskih stikov. Ob tem že potekajo pogovori, da bi podobno

prireditve za grške investitorje še letos pripravili v Ljubljani.

Obeti za univerzo Verjetno najbolj zaposlen z vrhunskimi srečanji je bil slovenski premier Janez Janša. Srečal se je s predsednikom grške vlade Constantinosom Karamanlisom, s katerim imata podobne poglede na prihodnji status Kosova in širitev Evropske unije na Zahodni Balkan. Janša se je pogovarjal tudi s predsednikom helenske republike Karlosom Papouliasom in z vodjo opozicije Georgom Papandreouom. Na sprejemu pri atenskem županu Nikitasu Kaklamanisu pa je slovenski premier prejel zlato medaljo, s čimer je postal častni meščan grške prestolnice. O zanimanju za stališča prihodnje predsedujoče države EU priča tudi polurni intervju, ki ga je Janša dal za grško televizijo.

Premier Janša je poudaril predvsem gospodarske vidike obiska in skupni slovensko-grški interes za evropsko prihodnost Zahodnega Balkana. V regiji so slovenska podjetja ustanovila približno tisoč podjetij, grška pa 3.500, skupno pa so ta prizadevanja ustvarila 200.000 novih delovnih mest. Večja prepoznavnost pomeni za Janšo ustvarjanje novih možnosti za sodelovanje. Nadvse pomembni so bili po premierjevem mnenju pogovori s predsednico grškega parlamenta Anno Psarouda-Benaki o slovenski zamisli ustanovitve sredozemske univerze, ki bi bila nekakšna platforma za dialog med Zahodom in islamom. Sogovorni-

ca je pomembna zlasti zato, ker v imenu Grčije predseduje evro-mediterranski skupščini in bo predsedovala tudi prihodnje leto, ko bodo v Kairu sprejeli odločitev o ustanovitvi oziroma o sedežu univerze. Sogovornica našega premierja je tako izrazila podporo slovenskemu projektu. Janša je poudaril še druge možnosti pri potniškem in tovarnem prometu med državama. Tovorni promet v Slovenijo se sicer že povečuje. V tej luči vlada podpira tudi odpravo administrativnih ovir za širitev Luke Koper, ki bi bila za nadaljnji razvoj na tem področju življenjskega pomena.

Evropska vrata Janši bodo nasveti grških kolegov prišli prav pri slovenskem predsedovanju EU v prvi polovici leta 2008. Ob tem je dejal, da ni naključje, da so prav v Grčiji leta 2003 sprejeli t. i. solunsko agendo, ki je postavila smernice za vključitev Zahodnega Balkana v evropske povezave prek konsolidacije miru, stabilnosti in demo-

kratičnega napredka, in to tudi s konkretnim delovanjem EU denimo pri nadzoru nad napredkom v boju zoper organizirani kriminal ali pri spodbujanju sprave med balkanskimi narodi.

Odprta evropska vrata so po mnenju obeh vlad edina prava prihodnost za regijo. Tako je po Janševih besedah stremeljenje obeh držav usmerjeno v to, da postane Zahodni Balkan »območje napredka, razcveta, kjer se ljudje ukvarjajo s prihodnostjo in ne s preteklostjo«.

Podobne teme sta na delovnem kosilu obravnavala zunanja ministra obeh držav Dimitrij Rupel in Dora Bakoyannis. Slednja je izpostavila prav solunsko agendo kot okvir za izboljšano skupno nastopanje na Zahodnem Balkanu. Strinjala sta se glede potrebe po stabilizaciji Kosova. V luči Ahtisaarijevega predloga je Rupel poudaril, da je bilo doslej premalo konkretne podpore Srbiji pri njenih prizadevanjih za vključevanje v evropske integracije. ■

Zunanji minister Dimitrij Rupel in ministrica Dora Bakoyannis

Na kratko o Grčiji

Moderna Grčija je parlamentarna republika s 131.990 kvadratnimi kilometri površine in približno 11 milijoni prebivalcev, od katerih jih kar 3,7 milijona naseljuje metropolitansko območje glavnega mesta Aten. Grčija je članica Nata in od 1981 tudi članica EU, od 1. januarja 2002 pa kot nacionalno valuto uporablja evro.

V polpretekli zgodovini sta imeli Grčija in Slovenija kot del Jugoslavije kontroverzne odnose. Ob izbruhu državljanske vojne v Grčiji leta 1946 je Tito namreč ne preveč diskretno podprl grške komuniste, ki so se celo urili v Jugoslaviji. Po sporu z Moskvo leta 1948 je jugoslovanska stran odtegnila svojo pomoč, kar je leto kasneje privedlo do zmage protikomunističnih sil in vstopu Grčije v Nato. Vnovična vzpostavitev monarhije in kasnejši vojaški udar (polkovniški režim) sta poti Slovencev in Grkov za dalj časa ločili.

Vztrajati z argumenti

Dr. Janko Prunk, foto: Gregor Pohleven

Ob nasvetu EU za mediacijo o spornih vprašanjih med Slovenijo in Hrvaško. Pri osamosvajanju Slovenije in Hrvaške v letih 1990/1991 nihče ni pričakoval, da bo med njima nastal spor oz. odprto vprašanje teritorialne razmejitve na odsekih kopenske meje in na morju.

Ktemu navaja dvojje dejstev, da med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško ni bilo mejnih sporov in nejasnosti razen na nekaterih odsekih ob reki Muri, ki je menjavala svoj tok, in da je mednarodna Badinterjeva komisija, ki je dala mnenje za mednarodno priznanje obeh novih držav, zapisala, da med njima ni mejnih sporov in da lahko prejšnja interna republiška upravna meja postane meddržavna meja. To so bila dejstva ob osamosvojitvi ene in druge države 25. junija 1991.

Poleg tega je v slovenski javnosti vladalo mnenje in razpoloženje, da s sosednjo Hrvaško nimamo in ne bomo imeli težav in sporov, ampak najboljšo sodelovanje, saj imamo zelo podobne cilje – vzpostaviti demokracijo navznoter in vključiti se v Evropsko skupnost (ES), od leta 1993 imenovano Evropska unija.

Že pred osamosvojitvijo pa je bilo jasno rečeno, da v ES ne gremo kot skupna slovensko-hrvaška konfederacija. O tem je objavil stališče avtor tega članka, hrvaški predsednik Tuđman pa je na obisku v Sloveniji v intervjuju zavrnil kakršno koli obliko konfederacije, ampak je poudaril le čim tesnejše medsebojno sodelovanje in skupno nastopanje v Evropi.

Žal so se dogodki v obeh državah po juniju 1991 razvijali zelo različno (na Hrvaškem dolga obrambna vojna pred srbsko agresijo) in pripeljali do odpiranja slovensko-hrvaških problemov in mejnih sporov.

Večinoma korektni sosedje Namen tega članka je le podati nekaj zgodovinskih dejstev iz naših odnosov do Hrvatov in Hrvaške v zadnji dobrih sto letih, ki so bili bolj odnosi prijateljstva in sodelovanja kot pa sporov.

Ob koncu 19. stoletja smo bili eni in drugi samostojna naroda, razvita močno različno, ker smo se v zgodovini razvijali ločeno, čeprav od začetka 16. stoletja pod skupnim habsburškim vladarjem. Hrvatom je v zgodovini uspelo ohraniti svojo državopolitično zavest in dejansko deželno avtonomijo znotraj Ogrske, v katero so titularno vklju-

čevali tudi Dalmacijo, čeprav ni spadala pod hrvaško banovino, ampak pod Avstrijo. Slovenci smo ob koncu 19. stoletja temeljili svoj narodni razvoj, narodno gibanje na svojem jeziku in kulturi in si šele prizadevali za ustanovitev avtonomne slovenske dežele – Zedinjene Slovenije na programu iz leta 1848.

Za uresničitev tega političnega programa, ki je že močno prevečeval Slovence, si je slovensko narodno vodstvo poiskalo edinega zaveznika, ki je bil v habsburški dvojni monarhiji na razpolago – hrvaško Stranko prava. Čeprav so Slovenci poznali hrvaško socialno, gospodarsko, prosvetno in notranjepolitično življenje, ki so ga imeli za manj razvitega od slovenskega, so računali, da jim bo z naslonitvijo na boljši, hrvaški narodnopolitični (subdržavni) status uspelo urediti in rešiti svoj narodni problem v skupni hrvaško-slovenski državni enoti (tretji v habsburški monarhiji – trializem). Kljub mnogim oviram, ki so se postavljale na pot temu načrtu tako s strani odločilnih dejavnikov habsburške monarhije kakor znotraj hrvaškega političnega telesa (odklanjala ga je večinska hrvaško-srbska koalicija), je ta orientacija pripeljala do skupne slovensko-hrvaške

Slovenski komunisti zaradi socialističnega internacionalizma ter parole o bratstvu in edinstvu vprašanja meje niso načenjali.

majniške deklaracije v dunajskem parlamentu 1917 in nato, po koncu vojne, 29. oktobra 1918 do razglasitve samostojne Države Slovencev, Hrvatov in Srbov sočasno v Zagrebu in Ljubljani.

Ta država, v kateri je Slovenija uživala dalekosežno avtonomijo, je obstala le mesec dni in se nato združila s Kraljevino Srbijo v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki pa je bila centralistično urejena.

Hrvatje in Slovenci so se v njej ves čas bojevali za svojo ustavno, bolj ali manj dalekosežno avtonomijo. Pri tem so bili Hrvatje zaradi svoje politične tradicije in zaradi boljšega strateškega položaja nasproti Beogradu veliko radikalnejši od Slovencev, ki so bili neposredno ogroženi od Italijanov in avstrijskih Nemcev in so se bolj za-

O avtorju

Dr. Janko Prunk je zgodovinar in sociolog, profesor zgodovine in zgodovine politične misli na FDV v Ljubljani. Študiral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani, tu diplomiral in doktoriral. Izpopolnjeval se je na Univerzi v Leipzigu, na Inštitutu za evropsko zgodovino v Mainzu in na Visoki šoli za socialne vede v Parizu. Bil je štipendist Humboldtove fundacije in gostujoči profesor na Univerzah v Kölnu in v Freiburgu v Nemčiji. Je pisec zgodovinskih člankov in knjig, objavljenih doma in v tujini. Najpomembnejše med njimi so Pot krščanskih socialistov v Osvobodilno fronto, Ljubljana 1977, Slovenski narodni programi, Ljubljana 1986, Slovenski narodni vzpon, narodna politika 1768–1992, Ljubljana 1992, Die rationalistische Zivilisation, Bonn 2003, Slovenska parlamentarna izkušnja, Ljubljana 2006.

našali na jugoslovansko zaščito. Tako je bilo slovensko-hrvaško sodelovanje v nastopanju do Beograda oteženo. Hrvatje so Slovencem očitali oportunistično politiko do Beograda, ki da gre na škodo Hrvatov, in slovensko nepolitichnost, sami pa so se dvakrat sporazumeli z Beogradom mimo Slovencev. Slovence je prizadela razglasitev Neodvisne države Hrvatske, ki jih je odrezala od drugih jugoslovanskih pokrajin.

Toda slovenski in hrvaški narod medsebojno nista gojila zamer. Med drugo svetovno vojno je Hrvaška sprejela mnogo slovenskih izgnancev.

Prvi resni spori Spori med Hrvaško in Slovenijo so potekali le med vladajočimi komunisti. Slovenski komunisti (Kardelj) so pomagali Titu obračunati s Hebrangom, hrvaški komunisti pa so leta 1969/1970 pustili na cedilu Staneta Kavčiča v cestni zadevi. Slovenski komunisti so še enkrat z Edvardom Kardeljem leta 1971 nastopili proti hrvaškemu maspoku, Savki Dabčević in Miki Tripalu ter proti demokratizaciji jugoslovanske družbe, kar je pustilo na Hrvaškem precejšnje zamere.

Slovenski in hrvaški komunisti pa so dobro sodelovali v procesu nacionalne emancipacije in demokratizacije v Jugoslaviji v letih 1989–1990, ki je pripeljala do demokratizacije v obeh republikah in do njune državne samostojnosti.

Glede mejnih vprašanj je treba povedati, da jih med Slovenci in Hrvati nikoli ni bilo. Meja med njimi je bila na terenu in med ljudmi znana že dolgo v zgodovini. To je bila od Prekmurja do Reke meja med slovenskimi deželami Avstrije in banovino Hrvatsko v okviru Ogrske. V Istri, ki so jo naseljevali Slovenci, Hrvati in Italijani in je spadala pod Avstrijo, nikoli pa pod Hrvatsko, ni bilo nikoli meje med narodi. Prvi je etnično mejo Zedinjene Slovenije zarisal Peter Kozler leta 1852, in sicer po obalnem hrbtu na južni strani Piranskega zaliva, ki je bila hkrati sedemstoletna meja piranske občine, ki je tako imela v posesti in oblasti ves Piranski zaliv.

Komunistično določanje meje V to naravno celoto so umetno voluntaristično posegli proti koncu druge svetovne vojne slovenski in hrvaški komunisti (lokalni funkcionarji), ki so južno obalo Piranskega zaliva, to je katastrski občini Kaštil in Savudrija, prepustili operativni dejavnosti hrvaških partizanov. To samó vojaško operativno razmejitev so komunistične oblasti v eni in drugi republici po drugi svetovni vojni sprejele kot novo republiško upravno mejo. Hrvatje so v dveh nekdanjih

katastrskih občinah nekdanje piranske politične občine vzpostavili svojo upravo in jo po koncu Svobodnega tržaškega ozemlja še utrjevali. Slovenci zaradi naivnosti in nemoči, slovenski komunisti pa zaradi socialističnega internacionalizma ter parole o bratstvu in edinstvu tega vprašanja niso načenjali. Tiho so sprejemali hrvaško upravo in posest nad Kaštilom in Savudrijo ter seveda svojo upravo in posest nad celotnim Piranskim zalivom, čeprav ta upravna razmejitev nikoli ni bila potrjena s strani katerega koli slovenskega predstavniškega organa.

Takšna je bila situacija ob razpadu jugoslovanske države, ki je omogočala Sloveniji prost dostop do mednarodnih voda, in ta dejstva je upoštevala Badinterjeva komisija.

Slovenija mora vztrajati Kaj iz tega bo slovenska politika vzela za argumentacijo pri eventualni mediaciji v sporu s Hrvaško, je njena odločitev. Kot zgodovinar, politolog in državljani menim, da je prav, da vztraja pri stališčih slovenske politike iz leta 1991, to je pri deklaraciji o osamosvojitvi in stališču Badinterjeve komisije, ki pravi, da nobeno enostransko spreminjanje stanja po 25. juniju 1991 nima mednarodnopravne veljave.

Dejstvo 25. junija 1991 pa je bila popolna uprava in posest nad celotnim Piranskim zalivom ter prost dostop Slovenije do mednarodnih voda. Takšno stanje je za Slovenijo primerno ter ničesar ne jemlje Hrvaški in ji v ničemer ne škoduje. Vsako drugačno stanje pa škoduje Sloveniji, ogroža njeno zgodovinsko

Dejstvo 25. junija 1991 pa je bila popolna uprava in posest nad celotnim Piranskim zalivom ter prost dostop Slovenije do mednarodnih voda.

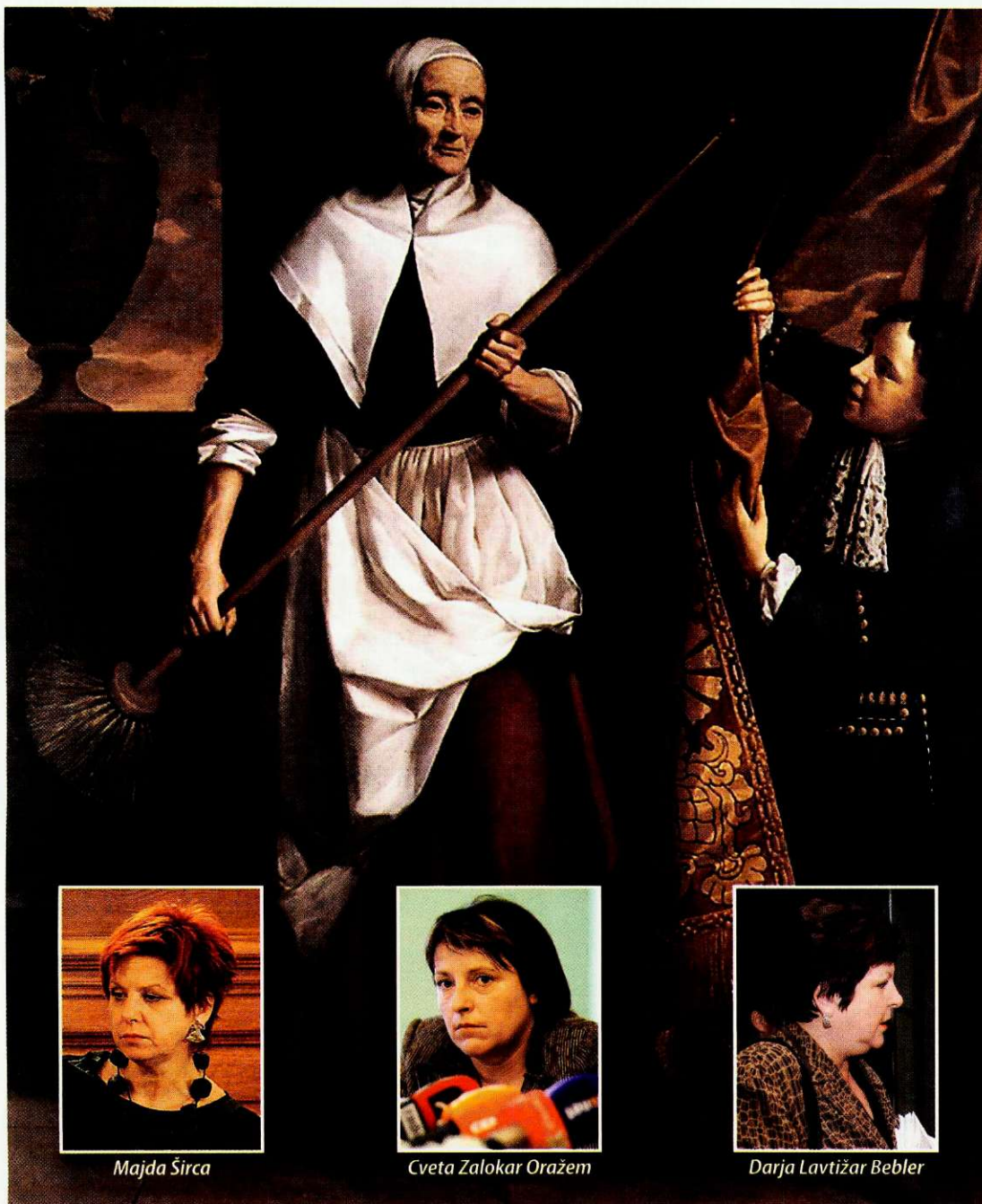
vinsko posest in njeno pomorsko gospodarstvo ter je do nje nepravilčno. Slovenija mora z zgodovinskimi argumenti, s sklicevanjem na stanje 25. 6. 1991 vztrajno, potrpežljivo, z evropskim načinom obnašanja prepričati Hrvaško, da privoli v sporazum in si v novem evropskem redu v svojem slovenskem sosedu zagotovi dobrega in zanesljivega prijatelja. **D**

Utajevalke davkov

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Po razkritju, da imajo poslanke Majda Širca in Cveta Zalokar Oražem in po naših podatkih tudi Darja Lavtižar Bebler gospodinjske pomočnice, katerim likanje in čiščenje plačujejo na roke, je na dlani, da gre za pomoč pri utaji davkov.

Majda Širca

Cveta Zalokar Oražem

Darja Lavtižar Bebler

Po nekaterih podatkih naj bi se v Sloveniji z delom hišnih oziroma gospodinjskih pomočnic, ki delajo na črno, mesečno obrnilo do 10 milijonov evrov. Natančnih podatkov o tem

nima še nihče, izračun pa temelji na nekaterih anketah, da ima skoraj vsako peto gospodinjstvo v Sloveniji gospodinjsko pomočnico. Pomočnice naj bi povprečno delale po 5 ur tedensko v vsakem

gospodinjstvu, cena za uro dela pa naj bi bila 5 evrov. Naročniki ta dela, gre predvsem za pospravljanje, likanje in podobno, plačujejo na roke. Ker se tovrstna dela opravljajo v zasebnih stanovanjskih hi-

šah ali stanovanjih, so inšpektorji pri njihovem odkrivanju za zdaj nemočni. Tako vsaj zatrjujejo. Po besedah Andrejke Grlič, glavne tržne inšpektorice, lahko inšpektor vstopi v stanovanje le na povabilo lastnika stanovanja ali na podlagi sodne odredbe, za kar pa mora obstajati utemeljen sum, da gre za delo na črno. No, če jim malo pomagamo, imajo inšpektorji dovolj razlogov za vstop v stanovanje Širčeve in Zalokar Oražmove, če se malo potrudijo, pa bodo našli še razloge za vstop v stanovanje Lavtižar Beblerjeve.

Kršitev zakonodaje V začetku aprila je ena od komercialnih televizij objavila odgovore dveh poslank, in sicer Majde Širca in Cvete Zalokar Oražem (nekdanji poslanki LDS, danes pa članici Društva Zares). Prva je dejala, da ji enkrat tedensko pomaga »ena gospa, ki ji pretežni del časa lika in počisti najhujše zadeve«. Na vprašanje, kako ji plačuje, je odvrnila: »Plačujem ji tako, kot zahteva. Na roke.« Cveta Zalokar Oražem je novinarju dejala: »Enkrat na teden pač pride gospa Olga, ki je zelo marljiva, seveda ona tudi to zelo rada počne. To je njeno popoldansko delo, tako da ji plačujem na roke.« Finančni minister Andrej Bajuk je po novinarjevi predstavitvi teh odgovorov dejal, da gre pri tem za očitno kršitev davčne zakonodaje in da bodo stvari na ministrstvu temeljito preučili.

Širčeva malo drugače Po sledih smo šli tudi v našem tedniku in vprašali tako Širčevo kot Zalokar Oražmovo, kako je s tem. Cveta Zalokar Oražem na naša vprašanja ni odgovorila, Majda Širca pa nam je poslala odgovor: »Občasno (enkrat tedensko ali trikrat mesečno, odvisno od potreb) uporabljamo pomoč v

gospodinjstvu. Te dni pomočnica to delo tudi legalizira kot osebno dopolnilno delo po pravilniku, ki je bil izdan pred štirinajstimi dnevi. Glede na to, da naše sodelovanje ni dolgotrajno, nismo posebej preverjali, ali ima gospa zadeve že urejene. Ker pa smo se odločili, da pomoč potrebujemo redno, smo jo opozorili, da sproži postopek prigrasitve del.« Iz tega je razvidno, da je poslanka po enajstih dneh, ko se je (5. aprila) zagovorila pred kamero komercialne televizije, nekoliko spremenila odgovor. Očitno je, da so jo novinarji takrat dobili nepripravljeni, zato jim je odgovorila, ne da bi pomislila, kaj govori: »Torej enkrat na teden imam tudi pomoč.« V našem odgovoru je to že zmanjšala na občasno pomoč. Ko je ugotovila, da gre za kršitev davčne zakonodaje, pa je nemudoma »pomočnici« naročila, da mora delo legalizirati. Ker nas je še zanimalo, kako ima to urejeno Darja Lavtižar Bebler, smo o tem, ali v gospodinjstvu uporablja kakšno pomoč, vprašali tudi njo, vendar na vprašanje ni odgovorila. Po naših podatkih ima tudi Beblerjeva gospodinjstvo pomočnico, stvari pa potekajo podobno kot pri Širčevi in Zalokar Oražmovi.

Javno, brez sramu Ne samo da je finančni minister Bajuk (pri njem doma vsa dela opravi žena sama) dejal, da bodo na ministrstvu tovrstno problematiko podrobneje preučili, tudi poslanec Boštjan Zagorac (SNS) je nanj naslovil vprašanje, »ali bo ministristvo pri določenih poslancih oziroma poslankah podpiralo delo na črno oziroma pomoč pri davčni utaji«, in pojasnil: »Oboje

(delo na črno in pomoč pri davčni utaji) sta si namreč privoščili nekdanji poslanki LDS gospa Cveta Zalokar Oražem in gospa Majda Širca, zdaj članici poslanske skupine nepovezanih poslancev, ko sta v televizijski oddaji Svet na Kanalu A javno in brez sramu priznali, da pomočnicam za pomoč v gospodinjstvu plačujeta 'na roke', torej brez računa.« Zato ministra sprašuje, »ali se mu ne dozdeva, da omenjeni članici z omalovaževanjem obravnavata slovenske finančne zakone, ki sicer striktno in brez izjeme veljajo za vse državljane, medtem ko naj bi za poslanki nekdanje, več kot desetletje vladajoče stranke očitno ne veljali«. Zanima ga še, kdaj bo ministrstvo proti obema poslankama sprožilo ustrezen postopek zaradi kršitve slovenske davčne zakonodaje, kdo ga bo vodil in kdaj bodo znani prvi rezultati ter morebitne sankcije zoper poslanki. Zdaj je na potezi ministrstvo, ki mora pripraviti odgovor. Ko bo pripravljen, bomo o tem vsekakor poročali.

Pomembni so računi O tem, kakšno je stališče Davčne uprave RS do te problematike, saj gre za delo na črno in davki od dela gospodinjstvih pomočnic niso odvedeni v državni proračun, smo vprašali Ivana Simiča, generalnega direktorja DURS. Odgovoril je naslednje: »Opravljanje dela na črno je opredeljeno v zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, ki med drugim določa, da za delo na črno velja tudi opravljanje dejavnosti oziroma dela, če posameznik opravlja dejavnost oziroma delo in ni vpisan ali priglasi, kot to določa ta ali drugi zakoni.« V navedenem zakonu je opredeljeno tudi priložnostno delo družinskih pomočnic, in sicer kot osebno dopolnilno delo. Na DURS so nam še pojasnili, da je plačevanje storitev družinskih pomočnic na roko oziroma z gotovino urejeno z drugim zakonom, to je z zakonom o plačilnem prometu. Pri tem je pomembno, tako DURS, da fizična oseba, ki za delo družinski pomočnici za osebno dopolnilno delo plača z gotovino, ni v prekršku, in v tem primeru ni v prekršku niti izvajalec storitev

Kako pa druge znane Slovenke?

Vprašanje: Zanima nas, ali v gospodinjstvu uporabljate pomoč gospodinjstvih pomočnic, in če jo, koliko in kako to plačujete?

Marta Gorjup Brejc, predsednica uprave Peka:

»Razen za pranje in likanje srajc (nosimo v čistilnico in plačujemo po ceniku) se ne poslužujemo pomoči v gospodinjstvu. Ker smo štiričlanska družina, si gospodinjstvo delo porazdelimo. Menim, da je to dobro predvsem za oba otroka, ki se na tak način učita ceniti in vrednotiti tudi taka dela.«

Marjeta Uhan, poslanka (NSi):

»Vsa leta, kar sem v službi, sem morala usklajevati družinsko življenje in gospodinjstvo opravila med mojem, njegovimi straši, danes še med otroki. V družini smo si vedno pomagali in se nismo spraševali, zakaj mora nekdo delati to ali ono. Posluševali smo se tudi raznih »služb« od vrtcev, zasebnega varstva otrok do pomoči na domu za bolno mamo. Danes so otroci v šoli, starši so umrli, z mojem sva v službi in ni več tovrstnih potreb. Ker smo mnogokrat po cele dneve zdoma, poskušamo »zaostanke« iz gospodinjstva nadomestiti takrat, ko smo doma. Med seboj si pomagamo. Gospodinjstvene pomočnice nimam, mi pa pri klasičnih gospodinjstvih opravilih in otrocih pomagajo mož, večji otroci in predvsem pri otrocih moji starši, sestra in moja dobra prijateljica. Za njihovo pomoč jim ne plačujem, ker denarja niti nočejo, vendar pa poskušam njihovo dobroto poplačati na različne druge načine. Med prijatelji, družinskimi člani ni obvezne plače, pač pa velja načelo, da se dobro vrača z dobrim, in to takrat, ko lahko in ko potrebuješ.«

Majda Potrata, poslanka (SD):

»Res imam zaradi obveznosti manj časa za gospodinjstvena opravila, zato moram delo bolj načrtovati in večino opraviti ob koncu tedna. Čez teden vse, kar je treba opraviti doma, postori moj mož. Doslej nisem imela pomoči v gospodinjstvu, zato tudi ne izdatkov s tem.«

Dr. Alenka Žnidaršič Kranjc, predsednica uprave Prve pokojninske družbe, d. d. (najbogatejša Slovenka):

»Gospe imam redno zaposleno za polovični delovni čas 4 ure in zanj se plačujejo vsi prispevki in davki za skrajšan delovni čas.«

Na potezi je minister Andrej Bajuk.

– prejemnik gotovine. Za vsako posamično opravljeno storitev osebnega dopolnilnega dela pa mora izvajalec, v tem primeru družinska pomočnica, izdati račun v najmanj dveh izvodih, od katerih en izvod prejme kupec. No, pa smo tu.

Poslanki v godlji Iz pojasnila DURS je torej razvidno, da mora gospodinjstvena pomočnica svojo dopolnilno delo prijaviti, za opravljeno storitev pa mora izdati račun v najmanj dveh izvodih. Iz tega je razvidno, da morata tako poslanka Širčeva kot Zalokar

Oražmova, po naših podatkih pa tudi poslanka Lavtižar Beblerjeva, imeti po en izvod računa. Glede na njuni izjavi (Beblerjeva raje molči), posneti in dokumentirani tudi drugače, tega nimata. Plačevali sta preprosto na roke. In kako se bosta izvili iz tega? Bosta morda odstopili kot poslanki? Spomnimo, da je v eni od skandinavskih držav po komaj nekaj dneh odstopila ministrica, ker pred več kot desetimi leti ni plačala prispevka za nacionalno RTV. Drugje je odstopila ministrica, ker gospodinjstvene pomočnice kratek čas ni imela prijavljene. **D**

Nelikvidnost še vedno velika

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Število podjetij, ki imajo dnevno blokirane poslovne račune, se spet počasi vzpenja in presega številko tri tisoč, dobro pa je, da se zmanjšuje število tistih, ki imajo težave več kot leto dni.

v podjetjih, ki se ukvarjajo z gradbeništvom (496 podjetij je imelo neporavnanih 20 milijonov evrov obveznosti), sledijo pa jim podjetja v predelovalni dejavnosti, kjer je 446 podjetij (14 odstotka vseh) imelo 14 milijonov evrov neporavnanih obveznosti.

Po regijah Primerjava po statističnih regijah kaže, da imajo največ težav podjetja v Osrednjeslovenski regiji (1.217 ali 38,3 odstotka vseh), neporavnanih obveznosti pa imajo v višini 46,4 milijona evrov. Sledi Savinjska regija, kjer ima 385 podjetij 20,3 milijona evrov neporavnanih obveznosti (slabih 17 odstotkov vseh), tem pa Podravska regija, kjer ima težave 443 podjetij, neporavnanih pa imajo 13,5 milijona evrov obveznosti. Na najboljšem so podjetja v Notranjsko-kraški regiji, kjer je v težavah le 37 podjetij, znesek neporavnanih obveznosti pa je manjši od milijona evrov. **■**

Na področju likvidnosti pravnih oseb oziroma poravnavanju njihovih obveznosti (računov za blago, storitve, davke in prispevke, posojila) v Sloveniji ni rožnato. Po podatkih Agencije za javnoplračilne evidence Slovenije (Ajpes) se število pravnih oseb z dospelimi, vendar neporavnanimi obveznostmi ves čas giblje okrog 3.000, marca pa se je povečalo na 3.174; dnevni znesek neporavnanih obveznostmi je bil 120,9 milijona evrov. Podatki torej kažejo, da je imelo marca 3.174 pravnih oseb, ustanov, samostojnih podjetnikov in drugih zaradi neporavnanih obveznosti blokirane transakcijske račune. Če pa pogledamo podatke od aprila 2006 do marca 2007, ugotovimo, da se je število pravnih oseb z velikimi likvidnostnimi težavami po vrhuncu v oktobru začelo postopno zniževati. Tako je bilo do februarja letos, nato pa se je marca spet povečalo. Dodajmo, da v teh zneskih niso vštete neporavnane obveznosti, ki jih podjetja in podjetniki 'zadržujejo', kar pomeni, da jih preprosto ne plačajo ali pa jih plačujejo z večmesečno zamudo.

Davki in prispevki Pomemben je tudi podatek, koliko pravnih

oseb je imelo neporavnane obveznosti več kot leto dni. Iz podatkov Ajpesa lahko razberemo, da je teh letos manj kot lani, najmanj (1.185 pravnih oseb) pa jih je bilo decembra 2006. V letošnjih prvih treh mesecih, za kolikor ima Ajpes zbrane podatke, pa kaže, da se število podjetij z velikimi finančnimi oziroma likvidnostnimi težavami postopoma in počasi povečuje. Nedvomno je vse to povezano tudi z neplačevanjem davkov in prispevkov državi, sodnih odločb pa tudi davka na dodano vrednost (DDV). Davčna uprava (DURS) je pri izterjavi plačila slednjega zelo dosledna, kar je prav, saj pravne osebe DDV zaračunavajo, dobijo plačanega, nato pa morajo razliko med prejetim zneskom DDV in plačanim (po lastnih računih) ob koncu določenega obdobja (letos večinoma po treh mesecih) plačati v državni proračun.

Po dejavnostih Če pogledamo podatke za marec po dejavnostih, ugotovimo, da imajo največje težave v dejavnosti trgovine, po pravil motornih vozil in izdelkov široke porabe. Ta podjetja predstavljajo skoraj tretjino vseh tistih, ki imajo težave, marca pa so imeli

v navedeni dejavnosti 38,9 milijona evrov neporavnanih obveznosti. Tem sledijo podjetja, ki se ukvarjajo s poslovanjem z nepremičninami, najemom in poslovnimi storitvami, kjer je imelo 488 podjetij neporavnane obveznosti v višini 25,8 milijona evrov ali petino vseh. Nič kaj rožnato ni niti

Pregled števila pravnih oseb z neporavnanimi zapadlimi obveznostmi in povprečni dnevni znesek

MESECI	ŠTEVILO PRAVNIH OSEB	POVPREČNI DNEVNI ZNESEK – V EVRIH
Januar	3.086	111,124.408
Februar	2.968	113,344.715
Marec	3.174	120,942.308

Vir: Ajpes

Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi po dnevih (marec 2007)

	ŠTEVILO PODJETIJ	NEPORAVNANE OBVEZNOSTI – V EVRIH
- do 30 dni	627	8.175.966
- od 31 do 90 dni	216	5.180.425
- od 181 do 365 dni	476	14.913.225
- od 365 do 730 dni	736	37.302.707
- od 731 do 1095 dni	279	15.164.702
- nad 1095 dni	262	22.317.227

Vir: Ajpes

Davki in stanovanja

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Ni bojzani, da bi se položaj mladih in socialno šibkejših družin po 1. januarju 2008 zaradi povečanja DDV poslabšal.

Slovenija bi morala skladno z evropskimi direktivami 1. januarja prihodnje leto povečati davek na dodano vrednost za graditev, obnovo in vzdrževanje stanovanjskih objektov, in sicer z 8,5 na 20 odstotkov. To bi pomenilo bistvene podražitve stanovanj, kar so nekateri graditelji in prodajalci že nekaj časa s pridom izkoriščali. V oglasih so se namreč pojavljali podatki, da bodo stanovanja prihodnje leto dražja, »zato je zdaj zadnji čas za nakup«. Nekatera gradbena podjetja so celo javno opozarjala na podražitev, pri čemer so izražala predvsem skrb. Vendar se stanovanja zaradi davka na dodano vrednost (DDV) ne bodo podražila. Vsaj vsa ne.

Prošnja vlade Vlada je že marca sprejela odločitev, da na evropsko komisijo naslovi prošnjo za ohranitev 8,5-odstotne stopnje DDV pri graditvi, obnovi in vzdrževanju stanovanjskih objektov. Slovenija pričakuje, da bo evropska komisija upoštevala argumente

in da bo na njeno pobudo odgovorila najpozneje v okviru poročila o uporabi znižanih stopenj DDV, ki ga mora pripraviti do konca junija 2007. Slovenija pričakuje ugodno rešitev prošnje.

Dodatne možnosti Vendar slovenska vlada ne stoji križem rok. Tako je ministrstvo za finance že sprejelo dodatne ukrepe, ki bodo omogočili, da se za veliko večino stanovanjskih objektov v vsakem primeru ohrani znižana stopnja DDV. Ministrstvo ocenjuje, da ob upoštevanju teh ukrepov ni bojzani, da bi se po-

ložaj mladih in socialno šibkejših družin zaradi povečane obdavčitve stanovanjske graditve po 1. januarju 2008 poslabšal.

Socialna politika Sloveniji in nekaterim drugim državam članicam je bila že lani odobrena ohranitev znižane stopnje DDV za obnovo in popravila zasebnih stanovanj, in sicer do 31. 12. 2010, saj te storitve sodijo med delovno intenzivne panoge, za katere veljajo posebna pravila. Tako smejo države članice brez časovnih omejitev uporabljati znižano stopnjo DDV za dobavo, obnovo in vzdrževanje stanovanjskih objektov, ki so del socialne politike države. Kaj se šteje za stanovanjski objekt, ki je del socialne politike

države, z evropskimi predpisi ni opredeljeno, zato vsaka država članica lahko ta pojem opredeli v svojih predpisih.

Natančno določeno Ministrstvo za finance je, če evropska komisija ne bi ugodila slovenski zahtevi in z namenom, da se umirijo ugibanja o tem, ali bodo po 1. 1. 2008 stanovanja obdavčena po znižani stopnji ali po splošni stopnji DDV, pripravilo dodatne ukrepe, ki bodo omogočili, da se za graditev velike večine stanovanjskih objektov v vsakem primeru ohrani znižana stopnja DDV. V predlog za dopolnitev pravilnika o izvajanju zakona o DDV je tako vključena definicija stanovanjskih objektov, za katere se, za potrebe obračuna DDV, šteje, da so del socialne politike. To so stanovanja, katerih površina ne presega 120 kvadratnih metrov v večstanovanjskih hišah oziroma 250 kvadratnih metrov v enostanovanjskih hišah. Za tovrstne objekte se bo torej v vsakem primeru ohranila znižana stopnja DDV tudi po 1. januarju 2008. Dodajmo, da so podoben ukrep sprejele tudi nekatere druge države članice (na primer Češka in Poljska). ■

Dokončno bo znano poleti

Cene stanovanj in stanovanjskih objektov so se v zadnjih letih zelo povečale. Samo lani so se stanovanja podražila za 9 odstotkov. Če bi vlada dopustila, da bi se DDV povečal na 20 odstotkov, bi se stanovanja samo zato podražila za 10,6 odstotka. Zdaj je finančno ministrstvo pripravilo predlog, do katere površine je stanovanje (ali večstanovanjska hiša) del socialne politike, kar pomeni, da ta stanovanja ne bodo obdavčena več kot z 8,5-odstotnim DDV. Za vse drugo pa je odločitev v rokah Bruslja.

Proti zdesetkanju vrst

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven, MORS

Slovenska vojska se že nekaj časa srečuje z zagato, kako naj v svoje vrste privabi čim več vojakov. Težavo naj bi odpravil zakon o službi v Slovenski vojski, ki ga je pretekli teden potrdila vlada.

Ko je Slovenska vojska na predlog opozicije leta 2003 sprejela načrt o postopni profesionalizaciji Slovenske vojske, ki naj bi se izpeljala do leta 2010, je med slovensko mladino vladalo kar precejšnje zanimanje za nov poklic. Zanj so se zanimali predvsem tisti, ki po poklicni srednji šoli niso nameravali nadaljevati šolanja ali pa niso mogli dobiti službe v svojem poklicu in so v Slovenski vojski videli predvsem možnost za redno zaposlitev in socialno varnost. Začetno navdušenje, ko so lahko v vojski še izbirali, koga izmed številnih kandidatov bodo sprejeli, je zanimanje za to službo kmalu upadlo in vojska je čedalje

teže pridobivala nove uslužbenke. Ministrstvo je poskušalo kandidate pridobiti z intenzivnejšim oglaševanjem, predstavivami na šolah in najrazličnejših prireditvah, vendar večjega uspeha ni bilo. Če je na začetku profesionalizacije vojska lahko izbirala med 600 in 800 kandidati, se je ta številka do danes skrčila na le 60 do 80 kandidatov. Poleg tega je začelo upadati število zaposlenih v vojski. Tako je denimo samo letos iz vojske odšlo 150 zaposlenih, medtem ko se jih je na novo zaposlilo le 69.

Višje plače za vojake Glavni razlog za to je po besedah ministra Karla Erjavca plača, ki jo

Vlada potrdila zakon o SV.

prejemajo vojaki. Slednja po njegovih besedah ni konkurenčna, saj denimo plača vojaka začetnika znaša 497 evrov, kar je precej

manj kot v drugih »uniformiranih« poklicih. Tudi zaradi tega je ministrstvo leta 2005 začelo pripravljati zakon o službi v Slovenski vojski, ki naj bi poleg plač uredil tudi nekatere druge težave, ki se pojavljajo na tem področju. Zakon, ki ga je pretekli teden obravnavala vlada in ga na koncu potrdila kot primerno podlago za obravnavo v državnem zboru, tako ureja predvsem merila za opravljanje vojaške službe, napredovanje v vojski in plače. Glede plač zakon navaja, da se za obračun plač v Slovenski vojski uporabljajo predpisi, ki urejajo plače v javnem sektorju, plačilni razred pa se določi s kolektivno pogodbo za javni

Poklicnih vojakov v Slovenski vojski je vsak dan manj.

Plače vojakov bodo izenačene s plačami drugih »uniformiranih« poklicev.

sektor, kar bo v praksi pomenilo, da se bodo plače vojakov izenačile s plačami policistov, carnikov, paznikov, izterjevalcev in gasilcev. Na isti seji, na kateri je vlada obravnavala omenjeni zakon, je vlada sprejela tudi predlog ministrstva za javno upravo, po katerem bi v splošno kolektivno pogodbo za javni sektor, ki naj bi jo vlada s sindikati podpisala še ta mesec, zapisali, da se plače v vseh t. i. uniformiranih poklicih,

Poleg plač naj bi zakon uredil tudi vprašanje zaposlitve in socialne varnosti vojakov, potem ko ti dopolnijo 45 let. Po zdajšnji zakonodaji so lahko vojaki v vojski zaposleni le do 45. leta starosti, kar pomeni, da se, potem ko končajo službo v vojski, srečajo s precejšnjimi težavami pri vnovični zaposlitvi, saj delodajalci neradi zaposlujejo starejše delavce. Omenjeni zakon naj bi to anomalijo poskušal odpraviti tako, da bo država delodajalcu, ki bo zaposlil nekdanjega vojaka, tri ali pet let (odvisno od tega, kako dolgo je bil zaposlen v vojski) plačevala prispevke za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje zanj. Na podoben način naj bi država pomagala vsem tistim, ki bi se po izteku službe v Slovenski vojski odločili za status samostojnega podjetnika ali odprli svoje podjetje.

Zakon uvaja še avtonomni študentski sklad, ki naj bi štipendiral tiste, ki se bodo po končanem šolanju odločili za delo v vojski, ureja prepoved poniževanja, sramotenja in žaljenja vojakov in vojakinj, načine napredovanja, disciplinsko odgovornost in pravice, ki jih imajo zaposleni v Slovenski vojski.

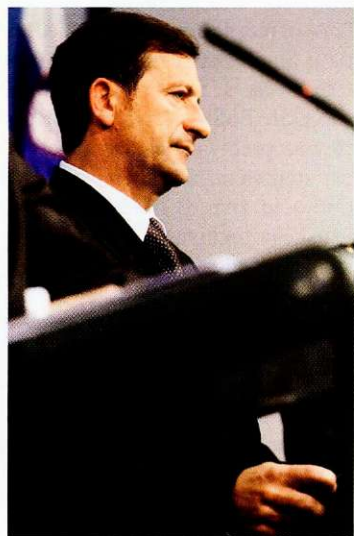
Zakon bo povečal zaposlitve

Kot je na tiskovni konferenci po seji vlade dejal minister za obrambo Karl Erjavec, je zakon drugi najpomembnejši projekt ministrstva v tem mandatu, takoj za nakupom osemkolesnih oklepnikov. »Zakon pomeni pomemben korak za nadaljnji

razvoj Slovenske vojske, saj bo pomembno pripomogel k povečanju števila zaposlenih, s tem pa tudi k dokončanju projekta profesionalizacije Slovenske vojske. Prvič smo se namreč znašli v položaju, ko ne uresničujemo več uspešno kadrovskega načrta. Kot veste, imamo kar nekaj težav pri dopolnjevanju naših enot. Ravno ta zakon bo omogočil, da bomo to spremenili. Lahko imamo namreč oklepnike, ampak če nimamo vojakov in ustreznega plačila, potem tudi oklepniki niso smiselni. In obratno. Če ne bi bilo pogodbe za nakup oklepnikov, potem tudi vojaki ne bi imeli s čim delati in država ne bi mogla izpolniti tistih strateških ciljev, h katerim se je zavezala,« je dejal Erjavec. Po njegovih besedah je zakon, ki se je začel pripravljati leta 2005, doživel precej usklajevanja – najprej znotraj ministrstva za obrambo, nato z ministrstvom za javno upravo in vsemi tremi sindikati z ministrstva za obrambo, tik preden je bil zakon pripravljen za vladno obravnavo, pa so obravnavo zakona v okviru Partnerstva za razvoj zahtevali še Socialni demokrati. »Na njihov predlog smo v zakon vključili kar nekaj popravkov in sprememb, nismo pa se mogli uskladiti glede njihovega določila, naj v zakon vnesemo določbo, da mora državni zbor dati soglasje k vsem napotitvam slovenskih vojakov v tujino. Tega nismo mogli sprejeti, smo pa, kot rečeno, upoštevali veliko njihovih predlogov in pripomb,« je dejal Erjavec.

Če verjamemo Erjavcu, naj bi zakon, če bo sprejet, odpra-

vil težave z novačenjem vojakov v Slovensko vojsko, kar je ta čas ena njenih največjih težav, saj ogroža tudi projekt njene profesionalizacije. Če pogledamo srednjeročni program razvoja Slovenske vojske od leta 2005 do 2010, ki je bil sprejet leta 2005, vidimo, da bi moralo biti leta 2007 v stalni sestavi Slovenske vojske 7.750 pripadnikov, v pogodbeni rezervi pa 3.000 pripadnikov, vendar je teh po zadnjih podatkih precej manj. Po uradnih podatkih ministrstva redna sestava ta čas šteje 7.250 pripadnikov, pogodbeni rezervi pa le 1.625. Nezanemljive mladine za poklic vojaka torej že ogroža načrte obrambnega ministrstva pri profesionalizaciji vojske, zato je ukrepanje nujno. Čez leto ali dve pa bomo videli, ali bo tudi uspešno. ■

Minister Karl Erjavec

ki so bile do zdaj precej različne, izenačijo. Če se bodo s tem strinjali tudi sindikati (za zdaj temu nasprotuje le policijski sindikat), bi to pomenilo, da bi se vojakom plače precej zvišale. Zdajšnji predlog, ki bi ga vlada rada zapisala v kolektivno pogodbo, predvideva, da se uniformirani poklici uvrstijo v 20. plačni razred, medtem ko so vojaki zdaj v 14. razredu.

Slave Klavžar 1
9000 Murska Sobota
Slovenija

tel.: 02/537 1949

fax.: 02/537 1948

GSM: 041/34 66 46

GSM: 031/34 51 51

<http://www.radio-viva.com>

e-mail: viva@radio-viva.com

Življenje postopoma navzgor

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Podravska regija je v zadnjih dveh letih izkoristila razvojne priložnosti, ki so se ji ponujale. Obseg neposrednih spodbud za njen razvoj se je povečal s 500 milijonov tolarjev v letu 2004 na sedanjih 5 milijard.

Podravska regija je ena od dvanajstih statističnih regij Slovenije. Po zadnjih podatkih živi v njej 319.235 ljudi, regija pa zajema 40 občin s 40 župani in 576 občinskimi svetniki. Povprečna bruto mesečna plača je 1.120 evrov (270 tisoč tolarjev), število brezposelnih oseb pa je bilo vsa leta med najvišjimi, saj je delo ob koncu leta 2006 iskalo skoraj 20 tisoč oseb.

Na drugem mestu Podravska regijo geografsko zaznamujejo gričevje na severovzhodu, subalpsko gozdnato hribovje (Pohorje in Kozjak) na zahodu ter Dravsko in Ptujsko polje ob reki Dravi. Vodno bogastvo izkoriščajo za pridobivanje električne energije (veriga HE na Dravi), plodno zemljo pa za kmetijsko dejavnost, saj ima regija največje površine kmetijskih zemljišč (kar 83 tisoč hektarjev) v uporabi v Sloveniji.

Regija je na drugem mestu po prispevku k slovenskemu bruto domačemu proizvodu (BDP), prva je osrednjeslovenska. Največji delež bruto dodane vrednosti

ustvarijo storitvene dejavnosti. 51,6 odstotka vseh prebivalcev, starih 15 let ali več, je delovno aktivnih, kar je najmanj v državi. Delež prostih delovnih mest

od vseh delovnih mest (prostih in zasedenih) je med višjimi v državi. Regija spada med regije s pozitivnim selitvenim prirastom, vendar večji negativni naravni prirast na drugi strani vpliva na upadanje števila prebivalcev. Regija ima bogato kulturno tradicijo, v kateri zavzemajo posebno mesto pustni običaji z daleč po svetu znanimi ptujskimi kurenti.

Visoka brezposelnost Podravska regija se uvršča med vodilne statistične regije po skupnem številu poslovnih subjektov, po številu poslovnih subjektov v posameznih skupinah, po povečanju njihovega števila je bila ob koncu leta 2006 z 20.507 poslovnimi subjekti na drugem mestu (za osrednjeslovensko), sledita pa ji Savinjska regija s 17.288 in Gorenjska s 14.718 poslovnimi subjekti. Podravska regija je po številu prebivalcev druga največja statistična regija (na njenem območju živi 16,1 odstotka slovenskega prebivalstva) in z 2.170 kvadratnimi kilometri obsega dobro desetino slovenskega ozemlja. Po višini BDP na prebivalca je s 83 odstotki državnega povprečja med najmanj razvitimi. Stopnja registrirane brezposelnosti, ki je že desetletje med najvišjimi v državi, ostaja takšna kljub pozitivnim premikom v zadnjih letih (znižanje za 5,8 odstotne točke) in še vedno močno presega državno povprečje.

Opozorila gospodarstvenikov

Regija kljub uspešnemu odpravljanju visoke stopnje brezposelnosti izpred let še vedno ostaja na drugem mestu v državi. Gre predvsem za strukturno brezposelnost, medtem ko nekateri že daljši čas neuspešno iščejo kadre.

Občine, ki sestavljajo Podravska regijo:

Benedikt, Cerkljenjak, Destričnik, Dornava, Duplek, Gorišnica, Hajdina, Hoče – Slivnica, Juršinci, Kidričevo, Kungota, Lenart, Lovrenc na Pohorju, Majšperk, Maribor, Markovci, Miklavž na Dravskem polju, Oplotnica, Ormož, Pesnica, Podlehnik, Ptuj, Rače – Fram, Ruše, Selnica ob Dravi, Slovenska Bistrica, Starše, Sveta Ana, Sveti Andraž v Slovenskih goricah, Šentilj, Trnovska vas, Videm, Zavrch, Žetale.

Vir: SURS

Načrti V vladni resoluciji do leta 2023 je načrtovana graditev gospodarskega središča Oreh, ki je ocenjen na 160 milijonov evrov. Projekt združuje osem podprojektov vključno s kopenskim logističnim centrom ob mariborskem letališču, t. i. centrom za obvladovanje lahkih in večfunkcionalnih materialov Alureg v

Nekaj statističnih podatkov:

Površina	2.170 km ²
Štev. prebivalcev	319.235
Gostota prebivalstva na km ²	147
Število živorojenih	2.560
Število umrlih	3.168
Naravni prirast	-608
Število učencev	26.040
Število dijakov	15.640
Število študentov	15.985
Število diplomantov	1.979
– od tega specialistov, magistrov, doktorjev znanosti	184
Število delovno aktivnih prebivalcev	118.164
Število zaposlenih oseb	103.834
Število samozaposlenih oseb	14.329
Štev. registriranih brezposelnih	19.949
Število podjetij	113.115
Regionalni BDP	775 milijard tolarjev
Regionalni BDP	3.316 milijonov evrov
Število kmetijskih gospodarstev	14.800

Opomba: Zadnji objavljeni podatki, večinoma za leto 2004, število dijakov v šolskem letu 2004/2005, število kmetijskih gospodarstev po podatkih iz popisa leta 2000

Vir: SURS

Slovenski Bistrici in industrijsko cono v Ormožu. Prav kopenski logistični center pa je srce projekta, saj njegova lokacija ponuja optimistično razvojno zgodbo, v vladi pa pričakujejo velik interes gospodarskih subjektov. Projekt Oreh je izjemna priložnost za povezovanje proizvodnje in znanja. Z učinki kopenskega logističnega centra bo zagotovljen nadaljnji razvoj letališča in vzpodbujanje neposrednih tujih vlaganj v regijo. Tako bo nastalo 3.200 novih delovnih mest, s tem se bodo bistveno povečala vlaganja v raziskave in razvoj ter okrepile vezi med gospodarstvom in univerzami v regiji. To bo spodbudilo inovacije, kar se bo odražalo v nastanku novih tehnologij in storitev, vplivalo na rast in konkurenčno sposobnost novih visokotehnoloških podjetij ter dvignilo raven na univerzah. S spodbujanjem graditve in razvoja podjetniškega inovativnega okolja se bodo ustvarjala tudi nova delovna mesta z visoko dodano vrednostjo.

Uspehi Po nekaterih drugih kazalnikih pa je regija tudi bistveno višje, in sicer po številu novoustanovljenih podjetij, ob-

segu turističnega prometa ter ugodnem gibanju na področju zaposlovanja oziroma brezposelnosti. Gospodarska rast v zadnjih dveh letih je pripomogla tudi k bolj optimistični socialni sliki, uspešna sprememba zakona o financiranju občin pa je Podravski regiji zagotovila na letni ravni dodatnih 18 milijonov evrov. Vlada je regijo aprila letos obiskala že drugič v svojem mandatu, pri čemer je premier Janez Janša dejal, da je vlada uresničila vse obljube, ki so se nanašale na večje razvojne projekte. Od 35 projektov, ki jih prinaša resolucija o nacionalnih razvojnih projektih, je na območju Podravja v celoti ali deloma lociranih nekaj pomembnih projektov v skupni investicijski vrednosti več kot milijarde evrov. Pri tem je premier posebej opozoril na projekt Oreh in projekt Kliničnega centra Maribor. Ob tem je tudi spomnil, da nova evropska finančna perspektiva prinaša približno štirikrat več sredstev iz evropskih skladov, kot jih je bilo na razpolago doslej, zato Podravje iz tega naslova lahko pridobi bistveno več razvojnega denarja. ■

Rekli so:

Janez Janša, predsednik vlade:

»Če bo Podravska regija izkoristila razvojne priložnosti, ki se ji ponujajo, in bo odkrila tudi nove

priložnosti, se lahko do leta 2012 ali 2013 prebije na četrto ali celo tretje mesto po razvitosti med 12 statističnimi regijami. Posebej bo pomembno, ali bo Podravska regija izkoristila prednosti, ki jih bo prinesla ustanovitev pokrajin. Uspešna sprememba zakona o financiranju občin je Podravski regiji zagotovila na letni ravni dodatnih 18 milijonov evrov.«

Andrej Kitanovski, generalni direktor direktorata za podjetništvo in konkurenčnost: »V severovzhodni Sloveniji je treba zagotoviti čim več visoko strokovnega kadra, saj številni strokovnjaki odhajajo bodisi v druge slovenske regije ali čez mejo v Avstrijo, zato podjetnikom in

raziskovalnim parkom na tem območju namenjamo veliko pozornosti. Za kopenski logistični center v Hočah je že pripravljen državni lokacijski načrt, v Mariboru, kjer je sedež slovenskega podjetniškega sklada, pa si lahko v novi finančni perspektivi pri poslovanju omenjenega sklada, ki je lani podelil za rekordnih pet

milijard tolarjev posojil podjetnikom, obetajo okoli 150 milijonov evrov na leto.«

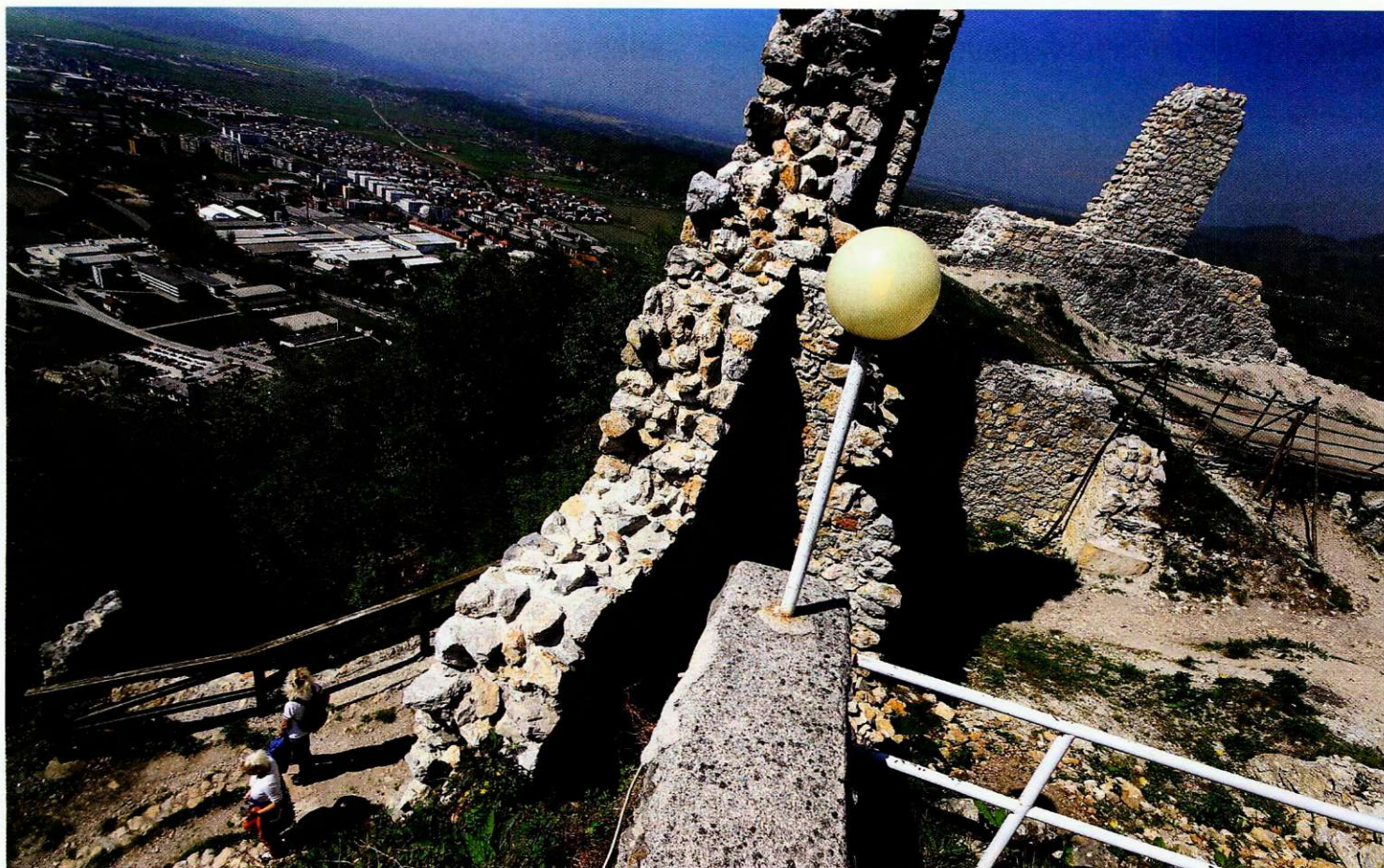
Marjan Hribar, generalni direktor direktorata za turizem: »Severovzhodna Slovenija velja za najhitreje rastočo regijo na področju turizma, saj so doslej porabili dve tretjini sredstev sedanje evropske finančne perspektive. Nov zagon razvoju

bo nedvomno zabavišni park Megalaxia na Hajdini pri Ptujju na devetnajstih hektarih površin, vrednost naložbe pa ocenjujemo na skoraj sto milijonov evrov. Večino denarja, to je okrog osemdeset milijonov evrov, naj bi zagotovili iz zasebnih virov, iz skladov EU naj bi jih dobili 12, preostalo pa bi prispevale država in regija oziroma lokalna skupnost. Park, v katerem bi dobilo zaposlitev približno tristo ljudi, kakšnih dva tisoč pa bi jih bilo vključenih v program, naj bi začeli graditi leta 2008. Dokončali naj bi ga v dveh letih.«

Irena Majcen, županja Slovenske Bistrice: »Nekoliko več dodatnih sredstev s strani države je treba zagotoviti za izboljšanje razmer na nekaterih področjih, kot so ceste in druga infrastruktura.«

Kakšna bo prihodnost Starega gradu nad Kamnikom?

Predrzen projekt ali provokacija?

Peter Avsenik, foto: Bor Slana, Občina Kamnik

Kamniški arhitekt Tomaž Schlegl je nedavno predstavil svoj pogled na ureditev Starega gradu nad tem srednjeveškim mestom ter s tem razburil nekatere ugledne meščane in tudi strokovno javnost.

V začetku letošnjega aprila je v Domu kulture Kamnik potekala javna predstavitev arhitekturnega filma o viziji celostne ureditve Starega gradu.

Schlegl buri duhove Poleg nekaterih načrtov o obnovi je bila predstavljena tudi kovinsko-steklena razgledna konzola, katere predvidena graditev je med uglednimi Kamničani in v strokovni javnosti povzročila precej ogorčenja. Mostič bi bil zgrajen po zgledu ameriškega Velikega kanjona in bi bil speljan z ostalin obzidja čez rob previsne stene, omogočal pa naj bi odličen razgled na staro trško jedro Kamnika in tudi daleč po okoliških krajih. Po mnenju starejših

Kamničanov pa se nikakor ne sklada s kulturnozgodovinskim duhom Starega gradu in Kamnika v celoti.

Arhitekt Schlegl je s svojimi zamislimi o ureditvi Malega gradu v Kamniku že v preteklosti buril duhove tamkajšnjih občanov. Glede pomola ob Starem gradu je prepričan, da takšnega pogleda

Tomaž Schlegl in Tone Smolnikar

na srednjeveške trge ne bi imelo nobeno evropsko mesto. Sprva je sicer želel znova zgraditi dvajset metrov visok stražni stolp, ki ga je leta 1511 porušil potres, a bi bilo to po njegovih besedah predrago.

Obnova gradu in njegove najbližje okolice naj bi zajemala šest faz. V prvi naj bi obnovili romansko grajsko kapelo, v drugi in tretji pa grajsko klet, ki bi bila nato namenjena pokušini slovenskih vin. V gradu bi uredili tudi galerijo z razstavo rodbinskih grbov vseh lastnikov in najemnikov Starega gradu, današnje gostišče pa bi bilo spremenjeno v luksuzni hotel z restavracijo, kjer bi stregli srednjeveške jedi. Grad bi imel tudi pet srednjeveško urejenih hotelskih sob, na njegovem dvo-

rišču pa bi skupaj s pobratenim mestom Andechs z Bavarskega organizirali viteške igre. Skupaj z graditvijo omenjene razgledne konzole, ki je predvidena v zadnji, šesti fazi, naj bi projekt stal okoli 2 milijona evrov.

Provokacija? Že na predstavitvi so svoja mnenja prispevali kamniški župan Tone Smolnikar, koordinator za pridobivanje sredstev iz evropskih skladov Simon Kardum in vodja oddelka za družbene dejavnosti Anton Kamin. Smolnikar je uvodoma dejal, da so si predstavitveni film že pred tremi tedni ogledali skupaj z direktorjem kranjskega spomeniškega varstva (ZVKD) Milošem Ekarjem, vendar se je slednje-

mu zlasti razgledni mostič zdel prevelik tujek v okolju, ali kot je dejal, »občina Kamnik s tem projektom maha s rdečo cunjo proti biku«. Zato naj bi občina, kot pravi kamniški župan, dopuščala možnost, da se uresniči le pet faz obnove. Zagovornik projekta Kamin je izrazil prepričanje, da je z moderno arhitekturo mogoče marsikaj doseči, da se ohrani zgodovinska istovetnost, Kardum pa dodal, da bi se v strukturnih skladih EU dalo za projekt pridobiti dobršen del potrebnih sredstev.

Direktor ZVKD Ekar se kljub vabilu predstavitve ni udeležil. Ali je bil razlog za to že omenjeno nestrinjanje z zadnjo fazo projekta, ni znano. Jasno pa je, da so že v začetku aprila odločno nasprotovali tej ideji izrazili nekateri ugledni meščani Kamnika, med njimi dr. Niko Sadnikar. Marsikateremu Kamničanu se tudi zdi, da gre pri projektu newageovske kovinsko-steklene konzole v osrčju srednjeveškega Kamnika za provokacijo.

Eden najstarejših gradov Stari grad, v srednjem veku imenovan Zgornji grad (po nemško Oberstein), stoji na strmi Krniški gori nad mestom. Omenja se že v 12. stoletju, v 16. stoletju pa so ga opustili in je začel propadati.

Rodbina bavarskih grofov Andeških si je v začetku 12. stoletja poleg precej drugih posestev na Slovenskem s poroko priposestvovala tudi nekatera območja Gorenjske od prelaza Kozjak in Trojane do reke Kokre in Smlednika. Središče te andeške posesti je bilo prav v Kamniku. Že leta 1202 se v Kamniku omenjata dva gradova – Spodnji grad, ki je danes znan kot Mali grad, in Zgornji grad, kjer danes lahko vidimo le še ruševine Starega gradu. Zgornji grad je bil znova omenjen leta 1207, tako da je bil po vsej verjetnosti postavljen v 12. stoletju,

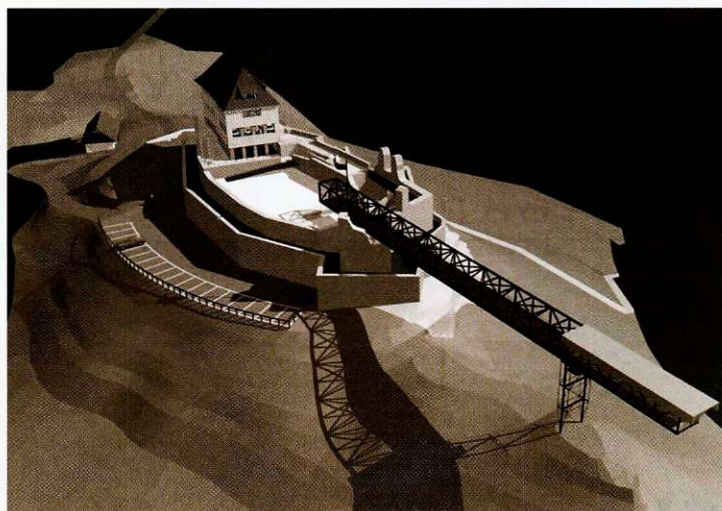
kar ga uvršča med najstarejše gradove na Gorenjskem. Njegova izredna lega je lastnikom omogočala, da so nadzorovali prometne poti, ki so vodile iz Štajerske skozi Tuhinjsko dolino mimo Kamnika na Gorenjsko in Primorsko.

V trinajstem stoletju je Stari grad, kot poroča Janez Vajkard Valvasor, ki ga je tudi skiciral, prišel v last Ortenburžanov, pozneje pa še Gallenbergov. Leta 1450 je grad postal deželnoknežji fevd in so ga habsburški vojvode dajali v najem. 1511 ga je najprej stresel močan potres, pozneje pa ga je prizadel še požar, tako da ga je njegov zadnji najemnik Thurn kmalu zapustil. Vse od takrat je prepuščen zobu časa – z izjemo grobega posega v času po koncu druge svetovne vojne, ko so na njegovih ruševinah postavili planinsko kočjo. Danes je ohranjenih le nekaj razvalin na zahodnem delu platoja, na glavnem platoju pa je v temeljih ohranjen tudi obrambni stolp pravokotnega tlorisa.

Dekadence Naš sogovorec dr. Niko Sadnikar, ugledni meščan Kamnika in izjemni poznavalec njegove zgodovine, se zavzema prav za obnovo tega obrambnega stolpa. "Že štirideset let predlagam občini, naj na prvotno mesto pozida obrambni stolp – to bi bila velika atrakcija in tudi turistično zanimiva destinacija." Seveda ni treba posebej poudarjati, da je odločno proti stekleno-jekleni konstrukciji. Sadnikar meni, da predvideni projekt nima nobene povezave s kulturno dediščino, da gre preprosto za zmazek, ki nima niti nobene zgodovinske vsebine. Dodaja, da je s tega stališča uničen že Mali grad, ki ga je skupaj s svojim očetom prav tako konstruiral Schlegl. Železne stopnice pri vhodu v kapelo po njegovih besedah nikakor ne sodijo v kapelo, zgrajeno v devetem stoletju. Kot še pravi Sadnikar, se tudi klub Andechs z Bavarskega zavzema za takšno obnovo graščine, da bo podobna vsaj tisti z Valvasorjeve risbe. "Projekt bomo plačali davkoplačevalci. Takšne dekadence pa v Kamniku še ni bilo," sklene Sadnikar, ki opozarja tudi na napačno ime kraja; v srednjem veku se je namreč Stari grad imenoval Oberstein ali Zgornji Kamnik.

Valvasorjeva skica Zgornjega gradu s konca 16. stoletja.

Bo nad Kamnikom čez nekaj let visel kovinsko-steklen pomol?

Moderna konzola ob Starem gradu bi uničila precejšen del kulturnozgodovinskega in estetskega čara Kamnika.

Vprašanje v zvezi s predvidenim projektom smo postavili še kamniškemu županu Smolnikarju in Milošu Ekarju z Zavoda za varovanje kulturne dediščine Kranj. Slednji je dejal, da na zavodu vsakor pozdravljajo prizadevanja občinskega vodstva za obnovo in reprezentacijo grajskih razvalin iz 12. stoletja. Ekar meni, da predlagana rešitev raziskav in utrjevanja grajskih ruševin z delno adaptacijo stavbe, v kateri je zdaj restavracija, in obnovo dveh kmetij pod vrhom hriba za turistično-gostinske namene, ustreza zahtevam spomeniškega varstva. Tega pa ne more trditi za predlog razglednega pomola. "Zaradi potencialno negativnih posledic postavitve objekta, ki bi preglasil veduto starega mestnega jedra Kamnika in njegove

neposredne okolice ter vzpostavil nove prostorske poudarke, ki niso skladni s tem prostorom, je treba pobudo strokovno temeljito pretehtati," pravi Ekar. Župan do oddaje članka v tisk ni odgovoril na naša vprašanja.

Če se lahko strinjamo s srednjeveško oživitvijo Starega gradu v smislu obnove grajske kapele, grajske kleti, z ureditvijo galerije, s srednjeveško preureditvijo grajskih soban, še zlasti pa z nadaljnjim dejavnim sodelovanjem z bavarskim mestom Andechs, od koder so izhajali nekdanji stanovalci graščine nad Kamnikom, pa se zdi, da bi moderna konzola ob gradu uničila precejšen del srednjeveškega čara tega mesta, in to ne le s kulturnozgodovinskega stališča, ampak tudi z estetskega. **D**

Dr. Niko Sadnikar

KI TEDNIK ZA KOROŠKO - PETEK, 13. APRIL 2007 - ŠTEV. 15

Novice

Dr. Grilc Matevž
Gabelsbergerstr. 14
9020 Celovec/Klagenfurt

Kam na izlet?

Koroška regija v Sloveniji
ima bogate naravne lepote

stran 11

IZHAJA V CELOVCU/KLAGENFURT - VERLAGSPOSTAMT/POSTNI URAD 9020 KLAGENFURT/CELOVEC

ZURÜCK RETURN PLZ: 9020 CN 15

☒ Unbekannt Unknown	☐ Nicht angenommen Refused
☐ Verzogen Moved	☐ Abgabestelle unbenutzt Delivery point unused
☐ Falsche PLZ Wrong zip code	☐ Verstorben Deceased
☐ Nicht behoben Unclaimed	☐ Anschrift ungenügend Incomplete address

Rücksendedatum:
Return date: 16/4

7 662 028 001 05 2006

ed 65 leti
mo morali
ti domove.

stran 6

Fotokopija zavrnjene pošiljke za predsednika NSKS dr. Matevža Grilca

Slovenščine nikar!

Mitja Volčanšek, foto: arhiv Demokracije

Naše rojake na avstrijskem Koroškem znova vznemirja diskriminacija uradnih ustanov pri rabi slovenščine. V zadnjih dneh je bilo več primerov, ko Avstrijska pošta ni dostavila pošiljk, na katerih je bil naslov v slovenščini.

Poštni uslužbenec je v nekem primeru na dopisnici prečrtał slovenski zapis Celovca, dopisnico pa vrnil pošiljateljici. Ob tem naj poudarimo, da je bila dopisnica pravilno opremljena s pošto številko in imenom ulice v nemščini. Hkrati je skrb zbujajoče dejstvo, da je bil nemški različici Klagenfurt pripisan komentar »tako kot že tisoč let«.

Primer ni osamljen Podobno hud in nenavaden je primer zavrnjene pošiljke (šlo je za izvod slovenskega časopisa Novice), namenjene predsedniku Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) dr. Matevžu Grilcu. Slednje je toliko bolj nenavadno, saj je bil zapis dvojezičen, kar je bila očitno edina napaka, ki je zmotila poštne delavca.

Da ne gre za osamljene primere, je v izjavi za javnost opozoril podpredsednik NSKS mag. Rudi Vouk in navedel primer pošiljke s pravilno zapisanim naslovom za Apače na avstrijskem Koroškem. Pošiljka, opremljena z

veljavno pošto številko in dvojezičnim zapisom kraja, je namesto tja romala v Apače v Sloveniji. Odpošiljatelju je pošiljko vrnila Pošta Slovenije. Vouk je izpostavil tudi primer družbe GIS, zadolžene za pobiranje na-

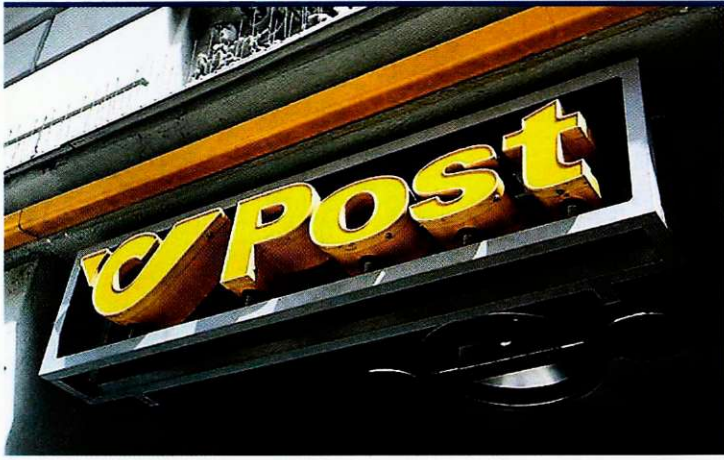
ročnine za avstrijsko javno radiotelevizijo ÖRF. GIS namreč ni hotela sprejeti dvojezičnega naslova za Čirkovče, ki so uradno priznane kot dvojezične, pri tem pa se je izgovarjala, da pač ne more jamčiti, da bo Avstrijska

Zunanji minister Dimitrij Rupel

Podpredsednik NSKS Rudi Vouk

Pri Avstrijski pošti se izgovarjajo na naprave za razvrščanje pošilk.

pošta tako »opremljene« pošiljke sploh dostavljala.

Kot je zapisal Vouk, gre pri vračanju pošilk za vsakodnevno diskriminacijo koroških Slovencev. Vsekakor je takšen odnos Avstrijske pošte nenavaden glede na to, da ima slovenščina že nekaj časa status uradnega jezika EU. Popolnoma drugače in v svojem slogu se je iz svojega celovškega fotelja odzval deželni glavar Jörg Haider. V izjavi za javnost je poudaril, da Celovec ni dvojezično območje in da je poštar zato ravnal pravilno. Še več, po njegovo se je treba omenjenemu poštarju, ki naj bi bil dokazal »ljubezen do domovine«, celo zahvaliti.

Krive naprave za razvrščanje

Za pojasnilo smo se obrnili na predstavnika za stike z javnostjo pri Avstrijski pošti (Österreichische Post AG) Michaela Homola. Kot razlog za težave nam je navedel tehnične zaplete. »Naprave za razvrščanje v naših centrih za razdeljevanje prepoznajo samo nemške oznake za avstrijska krajevna imena,« je dejal Homola, »poleg tega pa v naših prodajnih pogojih ni nobenega opozorila na to, da so tudi druga imena dovoljena.« To pomeni, nam je razložil Homola, da »če nosi pismo, tako kot v tem primeru, naslov 9020 Celovec, izpade iz strojne obdelave in je naprej ročno razvrščeno«. Pri nadaljnji ročni obdelavi lahko pride bodisi do zakasnitve, bodisi do vrnitve pošiljke pošiljatelju, čeprav to po besedah predstavnika Avstrijske pošte v primeru Celovca ne bi smelo biti problem. Homola nam je poleg tega zatrdil, da »v nobenem primeru ni

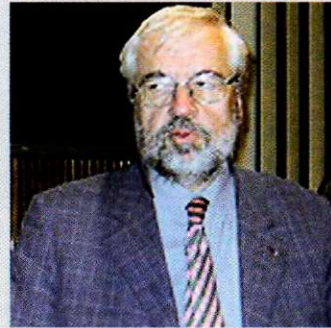
dovoljeno, da poštni uslužbenci na pisma pišejo pripombe (razen seveda poštinih)«. S tem je naš sogovorec posredno obsodil ravnanje njihovih uslužbencev, ne vemo pa še, ali bodo sledili kakšni disciplinski ukrepi oziroma kaj bodo na Avstrijski pošti storili, da se tovrstne neljube situacije ne bodo ponovile.

Koroška je zgodba zase Za komentar nam je kljub njegovemu prenatrpanemu urniku uspelo dobiti tudi slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla. Ta je kljub dejstvu, da gre za razmeroma obrobno zadevo, poudaril siceršnje dobre odnose z avstrijskimi zveznimi oblastmi, predvsem z novim kanclerjem Gusenbauerjem. Avstrijska Koroška žal štrli ven iz tega konteksta, priznava Rupel, ki vidi v zapletih s poštami pošilkami politično ozadje. Vendar je minister po drugi strani prepričan, da se bodo tudi ti zapleti sčasoma izčrpali. Rupel je zmeren optimist tudi zaradi statusa slovenščine kot uradnega jezika unije.

Čeprav bo marsikdo, ki podobnih težav ni doživel na lastni koži, oporekal, da ne gre za smrtno resno zadevo, številni primeri zavrnjenih pošilk dajejo jasen signal. Dvojezičnost in manjšinske pravice še zdaleč niso le velike besede in načelna stališča, temveč so sestavljene iz vsakdanjosti. Slovenci v matici marsikaj od tistega, za kar so koroški Slovenci prikrajšani, pogosto jemljemo kot samoumevno. Zato je tako pomembno, da naši rojaki opozarjajo na še tako majhne nepravilnosti in ne odnehajo v svojih upravičenih zahtevah. **D**

TEDENSKI UTRIP

Odbor operativen V ponedeljek, 23. aprila, se je v Trstu prvič sešel t. i. paritetni odbor v novi sestavi. Kot je znano, naj bi 20-članski odbor (v njem sedi po deset slovenskih oziroma italijanskih predstavnikov) v skladu z določili zaščitnega zakona, ki ga je tik pred iztekom mandata leta 2001 sprejela tedanja levosredinska vlada, pripravil seznam občin oziroma delov občin, v katerih bo veljal zaščitni zakon. Prejšnji odbor je tak seznam že izdelal, a se je zapletlo zaradi večkratnih zavrnitev s strani rimske vlade na čelu s premierjem Silvio Berlusconiem.

Predsednik odbora Bojan Brezigar

Na konstitutivni seji je enajst članov odbora podprlo kandidacijo Bojana Brezigarja za njegovega predsednika, njegov protikandidat, novinar slovenskega uredništva RAI Ivo Jevnikar, je prejel šest glasov podpore.

Brezigarju, ki je bolj znan kot odgovorni urednik tržaškega Primorskega dnevnika, bo pomagal Livio Furlan kot podpredsednik. Na seji, ki sta se je udeležila tudi deželni predsednik Riccardo Illy in ministrica za dežele Linda Lanzillotta, je Brezigar po izvolitvi poudaril nove politične razmere na deželni in državni ravni, v katerih bo odbor deloval, ter naglasil potrebo, da odbor namesto razlikovanja in nasprotovanja poudari povezovalno vlogo slovenske skupnosti.

Pelikan v Makedoniji Med 19. in 20. aprilom se je na

Državni sekretar Zorko Pelikan

obisku pri Slovencih v Makedoniji mudil državni sekretar Zorko Pelikan, vodja vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pelikana je najprej v Skopju sprejel slovenski veleposlanik Marjan Šiftar, nato pa se je srečal z okoli petdesetimi rojaki v Slovenskem združenju France Prešerna. Po srečanju je bila slavnostna večerja s predsednico društva Anastazijo Ribarski in nekaterimi vidnejšimi člani združenja. Državni sekretar je v času obiska izmenjal izkušnje tudi z direktorjem makedonske Agencije za emigracijo Vasilom Naumovom. Po podatkih Slovenske izseljenske matice je leta 1994 v dvomilijonski Makedoniji živel nekaj več kot 400 Slovencev.

Kmalu o razpisih Pojutrišnjem, 5. maja, se izteče rok, v katerem naj bi bili znani prejemniki finančne podpore Slovincem po svetu in avtohtoni slovenski narodni skupnosti v zamejstvu za leto 2007. Oba razpisa je pripravil Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Cilja obeh sta spodbujanje tistih dejavnosti, ki bodo pripomogle k utrjevanju in ohranjanju narodne, jezikovne in kulturne identitete ter težile k povezovanju med njimi samimi in matico ter vzdrževanju struktur in dejavnosti slovenskih skupnosti.

Okvirna višina sredstev, ki morajo biti porabljena v letošnjem letu, je 7.400.000 evrov za projekte v zamejstvu oziroma milijon evrov za projekte Slovencev po svetu.

Američani še vedno na vse pretege branijo odstavek ustave, ki jim dovoljuje nošenje orožja in njegovo uporabo pri samoobrambi.

Ustavna pravica ali vir zla?

Ana Müllner, foto: Reuters, arhiv Demokracije

Tudi po zadnjem v nizu pobojev na ameriški univerzi v Virginiji, v katerem je bilo ubitih 33 ljudi, pravica do nošenja strelnega orožja v ZDA ostaja sveta. Koliko tragedij bo še potrebno, da bo prišlo do strožjega nadzora na tem področju?

Po tragediji, ki se je zgodila na univerzi v zvezni državi Virginiji, ko je južnokorejski študent Cho Seung-Hui ubil 35 ljudi, se tako v ZDA kot tudi drugod sprašujejo, ali bi uvedba sprememb na področju nošenja orožja lahko preprečila podobne tragedije. V državi, kjer ima vsak drugi prebivalec strelno orožje in kjer je orožje v ustavi omenjeno kot neodtujljiva pravica, pa je spremeniti obstoječo ureditev zelo težka naloga.

Narod strelnega orožja „Od streljanja na šoli Columbine je minilo osem let in kaj smo kot narod storili za to, da se podoben scenarij ne bi nikoli več ponovil? Popolnoma nič in univerza v Virginiji je le posledica tega,“ je v odzivu na nedavni množični pobjo študentov dejal

Paul Helmke, predsednik Centra za omejevanje uporabe orožja. A v času žalovanja za izgubljenimi študenti se tako ameriški mediji kot tudi politiki na veliko izogibajo iskanju vzrokov za tragedijo, edini pogledi v ozadje dogodkov se namenjajo 23-letnemu morilcu in iskanju njegovih motivov. In čeprav so se Američani po poboju v Virginiji zavili v žalovanje, večina prebivalcev še naprej zagovarja pravico do nošenja orožja in pravico do samoobrambe, ki sta omenjeni tudi v njihovi ustavi. Prav ta del dokumenta naj bi bil do sedaj

že večkrat tarča napačnih interpretacij in mnogi evropski analitiki menijo, da je že skrajni čas za spremembe, ki bi v prihodnje lahko preprečile marsikatero tragedijo. Zadnji zakon, katerega namen je bilo zmanjšati z orožjem povezano nasilje, je bil sprejet leta 1994, pred tremi leti pa je ameriški kongres z republikanci na čelu zakon preklcal. Sedaj pa je glas tistih, ki se zavzemajo za omejevanje strelnega orožja, spet glasnejši, vendar je vsak resnejši poskus prepričevanja politikov na Kapitolskem griču že vnaprej obsojen na propad. Jasno je, da so demokrati (ki sedaj razpolagajo z večino v ameriškem kon-

Je za tragedijo res kriva izključno morilčeva duševna neuravnovešenost?

gresu) tradicionalno večji podporniki omejevanja orožja, vendar je pogled na orožarsko politiko nove generacije demokratov čedalje bolj podoben splošnemu republikanskemu stališču. Levji delež demokratov v kongresu namreč prihaja z juga države, kjer je posest strelnega orožja še najbolj zakoreninjena, zato se bo na tem področju najverjetneje ohranil status quo, tudi če bo na volitvah prihodnje leto predsedniški položaj zasedel kandidat iz demokratiških vrst.

Orožarski lobi vrača udarec Da bo vsaka pobuda za spremembo oz. omejitev prodaje orožja in streliva naletela na ostra nasprotovanja, postane jasno ob pogledu na vpliv, ki ga v ZDA predstavlja Državna orožarska skupnost (NRA). Sle-

Streljanje na srednji šoli Columbine je sprožilo debate o uporabi orožja.

dnja pod svojim okriljem uradno združuje četrtino Američanov, njihov vpliv pa je mogoče čutiti tako na podeželju kot v vladnih stavbah. Pravzaprav se njihov vpliv po vsaki tragediji na ameriških šolah le še povečuje, saj posledično namenljajo čedalje več denarja v podporo politikom, ki branijo njihove interese. Tako je NRA po streljanju v šoli Columbine za prihajajoče volitve namenila 4 milijone dolarjev različnim politikom, njen prispevek prihodnje leto pa naj bi bil še večji.

Glavni argumenti tako NRA kot tudi drugih zagrizenih podpornikov nošenja orožja v ZDA pa ostajajo isti že desetletja, in sicer prevladuje mnenje, da če imajo orožje lahko kriminalci, se morajo oborožiti tudi navadni prebivalci, saj bo drugače kršena njihova ustavna pravica do samoobrambe. Hkrati milijardna orožarska industrija še vedno trdi, da ni orožje tisto, ki pobija ljudi, temveč so za to krivi ljudje sami. Ob podobnih pokolih, kot je bil nedavni v Virginiji, tako začne prevladovati mnenje, da bi se isti scenarij ponovil tudi v primeru strožjega nadzora prodaje orožja. Ljudje, kot je bil Cho Seung-Hui, naj bi bili po tej logiki trdno odločeni storiti svoj zločin, pri tem pa naj jih ne bi moglo ustaviti prav nič. A ta teorija je na precej trhljih temeljih; če Seung-Hui ne bi mogel brez vsakršnih zapletov kupiti orožja in nabojev za vsakim drugim vogalom, je le malo verjetno, da bi prišlo do poboja tolikšnih razsežnosti. Še bolj presenetljivo pa je, da so po poboju v Virginiji postali še glasnejši tisti, ki menijo,

da bi morali legalizirati nošenje orožja tudi v izobraževalnih ustanovah, saj bi tako morilca lahko pravočasno ustavili.

Kultura strahu Ob tragičnih dogodkih v Virginiji so se v senci javne debate o pravici do orožja začela

Glavni argument orožarske industrije ostaja: ljudi ne pobija orožje, temveč jih pobijajo ljudje.

odpirati tudi vprašanja, zakaj so podobni pokoli v ZDA tako pogosti v primerjavi z drugimi državami. Kot primer lahko navedemo Kanačo, tako rekoč domovino lova, kjer ima na 10 milijonov družin 7 milijonov ljudi orožje. Kljub odstotku, ki je višji kot v ZDA, pa je odstotek

ubojev s strelnim orožjem osemkrat manjši kot v ZDA. Eden od razlogov za to naj bi bil, da v ZDA čedalje bolj prihaja na dan t. i. kultura strahu; po tej teoriji ima toliko Američanov strelno orožje prav zato, ker naj bi se počutili ogrožene tako s strani svojih sodržavlja-

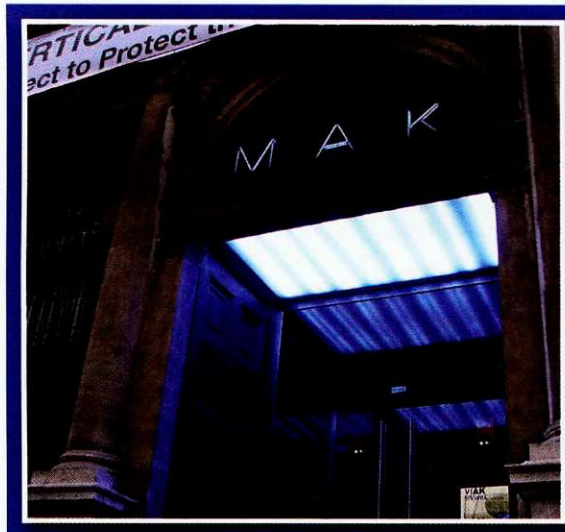
Navdušenja nad orožjem ne skrivajo niti ameriški politiki (v sredini Dick Cheney).

Najhujši poboji na ameriških šolah

Čeprav je seznam strelskih napadov v ZDA pretresljivo dolg, je nedavni pobj v Virginiji postal eden najhujših množičnih pobojev v zgodovini države.

- 2. oktobra lani je 32-letni Charles Roberts v Pennsylvaniji sprva ugrabil in nato ubil pet šolark, zatem pa ubil še sebe.
- 21. marca 2005 je 16-letni Jeff Weise najprej ubil svojega dedka in njegovo partnerko, nato pa je svoj krvavi pohod nadaljeval v svoji šoli in ubil pet sošolcev, učitelja in varnostnika. Za masaker naj bi bilo krivo učenčevo navdušenje nad neonacistično ideologijo.
- 20. aprila 1999 sta dva dijaka srednje šole Columbine v Coloradu s strelnim orožjem ubila 12 sošolcev, starih od 14 do 18 let, in svojo učiteljico, nato sta si sodila sama.
- 24. marca 1998 je bilo v zvezni državi Arkansas ubitih pet in ranjenih devet ljudi, ko sta dva učenca (stara 13 in 11 let) najprej sprožila alarm, nato pa začela streljati na sošolce in učitelje, ki so zaradi alarma želeli zapustiti stavbo.
- 1. avgusta 1966 je bilo na največji teksaški univerzi ubitih 15 ljudi, ko je neki študent omenjene univerze splezal na streho in začel prazniti naboj, pred tem pa je ubil svojo mater in partnerko.
- 18. maja 1927 se je v Michiganu zgodil najhujši pobj v izobraževalni ustanovi v zgodovini ZDA. Nekdanji član šolskega odbora Andrew Kehoe je na osnovni šoli sprožil tri bombe, ki so ubile 45 ljudi, 58 pa jih hudo ranile. Storilec se je nato razstrelil v svojem avtomobilu, pri čemer je umrl tudi eden izmed njegovih talcev.

nov kot tudi s strani tujcev. Po 11. septembru 2001 se je namreč letna prodaja orožja začela povečevati za 70 odstotkov, prodaja streliva pa za 150 odstotkov letno. A večjo vlogo kot strah pred tujimi teroristi pri tem igrajo ameriški mediji, ki redno in obširno poročajo o vsakem strelskem obračunu ali umoru in s tem še spodbujajo prestrašenost prebivalstva. Prav mediji naj bi bili krivi tudi za to, da kot zločince največkrat predstavljajo ljudi afriškega in hispanoameriškega rodu, s tem pa se (mnogokrat neupravičeno) ti dve etnični skupini avtomatično začeta povezovati z vsemi oblikami kriminala. Razlaga, h kateri se radi zatekajo politiki, kadar želijo razložiti ameriško obsedenost s strelnim orožjem, je najpogostejša, da imajo ZDA za seboj nasilno zgodovino, demokrat Barack Obama v tem primeru uporablja izraz „kultura nasilja“. Ne glede na poimenovanje aktualnega stanja duha v ZDA pa je jasno, da niti država niti državljani nimajo prave predstave o tem, kako bi se uspešno lotili omejevanja prodaje in uporabe strelnega orožja. Vsakemu zunanjemu opazovalcu tako kmalu postane jasno, da je brez sprememb na tem žgočem področju nova tragedija žal le še vprašanje časa. **D**

Modro-belo

V dunajskem Muzeju uporabne umetnosti so pripravili razstavo, ki predstavlja večtisočletno tradicijo modro-belih keramičnih izdelkov. Pod naslovom Modro-beli objekti od Egipta do Kitajske so predstavili dragocene kose iz lastnih zbirk. Najstarejši eksponati na razstavi so nastali na območju Egipta in današnjega Irana, izdelki iz Perzije, Osmanskega kraljestva in Evrope iz 16. stoletja pa pričajo o živahnem trgovanju s tem tipičnim kitajskim dekorjem, ki ga je od 14. stoletja zaznamovala značilna uporaba modre barve. Razstava bo odprta do 9. septembra.

Za sladkosnede Nemško zunanje ministrstvo je skupaj z veleposlaništvu članic EU v sklopu praznovanja 50. obletnice rimske pogodbe postavilo večnacio-

nalno spletno stran, namenjeno sladkim specialitetam iz sedemindvajseterice. Vsi nadobudni peki, slaščičarji in tisti, ki radi pripravljajo ali jedo slaščice, lahko na strani najdejo recepte za

55 rojstnodnevnih posladkov iz evropske kulinarične zakladnice. Iz Slovenije skomine vzneta pehtranova potica in prekmurska gibanica. Vsako državo večinoma zastopata dve značilni slaščici, recepte zanje pa lahko najdete na www.eu50.eu.

Znamka za Ameriko Nemčija je izdala znamko v spomin na nemškega kartografa in tiskarja

Martina Waldseemüllerja, ki je na zemljepisni karti izpred 500 let prvič in pomotoma uporabil ime Amerika. Leta 1507 je namreč Waldseemüller izdelal prvi globus in večji zemljevid sveta Cosmographiae Introductio, na katerih je nedavno odkriti Novi svet poimenoval Amerika. Waldseemüller je, ker ni vedel, da je bil Krištof Kolumb prvi Evropejec, ki je stopil na ameriška tla, to celino in njene prebivalce poimenoval po v Italiji rojenem raziskovalcu Amerigu Vespucciju (1471–1512).

Najbogatejši politik Medijski magnat in opozicijski voditelj Silvio Berlusconi je z 28 milijoni evrov prijavljenih dohodkov za

leto 2005 najbogatejši italijanski politik. Najrevnejši izmed političnih voditeljev Italije je premier Romano Prodi, ki je leta 2005 zaslužil 89.514 evrov. Treba je sicer upoštevati dejstvo, da Prodi leta 2005, ko se mu je iztekel mandat predsednika evropske komisije, ni imel nobene uradne funkcije. Tako ga je po zaslužku daleč prekosil celo tiskovni predstavnik urada premierja Silvio Sircano, ki je prijavil 254.000 evrov dohodkov. Sicer pa morajo v Italiji člani vlade in parlamenta svojo davčno napoved objaviti. Plače italijanskih politikov so med najvišjimi v Evropi. Zaradi tega je parlament

lani sklenil, da za deset odstotkov zniža plače in pokojnine, kar naj bi italijanski proračun razbremenilo za šest milijard evrov.

Nevarne igrače Med nevarnimi potrošniškimi izdelki, ki so bili lani umaknjeni iz prometa, so na prvem mestu v Evropi igrače, ki so v zadnjem letu po pogostosti pri-

TUJI TISK

Financial Times

Skrbi jih

Britanski poslovneži so vznemirjeni zaradi vedenja svojih ruskih kolegov pa tudi zaradi naraščanja ruskih investicij v Veliki Britaniji. Tako je pokazala zadnja mnenjska raziskava, ki so jo objavili pred Ru-

skim ekonomskim forumom, glavno londonsko konferenco, ki je posvečena Rusiji. Skoraj polovica vprašanih meni, da so ruske investicije v VB nekaj slabega, okoli 33 odstotkov jih meni, da se ruska poslovna kultura razlikuje od britanske in da ruski prevzem britanskih podjetij lahko škodi javnemu zaupanju v posle. Raziskavo je izvedlo podjetje YouGov v Veliki Britaniji in ruski analitični center Russian Axis na podlagi trenj med Londonom in Moskvo. Pogajanja za zmanjšanje napetosti med Evropsko skupnostjo in Rusijo so namreč zašla v slepo ulico, ker strani nista prišli do soglasja glede izvoza mesa.

The Times

Manj soli

Uporaba manjše količine soli lahko zniža verjetnost infarkta in kapi. Rezultati 15-letne raziskave potrjujejo, da zmanjšanje uporabe soli rešuje življenje, saj zmanjšuje tveganje za srčno-žilne bolezni. Ljudje, ki uživajo

manj soli, so za 25 odstotkov manj podvrženi tveganju. Kampanje za zmanjšanje porabe soli v prehrani pa so žal slabo upoštevane. Nove potrditve, da uživanje prevelike količine soli škoduje, je prispevala skupina znanstvenikov iz ZDA pod vodstvom Nancy Cook iz Harvard Medical School. Opazovali so ljudi, ki so uporabo soli zmanjšali za 25 do 35 odstotkov. Tlak se je znižal približno tretjini, kar je spodbudno. Še vedno pa ostaja uganka, zakaj prav sol poviša krvni tlak. Najpreprostejša razlaga je, da pri veliki količini soli organizem ne more izločiti vse soli in je nekaj pride v ožilje, kjer se poveča količina vode v krvi in s tem tlak.

jav prevzele vodilno mesto pred električnimi napravami, motornimi vozili, svetili in kozmetiko. Kar polovica vseh prijavljenih nevarnih izdelkov prihaja iz Kitajske. Iz držav evropske petindvajseterice prihaja dobra petina nevarnih izdelkov, za 17 odstotkov izdelkov pa se sploh ne ve, od kod izvirajo.

Danska princeska Danska princesa Mary, soproga prestolonaslednika Frederika, je v Københavnu rodila deklico, njunega drugega otroka po princu Christianu. Mala princeska je prva deklica, ki se je rodila v danski kraljevi družini po letu 1946. Zdaj bo tretja v vrsti

za danski prestol, na katerem zdaj sedi 67-letna kraljica Margrethe II., po očetu in 18-mesečnem bratcu Christianu. Danska kraljeva družina je ena najstarejših v Evropi. Dinastija sega vse do kralja vikingov Gorma starejšega, ki je umrl leta 958. 35-letna princesa Mary, Avstralka po rodu, in 38-letni princ Frederik, najstarejši sin kraljice Margrethe II., sta se spoznala med olimpijskimi igrami v Sydneyju leta 2000. Poročila sta se maja 2004 v Københavnu.

Japonska žaluje Potem ko je član japonskega kriminalnega podzemlja ustrelil župana japonskega mesta Nagasaki Iča Ita, so se v državi vrstili ogorčeni odzivi na ta atentat. Napad je posebej užalostil japonske aktiviste za odpravo jedrskega orožja, saj se je umorjeni župan zelo zavzemal za njegovo odpravo. 61-letni Ičo Ito se je potegoval za četrti županski mandat. Načrte mu je z dvema streloma v hrbet prekrizal Tetsuja Širu, povezan z največjim japonskim kriminalnim združenjem Jamagučigumi. Policija ga je prišla na kraju dogodka in je dejanje že priznal. Domnevajo, da je bil atentat politično motiviran, pozornost japonske javnosti pa je zdaj usmerjena v japonsko mafijo, ki je vpletena v večino redkih primerov streljanja v državi, kjer je posest orožja strogo regulirana.

Srečno doma Ruski kozmonavt, ameriški astronaut in ameriški milijarder madžarskega rodu Charles Simonyi, ki je za 25 milijonov dolarjev na Mednarodni vesoljski postaji (ISS) preživel sko-

raj dva tedna, so srečno pristali v kazahstanskih stepah. Simonyi, ki je Madžarsko zapustil pri 17 letih in v ZDA obogatel s snovanjem računalniške programske opreme, je že peti vesoljski turist, ki je obiskal ISS. Simonyi je ob vrnitvi dejal, da je bilo izjemno, a se je dobro vrniti na Zemljo. Za bivanje na postaji je plačal 25 milijonov ameriških dolarjev, podjetje Space Adventures, ki organizira potovanja v Zemljino orbito, pa zatrjuje, da že ima novega bogatega interesenta, ki naj bi še letos sledil zgledu omenjene peterice.

Afere

Nekdanji izvršni direktor Siemens in njegov zdajšnji predsednik nadzornega sveta 66-letni Heinrich von Pierer se umika iz družbe, ki je tarča čedalje glasnejših obtožb v zvezi s sumom utaje prek 100 milijonov evrov. Von Pierer odločno zanika osebno odgovornost in zatrjuje, da se umika v dobro družbe in zaposlenih. Kot razlog za svoj odstop je navedel, da se je Siemens kljub dobremu poslovnemu nastopu zaradi nekaterih očitnih in nekaterih domnevnih napak nekaterih menedžerjev in zaposlenih znašel v težkem položaju. V Siemensu zdaj potekajo preiskave v zvezi s finančnim škandalom, saj naj bi bili v družbi utajili in na tuje bančne račune prenesli prek 100 milijonov evrov. Po vrsti aretacij visokih Siemensovih uslužbencev so pred kratkim policisti aretirali še nekaj sedanjih in nekdanjih menedžerjev.

VIR: STA

TUJI TISK

Corriere della Sera

Vse astrologu

Najbogatejša Azijka Nina Wang je vse svoje premoženje, 4,2 milijarde dolarjev ali 3 milijarde evrov, zapustila svojemu mojstru za feng šui oziroma svojemu osebnemu astrologu. Svoje sorodnike, celo najbližje, je pustila brez prebite

pare. Nina, ki je umrla v starosti 69 let zaradi neozdravljive bolezni, je bila ekscentrična ženska, celo malo čudaška, znana pod psevdonomom Siu Tim-tim ali Bonbonček. Ni imela otrok, bila pa je ljubljenska tiska: s svojimi otroškimi kitkami in nenavadnimi manirami lika iz risanke je bila pri publiki nekdanje britanske kolonije zelo priljubljena. Premožanje, največjo nepremičninsko agencijo v Hongkongu Chinachem, je podedovala od svojega moža Teddija, ki je bil leta 1990 ugrabljen in ubit. Njegovega trupla niso nikoli našli in Nina je vedno verjela, da je še živ, kljub temu pa se je s vsakom Wang Din-šinom spustila v dolgotrajen sodni boj za dediščino po možu.

Die Welt

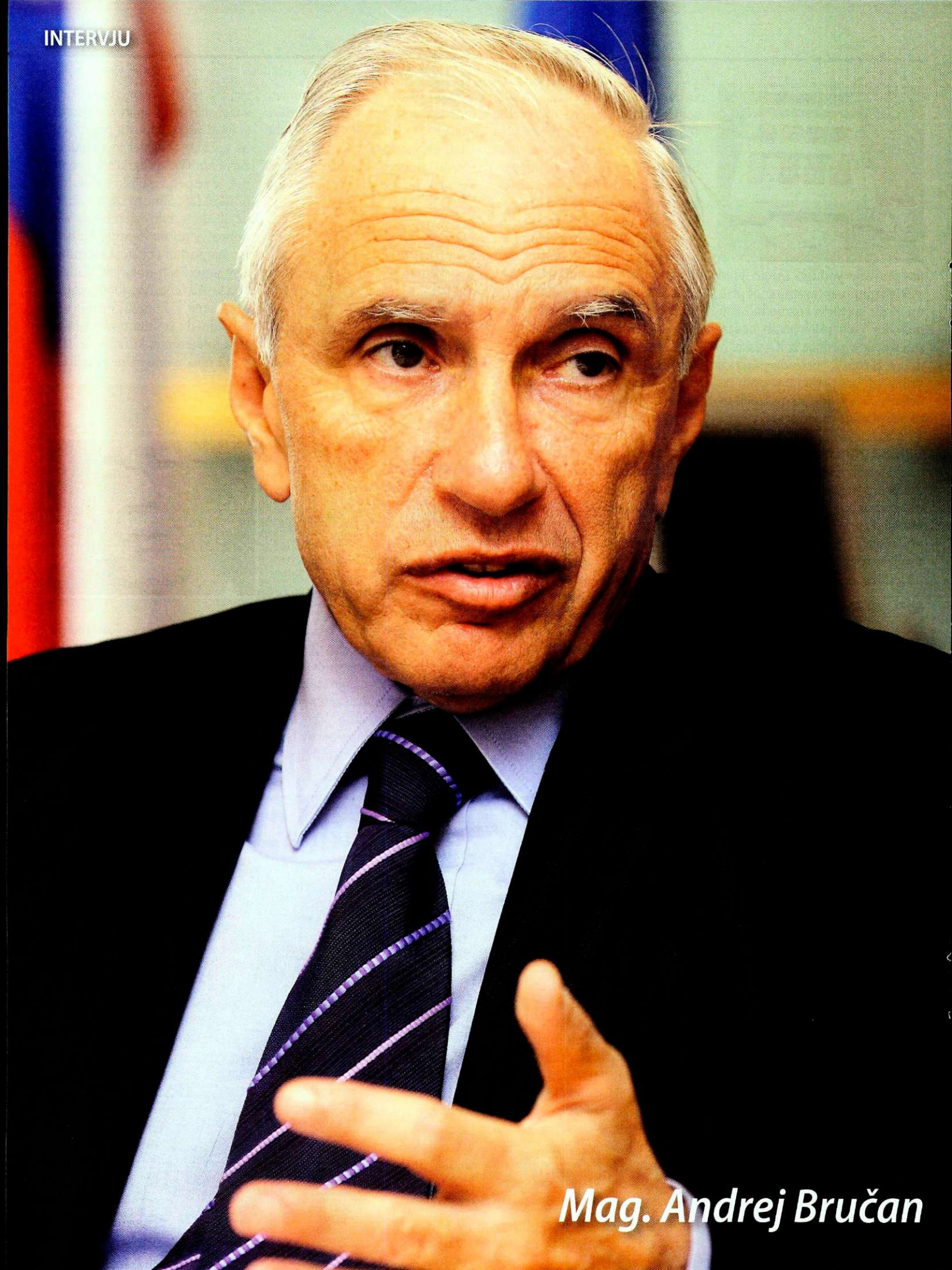
Bežijo iz gnezd

Raziskave vedenja živali v okolici žalostno znanega reaktorja v Černobilu so dale zanimive izsledke. Sinice raje gnezdijo tam, kjer je manj sevanja. Kako ptice ugotavljajo sevanje, je še vedno skrivnost. Tako imenovani Rde-

či gozd je le tri kilometre stran od reaktorja. Gozd je dobil tako ime zato, ker so drevesa po nesreči postala rdeče barve. Rdeča drevesa so sicer posekali in oze mlje na novo pogozdili, vendar je kraj še vedno ostal zanimiv za raziskovanje. Ptičnice so razporedili na podobnih krajih, le da se je stopnja radioaktivnosti razlikovala. Živalski in rastlinski svet v okolici reaktorja francoski in ameriški biologi raziskujejo že od leta 2000, najbližja okolica reaktorja pa je še vedno mrtva. Tudi ptice se niso vse vrnile v svoj habitat.

INTERVJU

Mag. Andrej Bručan

Za šestkrat zmanjšano število čakajočih na poseg ali operacijo

Vida Kocjan, foto: Bor Slana

Minister mag. Andrej Bručan, doktor medicine, je leta 1961 maturiral na klasični gimnaziji v Ljubljani, šest let zatem pa je diplomiral na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Opravil je specialistični izpit iz interne medicine v Ljubljani, leta 1976 je končal podiplomski študij iz kardiologije v Varšavi, leto zatem pa še podiplomski študij iz kardiologije v Ljubljani. V Montrealu je študiral zdravljenje bradikardij, v Mainzu se je izpopolnjeval v urgentni medicini in iz nje opravil izpit v Leuvnu. Izpopolnjeval se je še v kardiološkem centru St. Luke Hospital v Houstonu. Zaposlen je bil na Infekcijski kliniki v Kliničnem centru v Ljubljani, na Internih klinikah Zaloška, od leta 1994 do 2004 je bil predsednik Slovenskega združenja za urgentno medicino. Štiri leta je bil član strokovnega sveta generalnega direktorja Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana, leta 1999 pa je bil imenovan za glavnega koordinatorja za urgentno medicino v Republiki Sloveniji. Do leta 1994 ni bil član nobene politične stranke, od tedaj dalje pa je član SDS.

Kaj se dogaja okrog preselitve bolnikov Onkološkega inštituta, saj se o tem v zadnjem času v javnosti spet veliko govori?

Selitev onkoloških bolnikov je povezana z nabavo opreme, za katero je skladno s podpisano pogodbo z dobaviteljem dogovorjen zadnji rok konec julija letos, dogovarjali pa smo se tudi o tem, da bi bil ta rok krajši. Upam, da bo res tako, takšna imamo tudi zagotovila. V tem primeru bi bili bolniki do konca julija iz stavbe A preseljeni v nove prostore. Gre za del bolnikov, ki prebivajo v res težkih razmerah, pa tudi delovne razmere zdravstvenega osebja in zdravnikov se bodo s preselitvijo bistveno izboljšale. Pri tem je treba povedati, da tako stanje ni nastalo včeraj, ampak traja že desetletje; zdaj smo končno prišli do tega, da bo ta primer končan in da bodo bolniki dobili tisto, kar bi morali dobiti že zdavnaj. Kar pa se tiče drugih bolnikov na onkologiji, lahko rečemo, da so ti dobro oskrbljeni in da imajo že sedaj

dobro razmere. Smo pa v zadnjem času zelo hitro začeli delati v novih prostorih z nekaterimi dejavnostmi, za katere so na Onkološkem inštitutu ves čas govorili, da to ni mogoče vse dotlej, dokler ne bo kompletne opreme. Ko pa smo stvari ostreje zastavili, so se njihove ugotovitve nekoliko spremenile, tako da so del dejavnosti že zdaj preselili v nove prostore. Tu gre za manjše operativne posege in informatiko, laboratorij je bil preseljen že prej, kmalu pa naj bi se preselil še del radiologije. V bistvu lahko iz tega sklepamo, da bi do takšne preselitve, če bi bili v vodstvu Onkološkega inštituta pripravljeni na to, lahko prišlo že bistveno prej.

Kdaj torej načrtujete, da se bodo stvari uredile? Nekateri so namreč skeptični do obljubljenega datuma?

Tako kot sem prej dejal. Zadnji dan v juliju mora biti vsa oprema montirana, čeprav upam, da bo to prej, do konca julija pa se bodo preselili tudi vsi bolniki.

Kakšna bo končna skupna vrednost investicije v Onkološki inštitut in zakaj je vse skupaj trajalo tako dolgo?

Naložba bo stala približno 19 milijard tolarjev, graditev pa je bila dolgotrajna iz različnih razlogov. Na nekatere od njih naše ministrstvo pod mojim vodstvom seveda ni imelo nobene vpliva. Postopek graditve se je začel leta 1996. Takrat naj bi bila dokumentacija, ki je bila potrebna za začetek graditve, pomanjkljiva. Po tem se je gradilo brez osnovnih načrtov oziroma so se načrti med graditvijo stalno spreminjali, največje spremembe pa so bile v letu 2001, ko so načrt bistveno spremenili in je prišlo do velikih podražitev investicije. Nekoliko se je investicija podražila tudi zaradi dodatnih dejavnosti, ki so se v tem času bistveno povečale. Gre za linearni pospeševalnik, saj je treba za tri pospeševalnike kar precej prostorov, da lahko normalno delujejo. Vse to pa stane in ni bilo predvideno v začetnem znesku,

zato je bil ta precej nižji od zdajšnjega. Skratka, šlo je za probleme pri graditvi. Ob tem bi rad rekel, da so očitki, da je šlo za kopico napak pri graditvi, lahko realni ali pa tudi ne. Zato smo ustanovili komisijo, ki bo te stvari pregledala in rezultate pregleda tudi predstavila. Nekateri očitki, ki jih zdaj poslušamo, pa se mi zdijo precej nenavadni, na primer ta, da se okna odpirajo samo za 20 centimetrov. Takšen očitek res ne vzdrži resne kritike. Mogoče je problem v klimatski napravi ali nekaterih napeljavah tople in mrzle vode, vendar je treba to ugotoviti strokovno, ne pa tega sporočati javnosti kar počez in laično.

Kaj pa tehnični pregled stavbe, je bil že na-rejen?

Tehnični pregled je bil že opravljen, razen za prvo nadstropje nove stavbe, bo pa to opravljeno pred selitvijo.

Kako pa je z zamenjavo vodstva Onkološkega inštituta? Direktorju je namreč podeljen mandat. Kako ocenjujete njegovo delo v preteklih letih?

Zdajšnji direktor me je obvestil, da se na razpis ne bo prijavil. Kar pa se tiče njegovega dela, je stvari treba obravnavati z dveh strani. Tisto, kar ocenjujem kot negativno, je to, da sodelovanje med ministrstvom in zdajšnjim vodstvom, ne samo z direktorjem Onkološkega inštituta, ni bilo na kakšni posebni ravni. Moram reči, da tudi prejšnji ministri niso imeli preveč dobrih izkušenj s tem vodstvom. Na vsak način pa so bili, takšni so zdaj podatki, vodilni kadri politično nastavljeni po letu 2003 in s pritiski. Leta 2000 je bil za direktorja imenovan dr. Fras, ki ga je nato prejšnja vlada zamenjala, sicer pa je bilo vodenje inštituta zadnje desetletje in pol nekako v istih rokah. Prepričan sem, da bi se bolniki lahko preselili bistveno prej, kot so se. Po nekaterih podatkih, ki jih imam tudi s strani osebja Onkološkega inštituta, bi bila lahko selitev bolnikov ob dobri volji vodstva ▶

► opravljena bistveno prej. Vem, da bi se lahko bolniki iz stavbe A z nekatero še danes dobro opremo vsekakor že zdavnaj preselili v bistveno, bistveno boljše razmere, v katerih so zdaj. Bilo je nekaj izsiljevanja.

Kdo je izsiljeval?

Onkološki inštitut. Inštitut je zgrajen v celoti z državnim denarjem. Poleg pediatrične klinike je to danes edina dejavnost, ki ima takšne možnosti. Druge dejavnosti je praktično nimajo. Skratka, država je v vsem času, ne samo zdaj, v Onkološki inštitut veliko investirala.

Pa vendar je zdaj slišati kritike, da je onkologija zapostavljena. Kaj menite o tem?

Moram reči, da je popolnoma neupravičeno govoriti, da je onkologija v Sloveniji zapostavljena. Za 80 odstotkov so se povečala sredstva zanj, druge bolnišnice so prejele samo 40 odstotkov več sredstev. To pomeni, da je imela onkologija ves čas prioriteto, zato danes govoriti, da je onkologija v Sloveniji katastrofalna, seveda ni resno. To preprosto ni res. Onkologija v Sloveniji je vsaj na povprečnem evropskem nivoju, pa ne samo zadnji dve leti, ampak že dolgo časa. Stanje se ves čas izboljšuje, zato tisti, ki govorijo, da gre za krizo, nimajo prav. To se mi zdi skrajno neresno tudi do bolnikov. Govoriti takšne izmišljotine ni niti moralno niti etično do bolnikov. Za 60 bolnikov, ki se zdravijo v stavbi A, so bivalne razmere res katastrofalne, storitve pa so enake drugim. Zato ne moremo govoriti, da je vsa slovenska onkologija slaba, da je krizna. Nekateri govorijo celo o nekakšnih kriznih štabih, kar pa ni realno.

Podatki kažejo, da zdaj rešujemo tudi stvari, ki jih v preteklosti niso rešili. To so presejalni testi za tri področja raka. Eno je že urejeno, to je program raka materničnega vratu, pripravljen je program odkrivanja raka dojke, ki že poteka razmeroma ugodno, s tem da imajo ženske možnost vsaki dve leti po določeni starosti priti na pregled na stroške obveznega zdravstvenega zavarovanja, čeprav je boljši sistem na klic, ko se ta starostna skupina žensk pokliče na pregled. V programu imamo začetek presejalnega testa za rak debelega časa. Rad bi še poudaril, da bo v prvi polovici leta 2008, ko bomo predsedovali EU, v zdravstvu naša temeljna tema rak. Ne samo zdravljenje raka, ampak tudi preventiva. To je tisto, kar je zdaj zelo pomembno, pa ne samo zaradi EU, ampak predvsem zaradi bolnikov. Zato ponavljam, da je takšno strašenje in govorjenje, ki se zdaj pojavlja s strani nekaterih, nemoralno in neetično, za bolnike škodljivo, za osebe pa žaljivo.

Kaj pa se dogaja z operacijskimi mizami? V novomeški bolnišnici je velik hrup okrog njih.

Na ministrstvu smo na zadnjem razpisu, o prejšnjih tu ne bom govoril, operacijske mize kupili skladno z razpisom in dokumentacijo, ki so jo sicer ponudniki kritizirali, potrdila pa jo je Državna revizijska komisija. Postopek, ki ga je tudi pregledala komisija, je bil ocenjen kot pravilen. Na podlagi razpisne dokumentacije smo izbrali najcenejšega ponudnika in s tem so se stvari za ministrstvo končale. Če pa prihaja do napak pri novih mizah, ki so v celoti ustrezale razpisnim pogojem, potem mora to urediti proizvajalec. Tako tudi poteka

in tu ni nobene panike. Prepričan sem, da gre za politično potezo nekaterih, ki poskušajo ministrstvu naprtiti nekaj, za kar niti približno ni krivo. Ko smo mize kupovali po prvem razpisu in je bil ta nato razveljavljen s strani Državne revizijske komisije, ker naj v enem primeru ne bi bila pravilna bančna garancija, so vsi vpili, da kupujemo predrage mize in da zapravljamo denar. Zdaj isti ljudje vpijejo, da so mize drugega proizvajalca, ki smo jih kupili, slabe. Jasno je torej, da gre za politično akcijo. Seveda je tudi zanimivo, da se mize za zdaj kvarijo samo v eni bolnišnici. To povem samo kot zanimivost.

Ali to pomeni, da drugje takšnih težav ni? Kaj pa v Mariboru?

Ne, nič ni narobe niti v mariborski niti v murskosoboški bolnišnici. Za Onkološki inštitut pa je proizvajalec dejal, da bo vseh pet miz, ki so tam pripravljene za začetek delovanja še v letošnjem letu, preventivno zamenjal, da ne bo prišlo do take situacije kot v Novem mestu. Niso še niti nameščene, a jih bodo iz preventivnega razloga zamenjali, pri čemer gre za marketinško potezo dobavitelja. Poudarjam, z mizami zdaj ministrstvo nima nobene zveze več. Po nakupu skladno s postopkom se je naša vloga končala. Mize so v garancijskem roku in vse stvari potekajo tako, kot je v takšnih primerih običajno. Kot minister samo zahtevam, da se pogodba izvaja tako, kot je v njej zapisano. Zapisano pa je, da je treba mize, če ne delujejo, zamenjati. To je vse.

Kaj se dogaja na področju čakalnih vrst?

Pri čakalnih vrstah smo v zadnjem času naredili kar precejšen korak naprej. Skrajšali smo številne čakalne vrste, število čakajočih bolnikov na nekatere posege se je bistveno zmanjšalo. Ob prevzemu mandata je številka presegala 70 tisoč čakajočih na različne preiskave in posege, zdaj je ta številka 12 tisoč. To pomeni, da smo za šestkrat – ob sočasnem povečanju števila opravljenih operacij in posegov – zmanjšali število čakajočih. Obstajajo nekatera področja, kjer praktično sploh ni več čakalnih vrst. Gre predvsem za operacije na odprtem srcu, sive mrene na očeh, kile in podobno. Problem čakalnih vrst je ostal še na ortopediji, pri operacijah kolka in hrbtenice, kjer program ni imel tako dobrih rezultatov kot na trinajstih drugih področjih, ki smo jih ocenjevali. Problem, ki ga moramo rešiti, je čakanje na nekatere specialistične preglede v specialističnih ambulantah, kjer se na nekaterih področjih in pri nekaterih dejavnostih naredijo čakalne vrste. To je predvsem tam, kjer želijo bolniki priti do točno določenega specialista oziroma zdravnika, ali pa na nekaterih področjih, kjer se premalo aktivno ukvarjajo z dejavnostjo, ki bi lahko pripeljala do skrajšanja čakalnih vrst. V Ljubljani so na primer ponekod dolge čakalne vrste za posameznike, druge pa kar za celo de-

Seveda je tudi zanimivo, da se nove operacijske mize za zdaj kvarijo samo v eni bolnišnici.

javnost. Treba pa je vedeti, da smo tudi deloma omejeni. Vsekakor bi želeli imeti čakalno listo centralizirano in v elektronski obliki, urejeno po imenih. Zdajšnja zakonodaja pa to prepo-veduje, zato je takšno listo nemogoče narediti. Zdaj listo sicer delamo, vendar brez imen. Za posamezne ambulate po vsej Sloveniji bo pripravljena tako, da bo vsak lahko videl, kje za kakšno specialno dejavnost lahko pride prej na vrsto kot tam, kjer se je prijavil. Če je recimo v Kliničnem centru dolga čakalna vrsta za poseg ali operacijo, lahko bolniki pogledajo, kje bi prišli prej na vrsto. Vendar večinoma Slovenci in Slovenke ne hodijo v druge kraje, raje čaka-jo. Zelo dobre rezultate pa smo dosegli na kar-diovaskularni kirurgiji in koronarografiji, kjer so se čakalne vrste bistveno skrajšale. Bolniki so za neurgentne operacije na srcu leta 2004 čakali 14 mesecev, zdaj čakajo 1,5 meseca. To je za številne bolnike zelo pomembno.

Prej ste omenjali zakonodajo, ministrstvo je pripravilo kopico zakonov...

Na vladi smo res sprejeli vrsto zakonov, ne-kateri pomembnejši pa še čakajo na potrdi-tev. Od teh, ki smo jih zdaj predlagali in so v sprejemanju v parlamentu, naj omenim pred-vsem zakon o omejevanju tobakčnih izdelkov in zakon o zdravilstvu. Tik pred obravnavo pa je zakon o bolnikovih pravicah. Pri tem smo dosegli tako medresorsko soglasje kot tudi soglasje stroke. Omenim naj še zakon o du-ševnem zdravju, ki je tik pred obravnavo na vladi. Oba zakona sta bolj sistemske narave. Pričakujem, da bo v javnosti precej odmeven zakon o bolnikovih pravicah, ki bodo v Slove-niji prvič natančno zakonsko določene.

Kaj pa nam prinaša zakon o bolnikovih pravicah?

Zakon je bil prvič v javni razpravi že marca 2006, potem pa je prišlo do številnih dilem, zato ga je bilo treba kar precej spreminjati. Nato je LDS v parlament vložila staro in ne-predelano besedilo ter strokovno neprimeren zakon, ki je bil pripravljen tri leta pred tem. To je seveda nekoliko zavrlo pripravo zdaj-šnjega zakona, ki v glavnem predvideva dvo-stopenjski sistem odločanja v pritožbenem postopku. Zelo pomembno je poudariti, da zakon predvideva možnost izbire zagovornika bolnikovih pravic, kar je napisano v koalicijski pogodbi. O tem smo se pogovarjali tudi s prejšnjim varuhom človekovih pravic, ki pa ni videl potrebe po imenovanju posebnega varuha bolnikovih pravic.

Kakšna pa bi bila vloga zagovornika bolni-kovih pravic? Ali bi moral biti to pravnik?

To bi bil strokovnjak, ki bi varoval bolnikove pravice, ni pa nujno, da bi bil pravnik. Ne, gre za področje, kakor ga poznamo zdaj pod izrazom zagovornik. Osebo se zelo nagibam k temu, da je za bolnikove pravice boljši zagovornik.

V prvi polovici leta 2008, ko bomo predsedovali EU, bo v zdravstvu naša temeljna tema rak. Ne samo zdravljenje raka, ampak tudi preventiva.

Zakon o zdravilstvu je bil pred kratkim sprejet na vladi. Kaj nam prinaša?

Zakon je bil na vladi sprejet sredi aprila in bo sedaj obravnavan v rednem postopku v parlamentu. Ureja številne probleme na tem področju v Sloveniji, saj je zdravilstvo zelo slabo urejeno in zato dopušča številne nepravilnosti – tako strokovne kot organizacijske in finančne. Z zakonom bo urejeno izobraževanje zdravilcev in njihovo organiziranje prek zdravilske zbornice, ki bo odgovorna tudi za podeljevanje licenc. Nadzor nad delovanjem zbornice bo imelo ministrstvo za zdravje. V obdobju priprave zakona smo uskladili številne pripombe tako zdravilcev kot tudi uradne medicine, nekatere rešitve pa bo treba urediti v pravilnikih.

Kaj pa nacionalni program zdravstvenega varstva?

Nacionalni program zdravstvenega varstva je pripravljen za javno razpravo, ki bo po predvidevanjih precej živahna. Nacionalni program je obsežen projekt, saj so ga v nekaterih državah pripravljali tudi sedem let, na primer na Portugalskem. Konec leta 2004, prav v času nastopa naše vlade, je prejšnji nacionalni program potekel, ni pa bilo pripravljenih nobenih usmeritev za naprej. V nacionalnem progra-

mu urejemo številna področja v organizaciji zdravstva do leta 2013. Pripravljeni so štirje temeljni cilji in tudi časovni načrt za izvedbo. Ob sprejetju nacionalnega programa pripravljamo tudi zakon o zdravstveni dejavnosti.

Kako se ministrstvo za zdravje pripravlja na predsedovanje EU?

Pripravljen je program za predsedovanje Svetu EU za področje zdravstva. Skupaj s Portugalsko in Nemčijo sedaj delujemo v obliki trojke, tako da se nekateri programi in zadolžitve prenašajo iz sedanjega predsedovanja Nemčije in nato predsedovanja Portugalske tudi v naše predse-dovanje. V tem smislu je najbolj pomembna tema mobilnost pacientov oziroma omogoča-nje zdravljenja bolnikov v državah Evropske unije, če tako zdravljenje v matični državi ni mogoče ali pa so čakalne vrste predolge. Predvi-devamo, da bo osnovni program pripravljen do konca tega leta, izvedba pa bo prenesena tudi v obdobje našega predsedovanja. Z naše strani pripravljamo kot prioriteto temo preventivo in zdravljenje rakavih obolenj ter rehabilitacijo po opravljeni terapiji. S posebnim ozirom na paliativno zdravljenje pripravljamo dokument, ki bo sprejet na svetu ministrov za zdravje in eventualno tudi na evropskem svetu. ■

Upodabljanje gore Uršlje

V. M.

Karel Pečko je poleg svojega »učenca« Jožeta Tisnikarja vodilni slikar v Slovenj Gradcu, v mestu ob vznožju Uršlje gore, ki jo slika že nad trideset let. Od leta 1996 deluje fundacija z njegovim imenom.

Slikar Karel Pečko ima svoj satelje v Slovenj Gradcu, pod streho zgradbe in s pogledom na Glavni trg ter stranskim pogledom na Uršljo goro. Pred seboj ima torej svoje mesto in svojo goro.

Ona je večna »Kako sem prišel do moje gore Uršlje? Nič ni šlo direktno. Leta 1974 se je pojavila prva taka tipična gora Uršlja v olju, nato sem šele prešel na pastel. Zakaj pastel? Bil sem galerist in delal v galeriji. Vselej mi je primanjkovalo časa. Moral sem slikati hipno. To pa dopušča tehnika pastelnega slikanja. Ta gora ... mene je zanimalo, kaj je v tem novem okolju dominantnega. In tako je Uršlja gora, potem ko sem odkril njeno dominantno vlogo v pokrajini, postala moj vodilni motiv. Mi-

kalo me je seveda doseči neko razpoznavnost. Mislil sem na Franceta Miheliča in njegove kurente ter na to, kako je z njimi dosegel razpoznavnost. Z goro Uršljo oziroma z njenim upodabljanjem sem sčasoma dosegel podobno. Pri tem bom vztrajal.«

Vsi Korošci vedo, kaj te besede pomenijo. Uršlja gora je njihov simbol, prizor, mimo katerega ne morejo ne oni ne tujec, ki se ustavi ali le potuje skozi to pokrajino. Njena veličastnost je fizična, saj se dviga kar tisoč metrov nad pokrajino, in šele ko si na njenem vrhu, spoznaš, da je res gospodarica Koroške. Da je ona večna, mi pa minljivi.

Proti vrhu Karel Pečko se je že zdavnaj zapisal v zgodovino Slovenj Gradca. Po drugi svetovni vojni je krojil kulturni utrip

Portret matere iz leta 1950

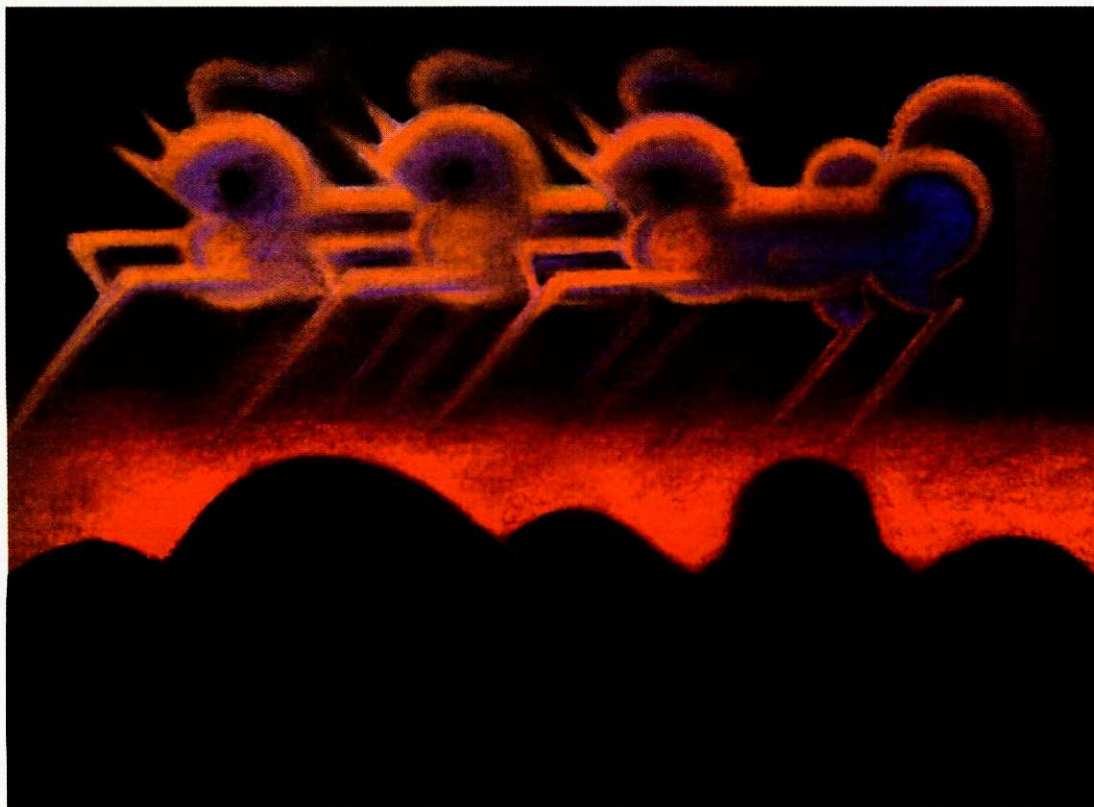
v mestu. Danes je – s svojim »učencem« Jožetom Tisnikarjem – na vrhu. Toda izšel je iz samega človeškega dna. Rodil se je leta 1920 na Orlici nad Vuhredom in odraščal v revščini. Ko je bil star

šest let, mu je umrl oče. Takrat se je družini podrl svet, saj je mati s tremi majhnimi otroki morala zapustiti stanovanje, ki so ga, kot se je izkazalo, imeli le v najemu. Pot jih je vodila čez Dravo, na drugo stran, v Bistriški jarek. Tam so tolkli hudo revščino. Karel je bil pastirček, delal je v kamnolomu, na splavu, pred drugo svetovno vojno pa v kovačnici na Muti. Med vojno so ga Nemci odpeljali na prisilno delo v Nemčijo, mobilizirali, bolnišnica ga je rešila pred rusko fronto, zato je v nemški uniformi končal v Dalmaciji. Tam je pobegnil in se pridružil partizanom.

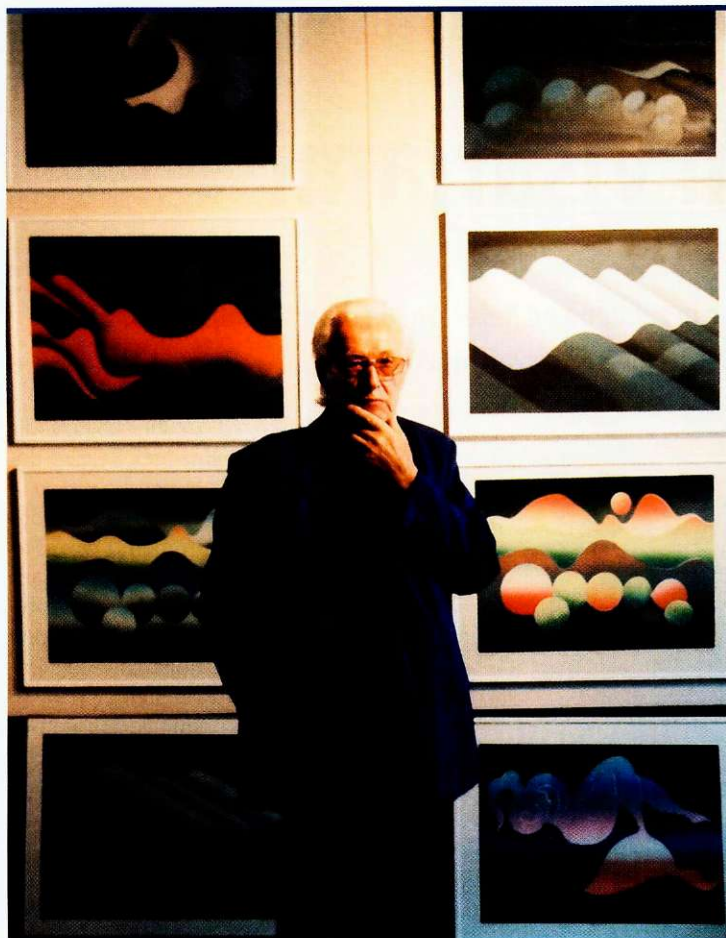
Po vojni, po vrnitvi na Koroško, je bil samooklicani slikar na Radljah, leta 1946 pa je začel študirati na Srednji šoli za domačo in umetno obrt v Ljubljani, potem pa na Akademiji za upodabljanje umetnosti, kjer je diplomiral leta 1954. Tudi zato, ker je imel družino, je šolanje uspešno dokončal. Bilo mu je 34 let in zgodile so se mu dolge sanje, kot je dejal: pred osmimi leti je bil samooklicani slikar, zdaj pa z diplomom akademskega slikarja.

Z družino se je preselil v Slovenj Gradec, kjer je postal profesor likovnega pouka na nižji gimnaziji. Mesto kulturno ni spalo, saj se je našla skupina mladih umetnikov in intelektualcev, oblikovala se je akademska skupina, začeli so s predavanji. Karel Pečko je postal vodja novoustanovljenega Umetnostnega paviljona. Prva razstava, majhna seveda, je bila leta 1956, potem pa so si samo še sledile ...

Slikaj smrt! Kot vodilni slikar na Koroškem je Pečko usmerjal tudi slikarskega samouka in ori-

Uršlja gora, 2005, pastel

Slikar Karel Pečko

ginala Jožeta Tisnikarja, zaposlenega v slovenjgraški bolnišnici v secirnici. Usmeril ga je z besedama: Slikaj smrt! Tisnikar ga je ubogal in predvsem vztrajal. Postal je eden najbolj izvirnih slovenskih slikarjev zadnjih desetletij, znan tudi v svetu. Zanimivo: v Umetnostnem paviljonu so leta 1957 začeli z razstavo slik in risb Maksima Gasparija (»domačijstvo, etno, v minulo in vase zazarto«), danes je kraj znan po Tisnikarju (spet »etno« in »vase zazrto«), vmes pa naj bi bil Pečko. Slikarstvo je tako kot vsaka umetnost raznoliko, pogledi nanj pa še bolj. Kdo je boljši, Gaspari, Tisnikar ali Pečko, je zato povsem nepomembno.

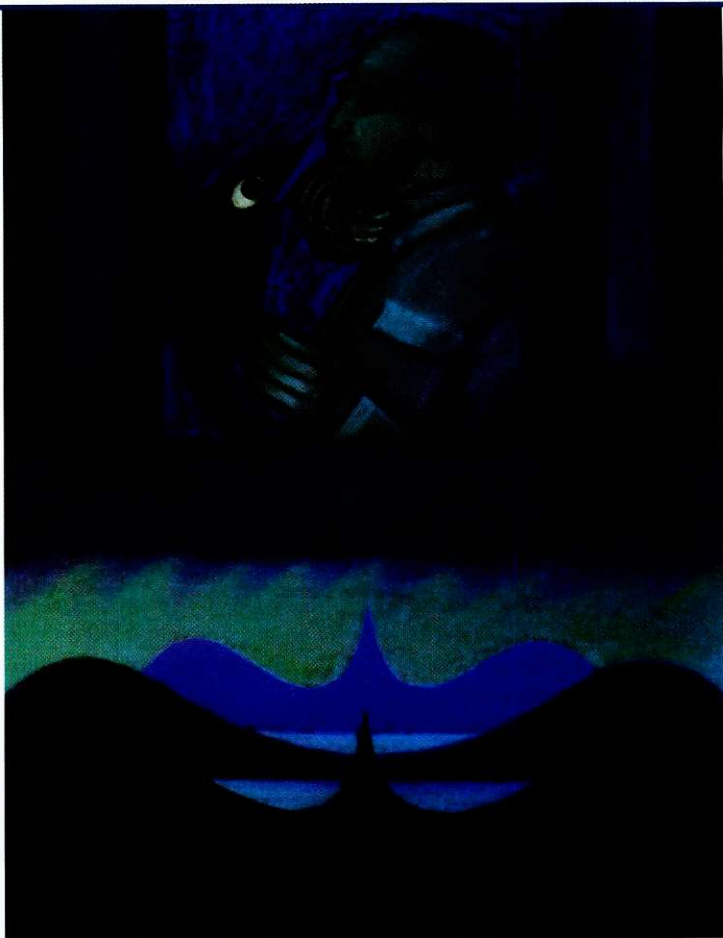
Fundacija Karel Pečko je štirideset let krojil kulturni utrip v Sloveniji Gradcu. Vmes se je dogajalo marsikaj, tudi politika z golobi miru in mestom miru. Vsak čas ima svoje ljudi in dogodke.

Leta 1992 je skupina posameznikov dala pobudo za ustanovitev Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka. Do njene formalne ustanovitve je prišlo leta

1996. Na skupščini je sodelovalo 24 ustanoviteljev, ki so v ustanovo vložili 13 milijonov tolarjev, Karel Pečko pa svojih 252 umetniških del, ki so nastala v obdobju 1946–1990 in so bila ocenjena na 19 milijonov tolarjev.

Letno ustanova nameni pet milijonov tolarjev za štipendiranje oziroma pomaga do poklica mladim koroškim slikarjem, kiparjem, glasbenikom, umetnostnim zgodovinarjem in še nekaterim. Redno štipendira osem študentov. Karel Pečko je častni predsednik ustanove.

Ob svoji desetletnici je ustanova skupaj z založbo Cerdonis iz Slovenj Gradca izdala razkošno monografijo, v kateri je prikazano življenje in delo Karla Pečka. Besedila vanjo so prispevali štirje avtorji: *Sinteza dvopolnosti je zasnova harmonije* (Iztok Premrov), *Boginja magije in erosa* (Mario Berdič), *Navdih kozmične barve* (Nelida Nemec) in *Med Orlico in Uršljo se je zgodil ves svet* (Andrej Makuc). Poleg reprodukcij slik so objavljeni še Pečkova bibliografija, seznam razstav in slikovni prikaz srečanj. **D**

Uršlja gora, 2003

27. srečanje PRO-jevcev in radijskih poslušalcev v soboto, 19. maja, na Ptuj.

- 10.40 litanije
- 11.00 sveta maša v cerkvi sv. Petra in Pavla
- po njej ogled razstave Dobrote slovenskih kmetij
- prijateljsko srečanje pred restavracijo Gastro

Iz Ljubljane in Kranja posebni vlak.
Rezervacije: 01/512-11-26.

Pojdite z nami
na majski izlet na Ptuj!

RADIO OGNJIŠČE

Dežela pod Svetimi Višarjami

V. M., foto: Milan Grego, Gregor Pohleven

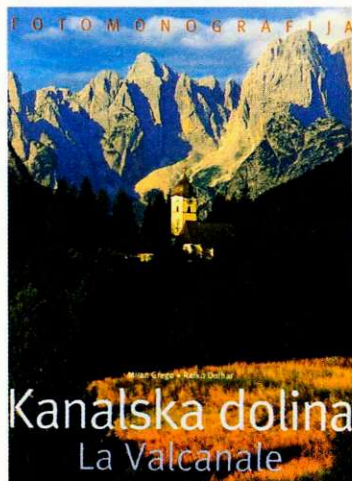
Kanalska dolina, ki leži v skrajnem severovzhodnem delu Italije in zahodno od Rateč, spada med najbolj zahodna slovenska ozemlja. V nekoč zelo slovenski dolini se je v 20. stoletju slovenski življ hitro krčil.

Zdaj je temu delu slovenskega ozemlja, sredi kate-rega je na visokem hribu znamenita božja pot Svete Višarje, založba Družina namenila posebno pozornost z lepo fotomonografijo. Ta se je pridružila dvema prejšnjima, v katerih je fotograf Milan Grego prikazal Beneško Slovenijo in Rezijo.

S topovi nad svetišče Stoletja nazaj so bile v Kanalski dolini štiri popolnoma slovenske fare: Žabnice, Ukve, Ovčja ves in Dipalja ves. Ljudje so si na gori nad dolino postavili božjepotno svetišče, ki je postalo povezovalac treh sosednjih narodov: Slovencev, Nemcev in Italijanov. Legenda pripoveduje, da so leta 1360 pastirji našli čudežno podobo Matere božje na Višarjah, ki je od tedaj priljubljena

romarska božja pot. Zanimivo je, da se svetišče na višarski gori vidi že od daleč ob vseh treh pristopih v Kanalsko dolino: na Vratih s Koroške strani, v Beli Peči s strani Slovenije in na Tablji s strani Furlanije. Med prvo svetovno vojno je italijansko topništvo svetišče na Višarjah demonstrativno porušilo.

Stičišče treh narodov Kanalska dolina je tipična alpska dolina, ki se razprostira dvajset kilometrov v smeri vzhod-zahod med Trbižem na Vzhodu in Tabljo na zahodu. Na vzhodu, pri Trbižu, se razdeli v tri smeri, proti Koroški, proti Ratečam oz. Sloveniji in na jug proti Rablju in Predelu. Dolina doseže najvišji del v Žabnicah (810 metrov), ki je s tem na neki način, čeprav popotnik tega ne opazi, najnižji prelaz v Alpah, saj je tam

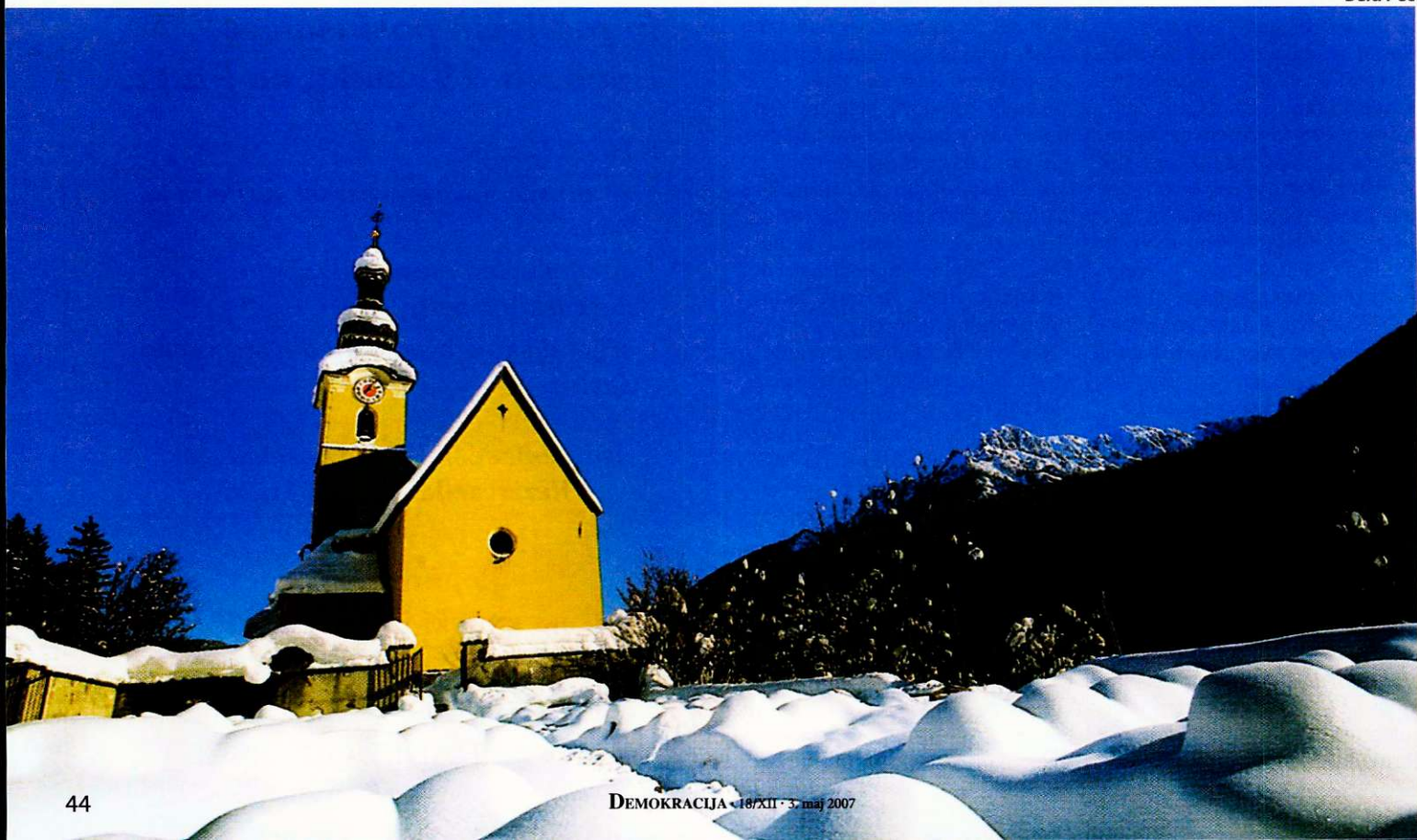
razvodje med Črnim morjem in Jadranom. Tok Ziljice povezuje Kanalsko dolino na severovzhodu s Koroško kotlino. Na vzhodu dolino povezuje Rateško sedlo (prav tako ni tipično sedlo), na jugu pa

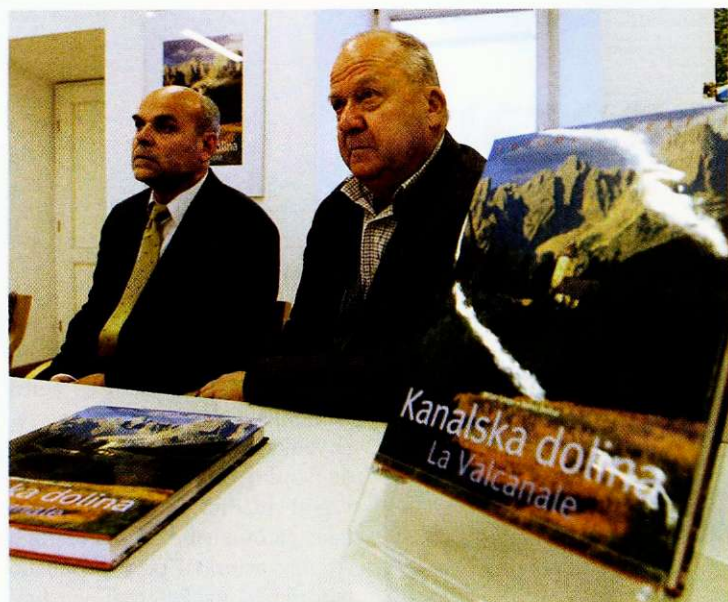
Predelsko sedlo. Žabniško razvodje na zahodu dolino prek Železne doline povezuje s Furlansko nižino.

Tako je od nekdaj Kanalska dolina izrazito prometno vozlišče. Kanalska dolina je stičišče slovenskega, germanskega in romanskega sveta, kar se še danes pozna v jezikovni raznolikosti njenega prebivalstva. Prvi stalni prebivalci Kanalske doline so bili gotovo Slovani, ki so tja prišli v stoletju ob preseljevanju narodov in so se ukvarjali pretežno s kmetijstvom. Kasneje so jo Bamberžani kolonizirali z nemškim prebivalstvom, ki se je ukvarjalo z železarstvom in trgovino, Habsburžani pa so naselili predvsem uradništvo.

Italijanizacija Ko je po prvi svetovni vojni dolino zasedla Italija,

Bela Peč

Avtorja knjige Milan Grego in dr. Rafko Dolhar

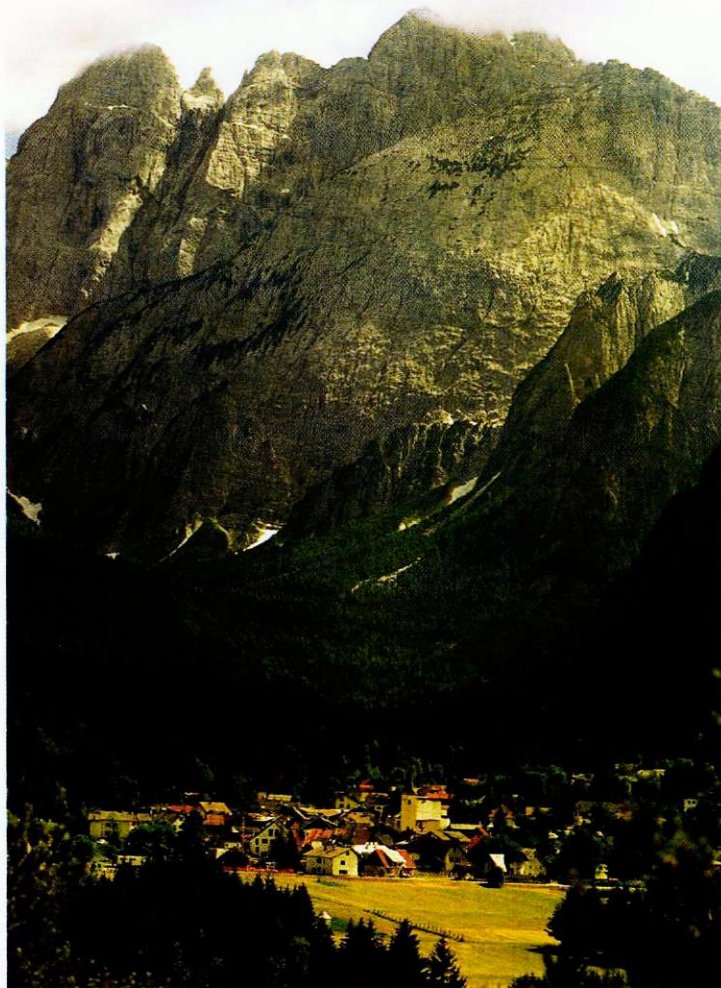
predvsem pa zaradi opcij za tretji rajh med drugo svetovno vojno, so nemško in deloma slovensko prebivalstvo v veliki meri zamenjali Furlani. Majhen del slovenskih optantov se je po drugi svetovni vojni vrnil na svoja posestva v dolino, vendar je počasi opustil tradicionalno poljedelsko dejavnost. Sociološko-narodnostna struktura označuje tudi naselja. Tako je slovenski živelj do nedavnega prevladoval v vaseh s pretežno agrarno značilnostjo. Tu prevladujejo čisto slovenska krajevna (Žabnice, Ukve, Ovčja ves, Dipalja ali Lipalja ves in Lužnice), družinska (Sedlar, Hvarčar, Mlinar, Trtnjak, Kazarnjak, Lipeč, Kavač, Užnjak, Patučnjak) in ledinska imena.

Nemško govoreče prebivalstvo je prevladovalo v krajih z obrtniško, trgovsko in administrativno strukturo (Trbiž, Kokova, Rute, Naborjet, Tablja). Izrecno narodnostno mešano prebivalstvo je živelj v rudarskem naselju v Rablju. Ta sociološka struktura je do nedavnega označevala tudi pogovorni jezik prebivalstva, s tem da je po prvi svetovni vojni nemščino zamenjala italijanščina oziroma furlanščina, ki danes prevladuje po vsej dolini, ker sta tako nemška kot slovenska narodnostna skupnost v dolini podvrženi hudi asimilaciji. Kako hudi, naj pove samo en podatek: leta 1921 je v Lipalji vesi živelj 308 Slovencev, danes pa le še štirje, in še ti v visoki starosti.

Duhovnik Mario Gariup Znan slovenski duhovnik v Kanalski dolini, avtor mnogih knjig o njeni zgodovini, Mario Gariup je v uvodu v knjigo o tej temi zapisal naslednje: »Opcije leta 1939 so končno strle narodnostno trdnost vasi Lipalja ves, Ukve, Ovčja ves in Žabnice. Nekoč so njihovi prebivalci živeli od ovčarstva, poljedelstva in gozda. Razmere so zdaj popolnoma drugačne. Kdor le more, beži iz tistih starih, morda težavnih razmer. Narodnostna podoba vasi se je spremenila. Posebno v Ovčji vesi in Žabnicah. Prebivalci so prodali zemljo in tam kot gobe po dežju rastejo hiše, kjer prebivajo ljudje od drugod.«

Resne in mogočne gore, ki obdajajo Kanalsko dolino, mojstrsko upodobljena pokrajina, domači ljudje, izročila, prikazana v najpomembnejših trenutkih življenja skupnosti, bodo poslej za vedno ohranjeni v podobah fotografa Milana Grega. Zanimcem bodo najbolj verno pričevanje o življenju najstarejšega ljudstva v Kanalski dolini, ki se, kot je zapisal Mario Gariup, »utrujeno bojuje za preživetje, čeprav se bo njegovo življenje, žal, moralo končati«.

Društvo Planika Bogoslužje poteka danes v dvojezični slovensko-italijanski obliki le še v Žabnicah in v Ukvah. Na Višarjah celo pogosto trijezično zaradi navzočnosti tudi nemških romarjev. Cerkveno petje pa je še vedno skoraj izključno slovensko. V

Ovčja ves, nekoč izrazito slovenska vas

Stara romarska pot iz Mrzle vode na Svete Višarje

Ukvah deluje slovensko kulturno društvo Planika, ki skrbi za ohranjanje slovenske tradicije.

Fotomonografija podaja mnoge različne podobe tako dolinsko-gorske pokrajine kot ljudi skupaj z naravno in kulturno dediščino. Fotograf Milan Grego je nekoliko bolj izpostavil znamenite Svete Višarje ter rudniško območje Rabelj. Medtem ko se je

pri Višarjah spretno izognil pokrajinski rani, ki je nastala z zgraditvijo smučišča vse do vrha, je pri Rablju »ranjenost« pokrajine zaradi dejavnosti rudnika svinca in cinka – ta je danes v fazi zapiranja – prikazana kot sestavni del pokrajine. Avtor strnjene besedila dr. Rafko Dolhar, rojen v Trbižu, danes živi v Trstu, je velik poznavalec Kanalske doline. ■

Stoletje mladosti v naravi

Peter Avsenik, foto: ZSKSS, Bor Slana

Skavti po vsem svetu bodo julija letos praznovali sto let. Ob okrogli obletnici podrobneje predstavljamo ustanovitelja in zgodovino tega svetovnega gibanja ter slovensko skavtsko organizacijo.

Skavtstvo je svetovno gibanje, ki ga je v začetku prejšnjega stoletja ustanovil Robert Baden Powell in danes šteje že več kot 40 milijonov mladih. Temeljna ideja ustanovitelja je bila, da so mladi sposobni opraviti vsako nalogo, če jim le zaupamo in damo svobodo. Tako še danes skavte po vsem svetu družijo veselje do življenja v naravi, druženja, pustolovščin in pripravljenost na izzive, osebno rast in pomoč sočloveku.

Od vojaka do skavta Sir Robert Stephenson Smyth Baden Powell, lord Gilwellski, krajše Robert Baden Powell, med skavti pa znan kot Bi-Pi, je bil rojen 22. februarja 1857 v Londonu kot šesti sin in osmi od desetih otrok matere Henriette Grece in očeta H. G. Baden Powlla, anglikanskega župnika. Že kot otrok je veliko časa

Baden Powell:

Mladi so sposobni opraviti vsako nalogo, če jim le zaupaš in jim daš svobodo.

preživel v naravi, po pripovedovanju njegovih znancev si je zelo kmalu pridobil izreden socialni čut pa tudi zelo dobre risarske spretnosti.

Sprva se je želel izučiti za vojaka in se na sprejemnih izpitih za vojsko tako dobro odrezal, da so mu takoj podelili čin podporočnika. Po končanem šolanju so ga kot pripadnika 13. huzarskega polka poslali v Indijo. Tam je dobil nalogo usposabljanja oglednikov,

Ustanovitelj skavtstva Robert Baden Powell

pri čemer pa svojih varovancev ni obremenjeval z dolgimi pridigami, ampak jih je navajal na to, naj pri učenju dajejo prednost svojim izkušnjam. Kasneje, ko je koval metodologijo skavtstva, je ta sistem imenoval »learning by doing«, po slovensko učenje z delom. Baden Powell je kasneje služboval v Afganistanu, Dalmaciji in na Malti, nato pa so ga poklicali v Južno Afriko. Prav tam je leta 1899 napisal prvo knjigo Napotki

za ogledništvo, za katero je vladalo izjemno zanimanje.

Istega leta je v Južni Afriki, v Mafekingu, vodil obrambo pred Buri. V večmesečnem obleganju je s komaj sedemsto možmi obranil mesto pred več kot devet tisoč napadalci. Takrat je tudi spoznal, da so mladi sposobni opraviti vsako nalogo, če jim le zaupaš in jim daš svobodo, kar je še danes temeljno vodilo svetovnega skavtstva. Potem ko je tudi njegova

druga knjiga Skavtstvo za fante, namenjena zlasti mladim, postala velika uspešnica, se je odločil, da vojsko zapusti in se posveti vzgoji mladih. 25. julija 1907 je tako na otoku Brownsea na jugu Anglije pripravil prvo poskusno taborjenje, na katerem je zbral 22 fantov iz različnih družbenih slojev. Prvi skavtski tabor, ki ga danes šteujemo za začetek tega gibanja, je bil tako uspešen, da se je Baden Powell odtlej ukvarjal le še s tem. Bi-Pi je v javnosti zadnjič govoril na petem srečanju leta 1937 pred 30 tisoč skavti. Umrli je tri leta pozneje pod afriško goro Kilimandžaro. Danes velja za 13. najvplivnejšega moža 20. stoletja.

Do leta 1990 v ilegali Skavtsko gibanje se je že kmalu po svojem nastanku začelo hitro širiti. Že ob koncu leta 1908 se je v uradni skavtski seznam vpisalo 60 tisoč fantov, leto kasneje so se jim pridružila še dekleta – skavtinje. Leta 1920 so v Londonu pripravili prvo svetovno srečanje skavtov – tako imenovani Jamboree, ki se ga je udeležilo 8 tisoč skavtov iz 27 držav. Danes sta v svetu dve vodilni skavtski organizaciji WOSM (Svetovna skavtska organizacija), ki šteje okoli 28 milijonov skavtinj in skavtov, in WAGGS (Svetovno združenje deklet vodnic in skavtinj). Slednja je bila sprva namenjena le dekletom, danes pa šteje okoli 10 milijonov skavtinj in skavtov. V Sloveniji pa tri skavtske organizacije – Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS), Zveza bratovščin odraslih skavtinj in skavtov (ZBOKSS) in Zveza tabornikov Slovenije ZTS (od 1994 skavtska organizacija) – družijo okoli 11 tisoč mladih.

Skavtstvo se je pri nas začelo 22. oktobra 1922 pod vodstvom Franca Pintarja. Tako imenovana Župa skavtov, ustanovljena

Skavti večino časa preživijo v naravi.

1923, se je kasneje preimenovala v Dravsko skavtsko skupino in je bila vključena v jugoslovansko organizacijo. V času pred drugo svetovno vojno je nehala delovati, po njej pa takšne organizacije zaradi političnih razmer niso bile dovoljene. Do 60. let, ko je skavtstvo poskušal znova oživiti Boris Kham, so tako delovale le v okviru Zveze tabornikov Slovenije ter v zamejstvu in med izseljenci. Leta 1984 se je s skavti seznanil tudi srednješolec Peter Lovšin ter okoli sebe zbral nekaj mladih, vendar je kljub temu vse do 31. marca združenje delovalo v ilegali. Pravi dan pa je tudi dan ustanovitve že omenjene osrednje slovenske skavtske organizacije ZSKSS.

Mladi se srečujejo tedensko in prevzemajo odgovornosti, ki ustrezajo njihovi starosti in pripravljenosti.

Preventivna dejavnost Temeljni namen nevladne, neprofitne in prostovoljne organizacije ZSKSS, ki je sredi letošnjega aprila ob jubileju pripravila tudi sprejem za novinarje, je po besedah njenega načelnika Slavka Lenarta prispevati k polnemu telesnemu, duševnemu, duhovnemu in družbenemu razvoju mladih ljudi, da bi tako lahko postali trdne osebnosti, odgovorni državljani ter člani krajevnih, nacionalnih in mednarodnih skupnosti. Skavte je Lenart, s katerim v nadaljevanju objavljamo tudi pogovor, označil za ljudi, ki imajo veselje do življenja v naravi, do druženja in pustolovščin v naravi ter so pripravljeni na nove izzive, osebno rast in pomoč sočloveku. In kako to v ZSKSS, ki je s 4.400 člani ena največjih mladinskih organizacij v državi, dosega?

Kot so zapisali v predstavitvi skavtskega združenja gre za skavtsko metodo, ki jo predstavljajo v več točkah; med drugim so to učenje z delom (po Baden Powllu), dejavnosti na prostem, služenje v družbi, delo v majhnih skupinah in simbolna govorica. "Ti elementi se prepletajo v vseh skavtskih dejavnostih – vsi skupaj predstavljajo skavtsko meto-

Svet je igrišče

V ZSKSS pravijo, da je skavtstvo lahko marsikaj in da je skavt človek, ki:

- ima rad življenje v naravi in se trudi za ohranjanje narave;
- preživlja svoj prosti čas s prijatelji;
- si upa početi nenavadne stvari;
- pogumno sprejme izziv;
- je pripravljen pomagati drugim;
- gleda na življenje kot na igro in na svet kot na igrišče;
- vsak dan naredi vsaj eno dobro delo;
- živi skavtstvo vsak trenutek življenja;
- preživi kakšno noč v hotelu z milijon zvezdami in ob glasbi žab;
- si upa poskusiti nekaj novega.

ZSKSS je na sprejemu za novinarje predstavilo gibanje.

Osebna rast in pomoč sočloveku

Pogovarjali smo se z načelnikom Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov Slavkom Lenartom.

S katerimi aktivnostmi boste zaznamovali stoletnico skavtstva?

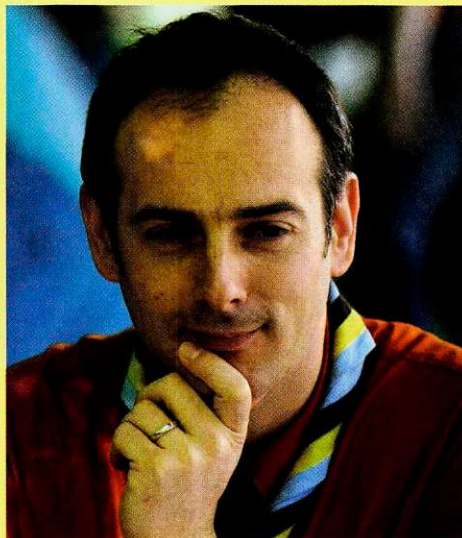
Osrednje praznovanje 100-letnice skavtstva bo od 27. julija do 8. avgusta v Angliji, kjer bo takrat potekalo svetovno taborjenje (jamboree) mladih skavtov z vsega sveta. Pričakujejo, da se jih bo zbralo okoli 40.000.

V Sloveniji bomo organizirali praznovanje 1. avgusta v Ljubljani na Prešernovem trgu. Takrat bomo podobno kot skavti po vsem svetu slovesno obnovili skavtsko obljubo. Dogodek bodo pospremile še druge aktivnosti (skavtske delavnice, orientacije), ki bodo potekale ves dan. Poleg tega se pripravlja ali pa se že izvaja tudi precej lokalnih aktivnosti po vsej Sloveniji.

Kako se danes kaže duh skavtstva v primerjavi z njegovimi začetki oziroma kaj se je v minulem stoletju najbolj spreminjalo?

Temeljna ideja skavtstva je, da so mladi sposobni opraviti vsako nalogo, če jim le zaupamo in damo svobodo. Ta namen se v sto letih ni spremenil. Skavti ostajamo ljudje, ki imamo veselje do življenja v naravi, druženja, pustolovščin in pripravljenosti na izzive. Prizadevamo si za osebno rast in pomoč sočloveku.

Skozi vsa ta leta pa se je zelo spreminjalo okolje, v katerem delujemo. Zelo se je spremenil tudi odnos človeka do narave. Geslo, da pustimo prostor za seboj vedno za spoznanje lepši, kot je bil ob našem prihodu (ne puščamo odpadkov), je bilo pred sto leti še precej

Načelnik ZSKSS Slavko Lenart

eksotično. Taboriti je bilo mogoče praktično povsod. Danes pa smo se znašli v drugi skrajnosti, ko je marsikje taborjenje prepovedano. Tako izgubljam možnost, da bi mlade v praksi naučili pravilnega odnosa do narave.

Kakšni so stiki skavtske organizacije s podobno slovensko organizacijo taborniki?

Organizaciji med seboj sodelujeta pri številnih projektih. Seveda obstajajo razlike, ki pa so predvsem posledica zgodovinskega razvoja obeh organizacij. K medsebojnemu zблиževanju v zadnjih letih precej pripomorejo prizadevanja Zveze tabornikov Slo-

venije postati prava skavtska organizacija. Zaradi tega si postajamo čedalje bližji tudi v metodah dela. Zato pričakujemo v prihodnosti še boljše sodelovanje. Da obstajajo za to resni obeti, kaže tudi skupna organizacija letošnjih Evropskih skavtskih konferenc, ki bodo potekale od 5. do 11. maja v Portorožu. V letu, ko praznujemo 100-letnico skavtskega gibanja, je organizacija tega dogodka za nas vse veliko mednarodno priznanje.

Kakšni so vaši načrti za prihodnost? Morda kakšni novi projekti, širitev, promocija skavtstva, povezovanje s tujimi organizacijami?

Naš glavni namen ostaja vzgoja mladih v trdne, zrele in odgovorne osebnosti. Pri tem želimo odgovarjati na aktualne potrebe okolja. Zaradi hitre rasti članstva je večje pozornosti deležno delovanje strukture organizacije in usposabljanje novih voditeljev.

Svojim članom želimo omogočiti čim več mednarodnih izkušenj, ki temeljijo na naših taborih v tujini kot tudi na obiskih tujih skavtov v Sloveniji.

Skavtski dom v Kočevskem rogu želimo oblikovati v okoljevarstveni center, s katerim bomo dali nov zagon vzgoji za varstvo narave. Menimo namreč, da lahko za ohranjanje narave precej več naredimo z ustreznimi vzgojo kot pa s kasnejšimi čistilnimi akcijami. Gesla, da lahko z dobro vzgojo mladih naredimo največ za lepšo prihodnost, pa se držimo tudi na drugih področjih.

► do, ki je dobro preizkušena po vsem svetu in je pedagoško utemeljena kot preventivni sistem," pravijo v ZSKSS in dodajajo, da z izvajanjem te metode pravzaprav izvajajo tudi okoljsko vzgojo. Mladi se tako tedensko srečujejo v majhnih skupinah in prevzemajo odgovornosti, ki ustrezajo njihovi starosti in pripravljenosti. Med letom se zvrstijo tudi potepi po naravi, ki jim skavti pravijo izzivi, potepi "hajki", in tudi večdnevna zimovanja, poletna taborjenja ipd. Širša javnost pa za skavte verjetno največkrat sliši v božičnem času, ko organizirajo prireditev Luč miru iz Betlehema.

Spomin na Bi-Pi Mladi se seveda gibanju lahko pridružijo, saj gre za organizacijo, ki je odprta za vse. Na lokalni ravni je ZSKSS razdeljena na "stege", ti

pa se združujejo v "regije", na čelu katerih so regijski odbori. Slovensko skavtstvo se deli tudi po starostnih vejah. Tako se najmlajši (8-10 let) lahko pridružijo volčičem in volkuljicam,

skavti med 11. in 16. letom se imenujejo izvidniki in vodnice, starejši (do 21. leta) pa popotniki in popotnice. Skupno geslo vseh treh starostnih vej je kar najbolje biti pripravljen služiti.

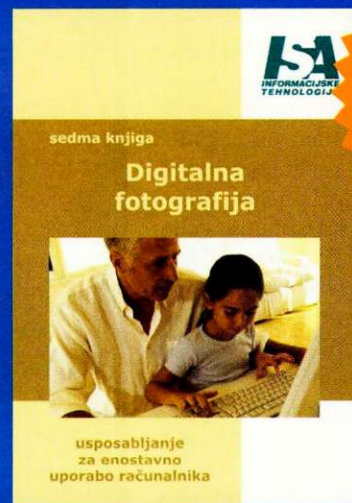
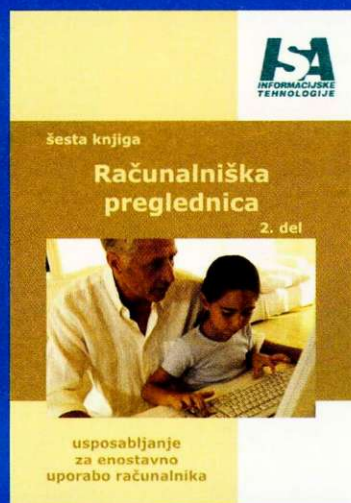
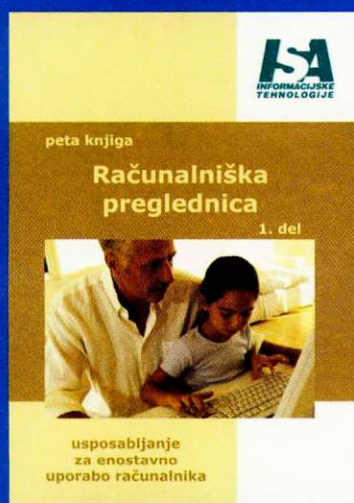
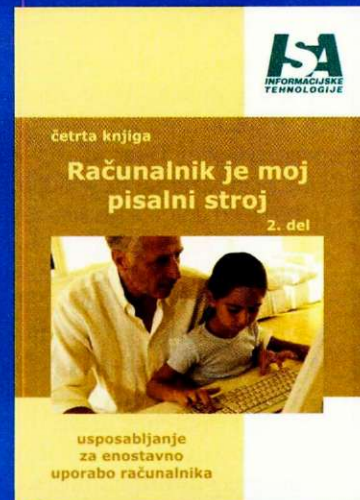
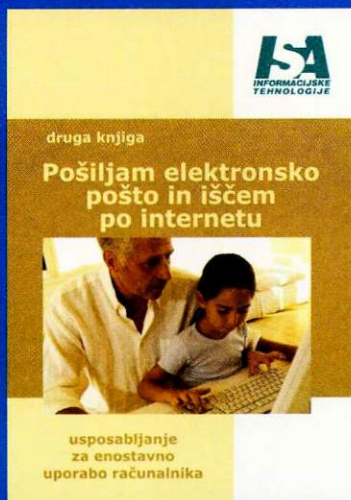
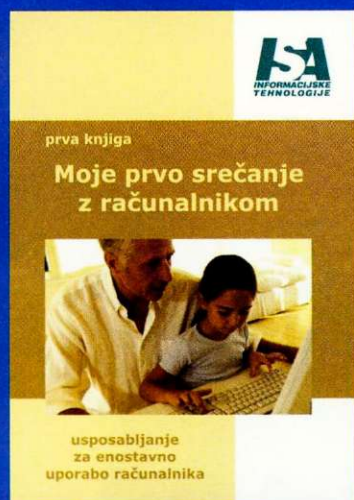

Skavtski pozdrav Bi-Pi.

Starejši skavti so voditelji in voditeljice, ki se za svoje delo usposabljaajo na mnogih vzgojno-izobraževalnih seminarjih doma in v sodelovanju s tujimi skavtskimi organizacijami tudi drugod po Evropi in svetu. Vsaka tri leta v ZSKSS izberejo vzgojni namen združenja, s katerim želijo vsakokrat znova odgovoriti na aktualne potrebe mladih, ki jih opazijo v celotnem združenju. Med letoma 2005 in 2008 je tako vzgojni namen ozaveščanje o skavtskih koreninah, s pomočjo katerih naj mladi postanejo dejavni skavti in skavtinje.

Spomin na Roberta Baden Powella živi danes v mnogih mladih, ki si želijo v stiku z naravo odkrivati in plemeniti svoje talente ter krečiti svojo duhovnost. Med seboj se pozdravljajo kar z začetnicami svojega ustanovitelja: Bi-Pi. ■

Zbirka priročnikov za enostavno uporabo računalnika

Ob nakupu Večera si lahko zagotovite priročnike:

- 9. 5. Moje prvo srečanje z računalnikom
- 16. 5. Pošiljam elektronsko pošto in iščem po internetu
- 23. 5. Računalnik je moj pisalni stroj, 1. del
- 30. 5. Računalnik je moj pisalni stroj, 2. del
- 6. 6. Računalniška preglednica, 1. del
- 13. 6. Računalniška preglednica, 2. del
- 20. 6. Digitalna fotografija

NAGRADNO ŽREBANJE

Kupci in naročniki kompletov sodelujete v nagradnem žrebanju za nagrade:

- 1. LCD-monitor 17"
- 2. brezžična miška
- 3.-7. USB-ključek

VEČER

www.vecer.com/trgovina

Naročniki Večera lahko knjige naročite ob delovnih dneh po telefonu 02 23 53 326, 02 23 53 322 ali 02 23 53 500, e-pošti knjiga@vecer.com, ali na naslov ČZP Večer, 2504 Maribor. Knjige-je vam bo prinesel raznašalec, plačilo bo po položnicah za Večer.

Mozirje

Petra Janša foto: O. Hrastnik, STO/ Bobo

Mozirje leži na začetku Zgornje Savinjske doline, na levem bregu reke Savinje, na nadmorski višini 340 metrov. Obkrožajo ga pogorja Golt in Dobrovlja, na vzhodu ga zapira soteska Savinje, na zahodu pa se odpira proti Gornjem Gradu in Logarski dolini. Do kraja se lahko pripeljemo po avtocesti, izvoz Šentrupert, smer Mozirje.

Danes nedvomno daje pečat in utrip kraju **Mozirski gaj**, čudovit botanični vrt na desnem bregu Savinje. Mozirski gaj se odpre sredi aprila in se pisano bohoti vse tja do pozne jeseni. Ni pa zanimiv samo zaradi cvetja, ampak tudi zaradi narodopisnih zgradb, avtohtonih dreves in grmovnic. Turistično ponudbo Mozirja nedvomno dopolnjujejo Golte, pozimi s prečudovitimi smučišči, poleti pa z neokrnjeno naravo. Doživetje je tudi ribarjenje v Savinji, bogati s potočnimi postrvmi, lipanom in celo sulcem. Savinja je vabljava tudi za kajakaše in kopalce.

Močvirnat kraj Mozirje z okolico je v najstarejših časih pripadalo pokrajini Norik (Noricum), kamor so Rimljani prišli okoli leta 33 pred Kr. Ob reki Savinji so nastajala rimska naselja, med njimi tudi v Mozirju, kar potrjujejo številne izkopanine. Ob preseljevanju narodov je pokrajina Norik nehala obstajati in v 9. stoletju je Karel Veliki Karantanijo vključil v nemško-rimsko cesarstvo. Pokrajine ob reki Savinji so bile nato dolga stoletja mejna grofija, ki je nazadnje postala last celjskih grofov. Po njihovem izumrtju se je Grofija celjska preoblikovala v celjsko okrožje, tega pa so odpravili leta 1849.

Izvor imena kraja verjetno lahko pripišemo slovenskemu korenu **besede močvirje**, kar zgodovinarji utemeljujejo z dejstvom, da je bila okolica Mozirja nekoč izredno močvirna. Najstarejši potrjeni vir o imenu »Mosir« je listina iz leta 1146, ki je darilno pismo oglejskega patriarha Pelegrina, izdana v Tolminu, medtem ko se piše o imenu »Prossberch« (Prassberg) leta 1231. V izročilni listini Viljema Vovbrškega z dne 18. decembra 1241 se navaja provinca »Moziri« kot podatek »in provincia Moziri sive extra provinci-am« – v provinci Mozirje ali zunaj nje.

Trško življenje Kdaj je Mozirje dobilo trške pravice in kdo mu jih je prvi podelil, ni znano. Domnevamo lahko, da se je zaradi zemljepisne lege to zgodilo zelo zgodaj, saj v raznih zapisih razberemo, da so trški privilegiji »prastara pravica«. Vsekakor je bilo Mozirje trg pred letom 1318, ko se navaja kot »marchet Prassperch«. Trg Mozirje je smel uporabljati grb po letu 1581, ko je nadvojvoda Karl potrdil trške pravice in hkrati predpisal podobo trškega grba. Prepis listine je ohranjen v graškem deželnem arhivu, kopijo arhiva pa hranijo tudi v mozirskem arhivu.

Značilnost trgov so bili tržni dnevi ali sejmi. Več ko je neki trg imel sejmskih dni, hitreje si je gospodarsko opomogel. Trg Mozirje je po listini o trških pravicah iz leta 1581 imel pravico do dveh sejmov, na nedeljo po svetem Juriju in na nedeljo po velikem šmarnu. Nadvojvoda Ferdinand je leta 1598 dovolil še dva nova sejma, 22. januarja (sv. Vincenc) in 16. avgusta (sv. Rok).

Gospodarska dejavnost Reka Savinja je s svojimi pritoki omogočila razvoj raznih obrti in je zaradi svoje čistosti ponujala različne možnosti prebivalcem ob njej. Sprva je tekla skozi mozirsko dolino povsem neukročena in tako povzročala zamočvirjenost in omejevanje obdelovalnih površin v ravnini. Bila pa je pravi zaklad ribjega zaroda in zato za ribiče od blizu in daleč velika vaba. Vse do vpliva trtne uši in pojava raznih boleznih na vinski trti so se v neposredni okolici Mozirja razprostirali obsežni vinogradi, a so zaradi boleznih gojenje trte povsem opustili. Mozirje je že od nekdaj bilo središče za obrt oziroma rokodelstvo. Tudi razne oblike trgovine so se uspešno razvijale. Premožnejši tržani so pogosto živeli od lesne trgovine, veliko tržanov od obrti, drugi pa so bili splavarji in žagarji, dosti pa je bilo tudi lesnih posrednikov (barantačev).

Golte, Mozirske planine

Farni zavetnik sv. Jurij Taborsko obzidana župnijska cerkev nosi ime po mučencu sv. Juriju in je bila po letu 1241 sezidana v got-skem slogu, leta 1754 pa barokizirana. Jurjevo je bilo od davnine v Mozirju poseben dan, ko so sklepali najpomembnejše posle in ženitvene pogodbe. Da so lahko vse trške slovesnosti opravili na jurjevo, so glavni, Jurjev, sejem premaknili na nedeljo po jurjevem. Vsaki dve leti so na ta dan obhodili trške meje, kot je bilo to oblastno predpisano.

To je bil tudi volilni dan sodnika in svetovalcev z javnim glasovanjem. Sprejemali so nove tržane in novodošle rokodelce, prav tako v sklopu volitev. Novi tržani so podali javno trško prisego. Vsako leto na ta dan je sodnik poročal o trških zadevah, sodbah, finančnem stanju, odnosih z zaščitno gospoščino Žovnek in ukrepah za red v trgu. Poročal je tudi o obhodu trških meja, če je bil ta opravljen v preteklem letu.

Skratka, dan farnega zavetnika svetega Jurija je bil nadvse pomemben za trg Mozirje.

Letos, 24. aprila, so prav zaradi pomembnosti praznika v preteklosti Mozirjani prvič praznovali svoj občinski praznik prav na jurjevo.

Kraj cvetja in miru Mozirski gaj se razprostira na preko sedem hektarjev velikem prostoru na desnem bregu Savinje tik ob kraju Mozirje. **Mozirski gaj – park cvetja in park slovenskih vrtnarjev** je pred več kot četrto stoletja nastal iz zaraščene trške gmajne, »obogatene« z divjimi odlagališči smeti in odpadkov. Pridne roke krajanov so ob strokovni pomoči slovenskih vrtnarjev dokazale, da je mogoče oskrnjeni del narave domiselno spremeniti v cvetlični gaj. Obisko-

Tu je služboval tudi Anton Aškerc.

valec tu najde negovane parkovne zelenice, cvetlične grede in obilje okrasnih grmovnic. Voda, številni etnografski objekti z opremo iz podeželskega življenja in obilica malih živali so prava paša za oči in način za sprostitev duha.

Park je odprt od pomladi do jeseni in v tem času se v njem razcvetajo milijoni cvetov. Prva spomladanska vaba so zaplate čebulnic, cvetličnih žafranov, narcis in dehtečih hijacint. Od srede aprila cveti več kot 300.000 tulipanov, ki jih obogatijo še grmovnice in trajnice. Velika poživitev parka so etnografski objekti: kmečka hiša, kovačija, preužitkarska hiša, čebelnjak, žaga venecijanka, mlin, kašča, kapelica sv. Valentina in Krančeva hiša. Vse to daje parku svojevrsten čar in ponazarja življenje Zgornjesavinčanov v preteklih stoletjih. V zadnjih letih je urejenih tudi več tematskih vrtov, kot je vrt dišavnic in zdravnih zelišč ter skalnjak s alpskim rastlinjem. Zanimiv za ogled je tudi prikaz kompostiranja. Ptice, veverice in druge male živali vas spremljajo na vsakem koraku.

Tudi letos Mozirski gaj pripravlja **Razstavo cvetja**, in sicer **od 27. aprila do 6. maja**, ogledati pa si bo mogočem tudi alpski vrt na Golteh.

Mozirske planine Golte so med 1200 in 1500 m visoka osamela kraška planota, ki jo z vseh strani obdajajo skladi neprepustnih kamnin vulkanskega izvora. Na planoti naletimo na večje in manjše vrtače, podzemeljske zanimivosti ter zanimivo floro in naravno okno na Mozirski požganiji. Od udornih vrtač je največja Ledenica, ki je globoka 25 m, na koncu katere v poševnem rovu ležita večni led in sneg. Golte so leta 1978 razglasili za krajinski park.

Golte so pozimi prijazno in urejeno smučarsko središče z razgledom na Svinjsko dolino in zasnežene Savinjske Alpe. Poletje pa vse številčnejši obiskovalci uporabljajo za nezahtevne sprehode med botaničnimi zanimivostmi alpinetuma ali kako drugače aktivno preživijo čas. **D**

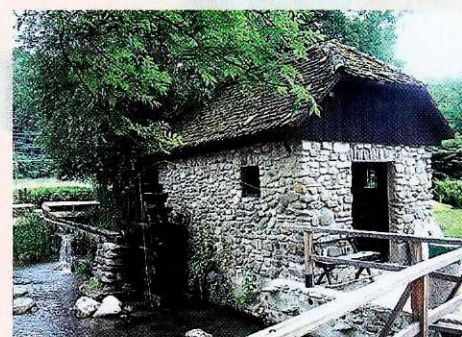
Staro vaško jedro

Sončna ura je naslikana na južni strani cerkve.

Župnijska cerkev sv. Jurija

Mlin v gaju

Kapelica sv. Valentina v gaju

Preproga tulipanov

Zgodba o Kristusu

1.

Celjska Mohorjeva družba

Zgodba o Kristusu ni danes nič manj aktualno branje kakor v času nastanka, lahko bi rekli, da je njena aktualnost še večja. Koliko vojn, potresov in pretresov se je zgodilo v teh zadnjih petinosemdesetih letih, kakšne razmere so danes v svetu? Giovanniju Papiniju se je zdelo nujno, da kljub tisočem knjig, ki govorijo o Jezusovem življenju in delovanju, mora napisati delo, s katerim bo poskušal razsvetliti bralca, ne da bi ga vodil kakor monopolisti »zgodovinske resnice«. Avtor se je namenil, da bo namesto dogmatičnega dokazovanja in nasprotovanja ali učenega razglabljanja ponudil primerno hrano za dušo. Večno živega Kristusa je hotel oživiti v očeh živih, da bi sedanja ljudje čutili njegovo večno navzočnost. »Rad bi ga upodobil v vsej njegovi večni in sedanji veličini, ga predstavil tako tistim, ki ga zasramujejo, kakor tistim, ki ga ljubijo, in tistim, ki ga ne, ker niso nikoli videli njegovega pravega obraza. Rad bi spravil na papir tisti tragični ep, ki sta ga oblikovala nebo in zemlja, poiskal, kaj se od tega lahko naučimo v teh časih v lastnem življenju, in vse to opisal ne samo z abstraktnim govorjenjem, ampak tudi z zaporedjem dogodkov, ki se začnajo s hlevom, kjer se je Jezus rodil v Betlehemu, in se končujejo z oblakom njegovega vnebohoda v Betaniji,« je zapisal Papini. Od branja *Zgodbe o Kristusu* bo imel ta bralec več, oni manj, gotovo pa ne bo nobenega pustila neprizadetega.

Poročila o odkritjih

ZVKDS

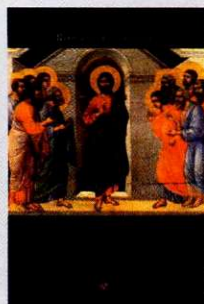
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije poleg strokovne revije *Varstvo spomenikov* izdaja tudi posebno številko *VS Poročila*. V njej so po abecednem redu objavljena vsa raziskovalna dejanja ter najdbe arheološke, umetnostnozgodovinske in restavratorske stroke. Izšla je četrta številka, v njej pa so predstavljena poročila o spomeniškovarstvenih posegih na kulturnih spomenikih oziroma na objektih kulturne dediščine, ki so bili v veliki meri opravljeni v letu 2005. Poročila so prava zakladnica podatkov, ki bodo koristili najprej umetnostnozgodovinski stroki, lastnikom spomenikov oziroma najdb ter objektov kot tudi vsem, ki jih zanima naša preteklost.

Evropska renesansa

2.

Založba *cf.

V zbirki *Delajmo Evropo* je izšla knjiga *Evropska renesansa*, ki jo je napisal Peter Burke. Snov je podana kronološko. Začne se z zgodnjo renesanso, z »vnovičnim odkritjem«

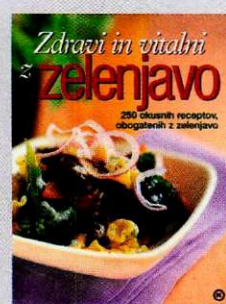
1.

2.

3.

4.

antike v Italiji od 14. do konca 15. stoletja in s posledicami tega odkritja za Evropo. Nadaljevanje je visoka renesansa, čas med letoma 1490 in 1530, čas tekmovalnosti. Avtor poudari pozno renesanso (1530–1630) in pojasni, da je njen pomen v tem, ker so bili posamezniki in skupine po vsej Evropi v tem času zmožni ustvariti najbolj izrazite prispevke k mednarodnemu gibanju in prevesti klasični in italijanski slog v lokalne jezike. Gibanje, ki se je začelo v tenkem sloju izobražencev in umetnikov, je postalo moda ali vrsta mod in se končalo tako, da je preoblikovalo nekatere izmed temeljnih stališč in vrednot evropskih elit.

Kitajska tradicija

Filozofska fakulteta

V zbirki *Razprave Filozofske fakultete* je Znanstvenoraziskovalni inštitut FF izdal knjigo *Iskanje poti. Spoznavna teorija v kitajski tradiciji*. V njej nam Jana Rošker ponuja sistematičen kronološki pregled kitajske filozofije in zlasti kitajske epistemologije od 14. do konca 20. stoletja. Avtoričina analiza in interpretacija večinoma še neprevedenih kitajskih filozofskih besedil je nadgrajena z njeno sistematično in konsistentno teorijo, ki temelji na tezi, da gre pri sodobnih kitajskih epistemologijah za diskurze relacijske epistemologije, kajti predmet, na katerega se nanašajo, so odnosi med subjektom in objektom spoznanja.

Dopuščanje narave

3.

Založba Mladinska knjiga

Dopuščanje narave je novo delo slovenskega pesnika, pisatelja, esejista in ornitologa Iztočka Geisterja. Zgodovina človekovih posegov v naravo kaže, da človek doživlja naravne sile in pojave kot kaos in dela v naravi red po svoji meri. Geister kot pretanjen opazovalec in opisovalec narave njenemu dinamičnemu ravnotežju in prvobitnemu redu zaupa. Ker so merila naravnih vrednot vprašljiva in je varstvo narave protislovno, se zavzema za spreminjanje

človekovega odnosa do narave, za kultiviranje našega pogleda na naravo in predvsem za to, da bi rastlinam in živalim pustili biti.

1914–1918

Založba Karantanija

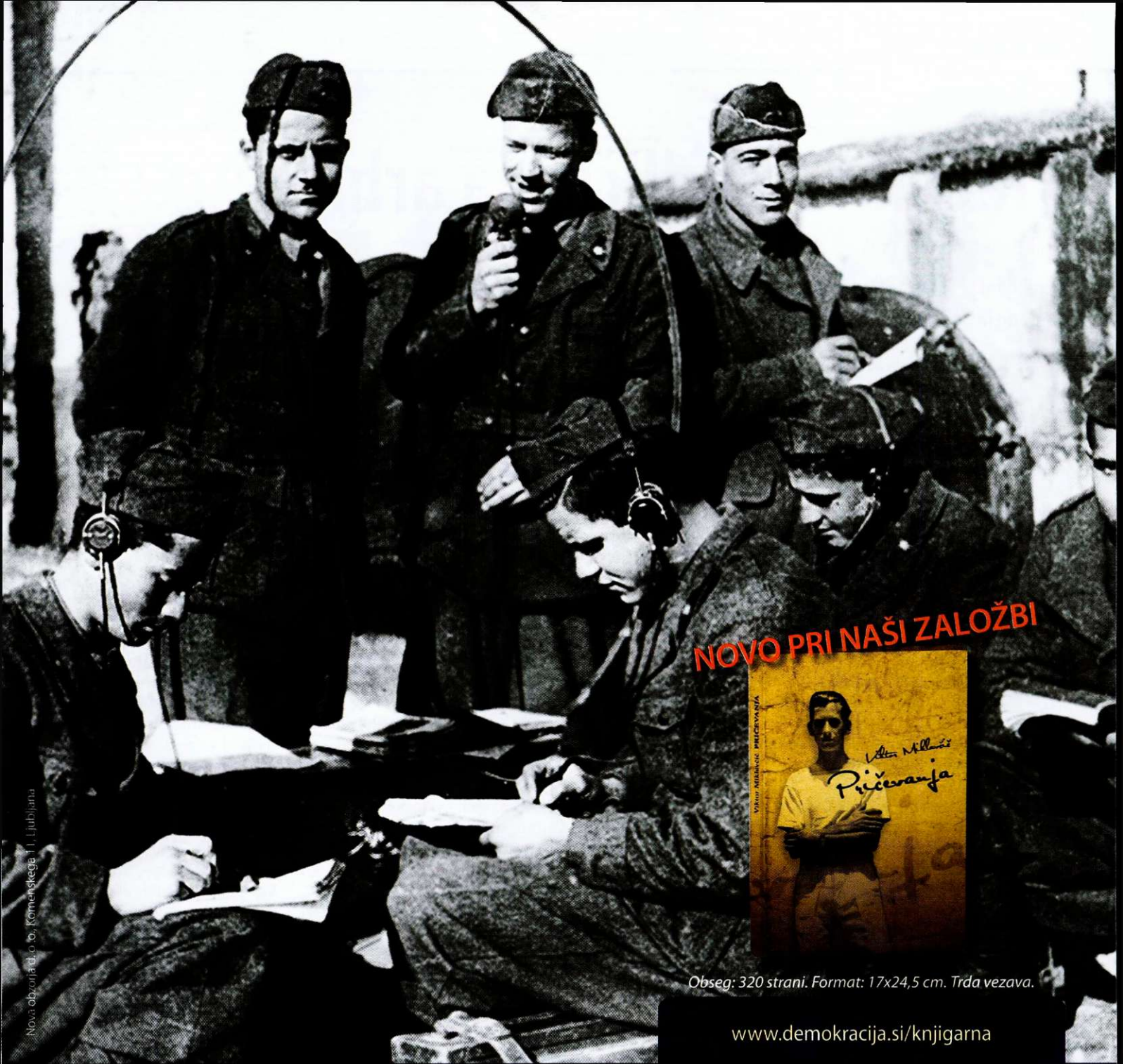
V knjigi s preprostim naslovom *1914–1918* so objavljeni spomini jugoslovanskega prostovoljca v bojih na jugoslovanskem ozemlju med letoma 1914 in 1918 Vitomira Feodorja Jelenca (roj. 1885 v Šenčurju pri Kranju, umrl leta 1922 zaradi posledic vojne). V njej opisuje številne vojne grozote, ki jih je med boji in v času izgnanstva preživel sam in njegovi soborci ter civilno prebivalstvo. Knjiga ima tako zgodovinsko kot literarno vrednost, saj se spomini lahko berejo tudi kot leposlovje. Naslovi poglavij: Dvajset tisoč vas je bilo, Grob ob Savi, V prvih bojih, Na mrtvi straži, Ob ognju, Na Golgoti, Noč v albanskih gorah, Zadnji pozdrav, K morju, V izgnanstvu, Otok smrti, Pot osvetnikov, Na Jelaku, Pop Penčo, Pantelijski vis, Kain, Na svobodnih tleh, Šumadiji, Na Savi, Doma.

Zdravi z zelenjavo

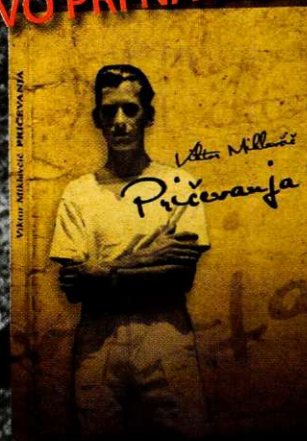
4.

Založba Mladinska knjiga

Pod blagovno znamko Reader's digest je izšel priročnik *Zdravi in vitalni z zelenjavo*, ki ponuja 150 razkošno predstavljenih receptov, za katere je značilno, da so obogateni z zelenjavo, čeprav mnogi vsebujejo tudi meso. Uporabnik bo v njem dobil natančne napotke o nakupovanju, shranjevanju in pripravi najbolj priljubljenih vrst zelenjave, ki jih najdemo na tržnici, pa tudi podatke o novih različicah, s katerimi se vedno znova srečujemo. Knjiga ponuja veliko podatkov o koristnosti zelenjave in o tem, kako nam lahko pomaga pri izgubi teže ter preprečevanju bolezni. Poda nam obilje izvedenskih nasvetov za kuho z zelenjavo: opise najboljših tehnik umivanja in čiščenja, najprimernejšega pribora, popolnih kombinacij zelišč in dišav, skratka, zelo veliko podatkov v besedi in sliki.

NOVO PRI NAŠI ZALOŽBI

Obseg: 320 strani. Format: 17x24,5 cm. Trda vezava.

www.demokracija.si/knjigarna

Viktor Miklavčič PRIČEVANJA

Avtor se spominja mladosti za časa fašističnega terorja na Primorskem, bojov v 2. svetovni vojni v italijanski in jugoslovanski kraljevi vojski ter sanj, ugaslih v udbovsem zaporu, o pravičnejši družbeni ureditvi v Titovi Jugoslaviji.

Cena knjige je 4.900,00 SIT / 20,44 EUR. Naročila sprejemamo po e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.

Postanka po vsebini, cene in plačila na dan, plačila na dan, plačila na dan. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV. Cene so predavane po ceni, ki je v meniju. 1 EUR je 239 SIT.

knjigarna
DEMOKRACIJA

Plečnikova odličja za arhitekte

Lucija Horvat, foto: Bor Slana

V Ljubljani je Sklad arhitekta Jožeta Plečnika konec aprila za dosežke na arhitekturnem področju podelil Plečnikova odličja. Nagrade je dobitnikom izročil ljubljanski župan, v galeriji Dessa pa so odprli razstavo del Plečnikovih nagrajencev.

Podeljena je bila Plečnikova nagrada, ki je osrednje javno priznanje slovenskemu avtorju za vrhunsko stvaritev na področju arhitekture, urbanizma, krajinske arhitekture ali notranje opreme, nastale v zadnjih petih letih v Sloveniji ali tujini. Plečnikovi medalji pa sta bili podeljeni za aktualno realizacijo ali delo na naštetih področjih ter za pomembno delo s področja arhitekturne teorije in kritike ter strokovne publicistike. Sklad Jožeta Plečnika je podelil tudi priznanje za izvajalski dosežek in študentsko priznanje. Plečnikovo nagrado sta letos prejela Matija Bevk in Vasa J. Perovič za Študentski dom Poljane v Ljubljani. S Plečnikovimi medaljami, ki jih je bilo letos več, so bili nagrajeni arhitekti Lena in Tomaž Krušec za projekt Celjska koča, Matej Blenkuš in Miloš Florijančič za knjižni-

Lena in Tomaž Krušec sta prejela Plečnikovo medaljo za Celjsko kočo.

co v Grosupljem, Majda Kregar, Miha Kerin in Edo Ravnikar ml. za vzpenjačo na Ljubljanski grad ter Andrej Mercina za monografijo Arhitekt Ilija Arnautovič, Socializem v slovenski arhitekturi in Anja Planišček za soavtorsko postavitve razstave v Moderni galeriji v Ljubljani. Na razpis za podelitev Plečnikovih odličij je letos prispelo sedemintrideset predlogov. Ocenjevala jih je žirija v sestavi Jurij Kobe (predsednik), Alojz Drašler, Maja Ivanič, Dean Lah in Roemer van Toorn.

Študentski dom Kot je zapisano v utemeljitvi, večje koncipiran in vrhunsko izveden projekt Študentskega doma Poljane arhitektov Matije Bevka in Vase J. Pero-

viča s svojo zunanostjo zgledno dograjuje začeto urbanistično misel oblikovanja prostora Poljanske ceste ob Parku 88 dreves. Avtorja sta z oblikovanjem ambientov, inovativnimi projektantskimi rešitvami, uporabo materialov in izvedbo detajlov postavila nova

merila, ki bodo vplivala na načrtovanje objektov s področja izobraževanja. Celjska koča Lene in Tomaža Krušca je sveža in drzna postavitve razmeroma obsežnega programa v gorsko gozdnato okolje. Premišljena umeščenost zgradbe po mnenju žirije odpira možnost dopolniti prostor in ga smiselno nadgraditi.

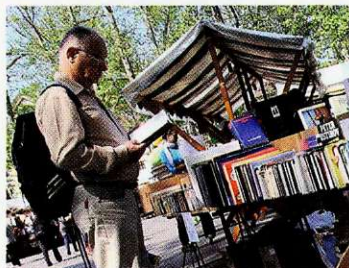
Knjižnični izziv Dograditev prostorov in obnova obstoječe starejše zgradbe sta arhitektoma Mateju Blenkušu in Milošu Florijančiču predstavljali poseben izziv. Nova celota knjižnice v Grosupljem po mnenju žirije uspešno osmišlja na prvi pogled neulovljiv dialog med staro spomeniško zavarovano Koščakovo hišo in okoliškimi stanovanjskimi bloki, ki so zrasli v povsem drugem času. S postavitvijo in jasno ter odločno gesto oblikovanja dozidave celota skupaj s širšo okolico kraja postane razumljiva in razumna kompozicija. Plečnikovo medaljo za vzpenjačo, ki je izredno večje in uspešno oblikovanje širšega prostora, so dobili Majda Kregar, Miha Kerin in Edo Ravnikar ml. V utemeljitvi je zapisano, da so vrhunsko in inovativno oblikovani tudi posamezni avtorski detajli. Monografija o delu arhitekta Ilije Arnautoviča avtorja Andreja Mercine predstavlja dodatni temelj v oblikovanju podobe zgodovine in značaja slovenske arhitekture, zato si zasluži Plečnikovo medaljo. Študentsko Plečnikovo priznanje pa si je zaslužila Urša Pogačnik, ker se z diplomsko nalogo Nezaznavna arhitektura dotika navzočnosti in sonavzočnosti časovnih plasti v vsakdanjem življenju. **D**

Matija Bevk in Vasa J. Perovič sta prejela Plečnikovo nagrado za študentski dom.

Dnevi knjige

V parku Zvezda so potekali 12. slovenski dnevi knjige, ki so jih odprli 23. aprila, na svetovni dan knjige. Vodilna misel prireditve, ki je z leti prerasla v vseslovenski dogodek, je strnjena v poziv – podari knjigo. V parku Zvezda se je na stojnicah predstavilo 70 založb. Letošnje geslo ljubljanskih dnevov knjige Z besedo na besedo je bralce usmerjalo k programu, ki pisano besedo razširja tudi na druge medije, od filma do radijskih iger. Medtem ko so se o v Slovenski kinoteki vrteli po literarnih predlogah posneti slovenski filmi, so v središču dogajanja v dopoldanskem času odmevale radijske igre. V Društvu slovenskih pisateljev, ki so dneve knjige pripravili, so vseh pet dni potekale številne okrogle mize, in sicer Film in beseda, Umetniška beseda, Beseda v

Slovenski dnevi knjige v parku Zvezda

slovenski kritiki, Pomen slovenske mladinske književnosti v umetniškem in narodotvornem kontekstu, Prevajalske krvne slike. Na obisk so prišli tudi danski in bosenski književniki. Po zgledu ljubljanskih Slovenskih dnevov knjige so kasneje pod istim imenom nastale podobne prireditve tudi v drugih slovenskih mestih, od Maribora do Izole, vsem pa je skupna popularizacija literature. L. H.

Razstava Lovra Inkreta

Od sredine maja je v Slovenski hiši v Bruslju na ogled likovna razstava likovnih in kiparskih del iz abstraktnega obdobja 1991–2007 akademskega kiparja Lovra Inkreta. Trinajst razstavljenih slik je

in doprsnega kipa dr. Leonida Pitamca pred Univerzo v Ljubljani. Leta 2002 je bil dobitnik odkupne nagrade družbe Mobitel za malo plastiko Valovanje. Razvojna pot njegovega kiparstva – male plastike obsega dve kronološki obdobji, ki ju sestavlja več ciklusov. Prvi ciklus je trajal med letoma 1977 in 1990 in je zajemal dve obdobji: figuraliko, izhajajočo iz človeške figure, in figuraliko, izhajajočo iz živalske figure. Njegovo prvo obdobje male plastike se navezuje na človeško figuro; kipar Lovro Inkret jo interpretira kot simbol trpečega bitja, ki ga vrtinči življenje in čas. To je obdobje angažirane male plastike. Človeška figura »Harlekin« pa je za kiparja simbol nekonvencionalnosti nekega posameznika. Drugo obdobje se navezuje na živalsko figuro – ptico, ki jo kipar prav tako uporabi kot simbol nekonvencionalnosti. To drugačnost izrazi v mali plastiki. Podoben simbol je v literarni obliki uporabil poljsko-ameriški pisatelj J. Kosinsky v svojem romanu Obarvana ptica. Drugi ciklus je trajal med letoma 1990 in 2005, v njem pa je Inkret ustvarjal abstraktno malo plastiko, reliefe in slike. L. H.

Akademski kipar Lovro Inkret

v akrilni tehniki, pet pa je reliefov v žgani glini. Razstavo je pomagala organizirati Romana Jordan Cizelj. Lovro Inkret je bil rojen leta 1949 v Ljubljani in je leta 1979 končal študij na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Nekaj let je delal kot grafični oblikovalec, potem pa kot likovni pedagog. Ima status svobodnega likovnega umetnika. Do leta 2004 je samostojno razstavljal na okoli 20 razstavah doma in v tujini ter sodeloval na več kot 16 skupinskih razstavah in simpozijih. Je avtor javnega spomenika v Rušah pri Mariboru

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 3. 5. 2007

19.30 SNG Drama:
Jean-Baptiste P. Molière: Tartuffe

19.30 Slovenska filharmonija:
Klavirski trio Ars musica (Slovenija)
– klasična glasba

20.00 SNG Drama:
Žarko Petan: Fatalna komedija

PETEK, 4. 5. 2007

20.00 Cankarjev dom:
Neil Jordan: Zajtrk na Plutonu
(Brekfast on Pluto) – film

20.00 SNG Drama:
Žarko Petan: Fatalna komedija

SOBOTA, 5. 5. 2007

11.00 & 17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: J. Malik: Žogica Marogica
– lutkovna predstava

20.00 Zadrugi dom Zalog:
Marcel Achard: Odkritosrčna lažnivka. Srečanje gledaliških skupin, članic Zveze kulturnih društev Ljubljana.

NEDELJA, 6. 5. 2007

17.00 Mini teater Ljubljana:
J. in W. Grimm, Pavel Polak: Palček
– lutkovna predstava

20.00 SNG Drama: Danes Zajc: Medeja.
Produkcija 8. semestra AGRFT.

PONEDELJEK, 7. 5. 2007

18.00 Slovensko mladinsko gledališče:
T. Štivičič: Fragile

20.00 Cankarjev dom: Neil Jordan: Zajtrk na Plutonu (Brekfast on Pluto) – film

TOREK, 8. 5. 2007

18.00 SNG Drama:
Jean-Baptiste P. Molière: Tartuffe

20.00 Mestni trg: Koncert slovenskih popevk ob dnevu Evrope in dnevu Ljubljane.

SREDA, 9. 5. 2007

20.00 SNG Drama:
Fernando Pessoa: Mornar

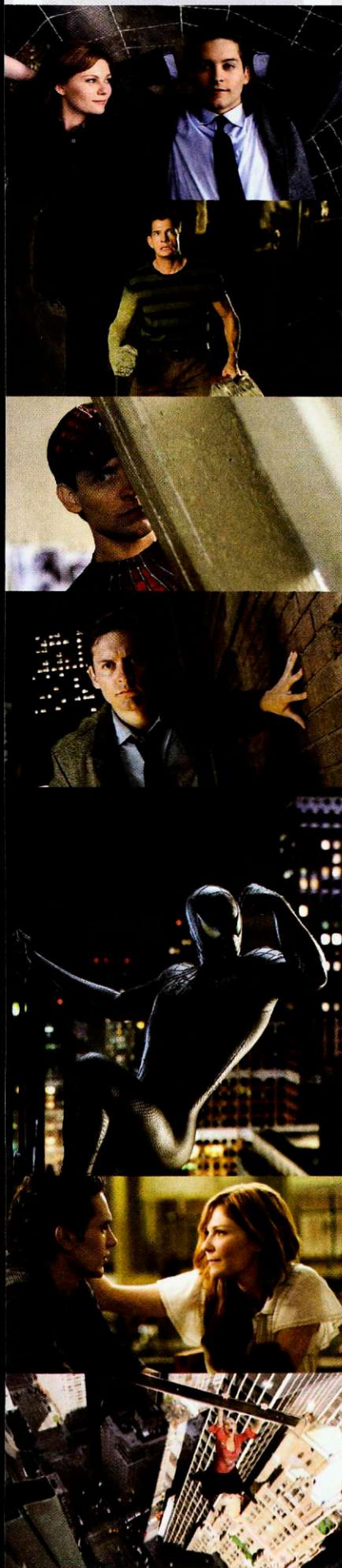
21.00 Križanke: Jan Garbarek, saksofon (Norveška) – džez

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Radio Krka
106.6 MHz

Mož pajek, tretjič

Monika Maljevič

V tretjem delu zgodbe o heroju s pajkovskimi nadnaravnimi močmi je Peter Parker vendarle našel ravnotežje med predanostjo veliki ljubezni M. J. in nalogami superjunaka.

Toda na obzorju se že zbirajo nevihtni oblaki, saj zavoljo oboževanja javnosti in zelo vsiljive občudovalke Gwen postaja Spiderman čedalje prevzetnejši. Ko v igro vstopi še negativec Sandman, ki je kriv za smrt Petrovega strica, se Spiderman začne spreminjati v temnega maščevalca, ki sicer premore neslutene moči, a za ceno izgube stika z ljudmi, ki mu največ pomenijo.

V tretjem delu Spidermana, ki temelji na legendarnem Marvelovem stripu, je Petru Parkerju končno uspelo najti ravnovesje med naklonjenostjo M. J. in nalogami, ki jih ima kot superjunak. Vendar se na obzorju pripravlja nevihta. Spidermanovo oblačilo se nenadoma spremeni, postane črno kot noč in mu s tem še poveča moči. Spremeni se tudi Peter. Pod vplivom obleke postane ošaben in preveč samozavesten. Zanimarja tiste, ki jih ima najraje. Medtem moč pridobiva tudi najstrašnejša zlikovca Sandman in Venom. Žene ju sla po maščevanju, a največjo bitko bo Peter moral izbojevati v sebi. Spiderman bo moral v sebi znova najti sočutje, zaradi katerega je tisto, kar je – junak.

Nadaljevanje Sam Raimi, ki je režiral vse tri dele, pravi: »Srce Spidermana je bila vedno globina likov in povezanost njihovih življenj. Petrova ljubezen do Mary Jane Watson in njegovo prijateljstvo s Harryjem Osbornom sta bila vedno najbogatejši del naših zgodb. Ko smo pripravljali tretji del, smo se vprašali: Kaj se mora ta mladenič še naučiti? Moral se bo soočiti z odsotnostjo značaja – z ovirami, ki jih v prejšnjih zgodbah morda niti ne bi mogel preskočiti. Na ta način bi bil bodisi poražen ali pa bi se povzdignil v junaško osebo, ki je

Spider-Man 3

Režija: Sam Raimi

Scenarij: Stan Lee, Steve Ditko, David Michelinie, Todd McFarlane, Alvin Sargent

Produkcija: Stan Lee, Joseph M. Caracciolo Jr., Kevi Feige

Igrajo: Tobey Maguire, Kirsten Dunst, James Franco, Thomas Haden Church, Topher Grace, Bryce Dallas Howard, Theresa Russell

Premiera: 3. 5. 2007

Distribucija: Continental Film

zmožna premagati te ovire. Ko se naši liki poglobljajo, postajajo zanimivejša bitja in lahko dosežejo več kot v prejšnjih filmih.«

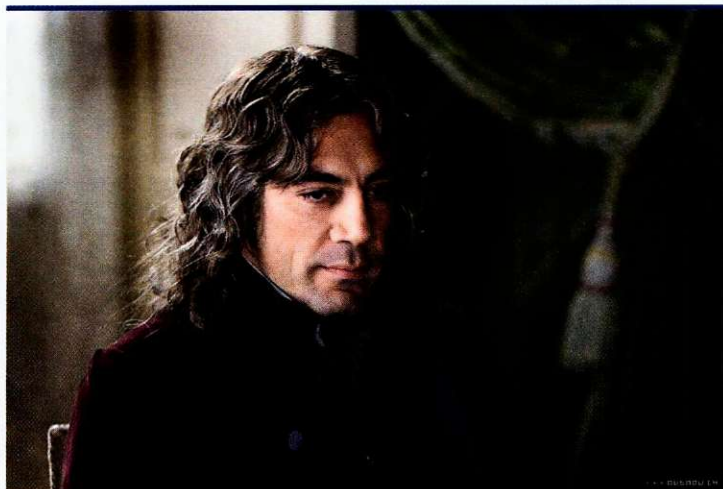
»Ob koncu drugega dela ima Peter prvič razlog za optimizem,« pravi producent Avi Arad. »Dobil je dekle, a ko ona reče: Daj jih, tiger, vemo, da je realistična in ji ni lahko ob misli na to, kaj ji bo prineslo življenje. Sam Raimi rad preizkuša junaka, kar pomeni, da nas bo tretji del Spidermana popeljal na povsem drugačno me-

sto v Petrovem življenju pa tudi v življenju Mary Jane in Harryja.«

V tretjem delu sta Spidermanova nasprotnika Sandman (igra ga Thomas Haden Church), ki se je prvič pojavil v četrti izdaji The Amazing Spider-Man, ter Venom (Topher Grace), eden najbolj nepozabnih zlikovcev stripa. Prvič se v filmu pojavlja še ena ljubljanka privrženecv stripa Gwen Stacy, ki se je v stripu prvič pojavila decembra 1965 (The Amazing Spider-Man) in hitro postala prva ljubezen Petra Parkerja.

V tretjem Spidermanu je prelepa sošolka, ki se zaljubi v Spidermana. Zaradi nje pride do nove dinamike z njegovo pravo ljubeznijo, M. J. Gwen je tudi predmet pozeleznja Eddieja Brocka (Venoma), ki njeno prijateljstvo zamenja za romantično naklonjenost. **D**

Goyeve prikazni

V drami Miloša Formana spoznamo življenje slavnega slikarja Goye, ki se znajde v primežu španske inkvizicije.

Ko zaprejo Goyevo prijateljico Ines, se slikar obrne na duhovnika Lorenza, a ta zlorabi prijateljevo zaupanje, Ines pa izgine v zaporih inkvizicije. Po Napoleonovi osvojitvi Španije se Goya znova sreča z duhovi preteklosti, zaradi katerih je postal gluhi in zagrenjen čudak, a se kljub vsemu odloči pomagati strti Ines.

Zgodovinska drama Goyeve prikazni se začne leta 1792 v Španiji in pripoveduje zgodbo skozi oči velikega španskega slikarja Francisca Goye o skupini ljudi, ujetih v času politične zmede in zgodovinskih sprememb. Film spremlja dogajanje od poznih let španske inkvizicije, vpada Napo-

leonove vojske do končne zmage Angležev nad Francozi in vrnitve španske monarhije.

Javier Bardem je brat Lorenzo, skrivnostni in pretkani član svete inkvizicije, ki se zaplete z Goyevo najstniško muzo Inés, igra jo Natalie Portman, ko jo po krivem obsodijo krivoverstva in pošljejo v zapor. Stellan Skarsgård igra Francisca Goye, slikarja, znanega po živahnih dvornih portretih ter tematičnih upodobitvah življenja in vojnih grozot v Španiji.

Goyeve prikazni je v produkciji Saula Zaentza režiral Miloš Forman po scenariju, ki sta ga napisala on in Jean-Claude Carrière. Paul Zaentz je izvršni producent, koproducenta pa sta Denise O'Dell in Mark Albela. Forman in Zaentz sta sodelovala že pri *Letu nad kavičnim gnezdom* in *Amadeusu*. Prvi je bil za oskarja nominiran kar devetkrat, petkrat uspešno. Zlati kipec sta med drugimi prejela film in režiser. Drugi je bil za oskarja nominiran enajstkrat. Film je prejel kar osem kipcev, znova za najboljši film in režiserja. M. M.

Goya's Ghosts

Režija: Miloš Forman

Scenarij: Miloš Forman in Jean-Claude Carrière

Produkcija: Saul Zaentz, Paul Zaentz

Igrajo: Stellan Skarsgård, Natalie Portman, Javier Bardem, Randy Quaid, Blanca Portillo, Michael Lonsdale, José Luis Gómez

Premiera: 17. 5. 2007

Na kratko

GEORGE CLOONEY želi režirati film na podlagi dokumentarca o vpletenosti znane ameriške svetovalne družbe v bolivijsko predsedniško kampanjo leta 2002. Clooney, ki se je politično obarvane problematike lotil v Syriani, ta mu je leta 2006 prinesla oskarja za najboljšo moško stransko vlogo, bo verjetno sodeloval s studiem Warner. Slednji je odkupil avtorske pravice za igrano priredbo dokumentarca *Our brand is crisis*. Omenjeni dokumentarni film prikazuje, kako je ameriška družba za politično svetovanje Greenberg Quinlan Rosner pomagala nekdanjemu bolivijskemu predsedniku Gonzalu Sanchezu de Lozadi, da je z veliko težavo zmagal na volitvah. Vendar je moral Sanchez leto pozneje odstopiti pod pritiskom ulice. Nasledil ga je protiameriški kandidat Evo Morales.

BRAD PITT in George Clooney bosta nastopila v novem filmu bratov Coen, v črni komediji z naslovom *Burn After Reading*. Film pripoveduje zgodbo o agentu CIA, ki izgubi disk, na katerem je shranjeno besedilo knjige. V filmu bo nastopila tudi Frances McDormand, dobitnica oskarja za vlogo v filmu *Fargo* bratov Coen.

Znana je žirija letošnjega jubilejnega, 60. mednarodnega FILMSKEGA FESTIVALA V CANNESU. V njej bo sedelo osem članov, štiri ženske in štirje moški. Predsedoval ji bo britanski režiser Stephen Frears, ki je izšel iz angleškega novega vala ob koncu 60. let ter med drugim podpisal filma *Nevarna razmerja* in *Kraljica*. Člani cannske žirije so portugalska igralka in režiserka Maria de Medeiros, kitajska igralka, ljubljenska režiserja Wong Kar-waija Maggie Cheung, avstralska igralka Toni Collette, odkritje v filmu *Muriel* in znova na platnu v Naši mali mis, kanadska igralka Aarah Polley, znana iz filmov *Atoma* Egojyana, Wima Wendersa in Davida Cronenberga, italijanski režiser Marco Bellochio (*Vrag v telesu*), turški nobelovec za lansko leto in pisatelj Orhan Pamuk (*Sneg*), francoski filmski in gledališki igralec, tudi režiser, s skoraj 60-letnim delovnim stažem Michel Piccoli (nagrada v Cannesu leta 1980) ter režiser iz Mavretanije, avtor filmov o svetu nerazvitih, Abderrahmane Sissako (*Bamako*).

V Parizu je umrl 74-letni igralec JEAN-PIERRE CASSEL. V 60. letih se je uveljavil zlasti v filmih Philippea de Broce, ki mu je dal vloge v svojih komedijah, igralec pa je rad nastopal tudi v glasbenih komedijah. Jean-Pierre Cassel se je rodil 27. oktobra leta 1932 v Parizu kot Jean-Pierre Crochon zdravniku in operni pevki. Njegov sin Vincent Cassel je prav tako igralec. Očeta je odkril Gene Kelly, kasneje pa je Jean-Pierre blestel v De Brocovih komedijah, denimo v *Les jeux de l'amour* in *Le farceur*. Po Vincentovi poroki z italijansko igralko Monico Bellucci je Jean-Pierre postal tudi dedek. Snemal je z največjimi režiserji, ki so mu pogosto zaupali vloge zapeljivcev. Snemal je tako z Renoirjem (*Le Caporal épingle*), Buñuelom, Chabrolom, Clairrom, Loseyjem, Melvilleom, tudi z Altmanom.

Razvajanje na kvadrat

Tekst in foto: Miha Dovč, SAGA Institute

Renault grand scenic 2,0 dCi proactive privilege

Grand scenic s petimi sedeži je najbolj sveža novost v Renaultovi družini scenic. Razlog, da so Francozi sprejeli takšno odločitev, je v dejstvu, da kupci grand scenica redko uporabljajo sedeža v tretji sedežni vrsti. Zato je sedaj na vo-

ku. Tudi v voznikovem delovnem okolju je predalov v izobilju. Prvi je tisti med voznikovim in sovoznikovim sedežem, ki je tudi premičen, hkrati pa je še naslonjalo za roke. Pogrešam le kakšno odlagališče več za ključ, mobilni telefon, denarnico in podobno kramo, ki

jo nosimo s seboj v žepih. Plastike na armaturni plošči je res veliko, vendar je inženirjem le uspelo nekoliko razbiti monotonost z uporabo različnih

barv. Prevleke sedežev so iz svetlejšega blaga, ki je lepo videti, dokler se ne umaže. Tisti z majhnimi otroki dobro vedo, o čem govorim, saj je njim grand scenic prvenstveno tudi namenjen.

Ustvarjen, da razvaja

Vožnja je pravo razvajanje. Največ zaslug gre odličnemu pogonskemu sklopu, ki je bolj uigran kot tandem Čop-Špik. Dvo-

litrski turbodizelski agregat, znan že iz lagune in espacea, je v grand scenicu sicer doživel 'odstrel' petindvajsetih 'žrebcev', vendar je vseeno moči več kot dovolj. Samodejni šeststopenjski menjalnik, ki nosi komercialno ime 'proactive', pa je drugi, ki si zasluži pohvale. Stopnje se menjajo skorajda brezčutno in hitro, ko je to potrebno. Da ta avtomobil z mesta prvih 100 km/h s samodejnim menjalnikom doseže hitreje kot z ročnim, je dokaz hitrosti prestavljanja. Menjalnik se prilagaja voznikovemu režimu vožnje in prestavlja pri višjih oziroma nižjih vrtiljajih ter zna celo zavirati s pomočjo motorja. Agregat v tem primeru res nima lahkega dela, saj se vseskozi bojuje z dokaj veliko maso vozila in veliko čelno površino, vendar vseskozi deluje suvereno in odlično prikriva 'majhnost' agregata. Davek, ki ga za to zahteva, je nekoliko večja poraba goriva kot pri ročnem menjalniku, a je vseeno na meji sprejemljivega. Tempomat, omejevalnik hitrosti, električna ročna zavora, elektronska kartica namesto zagonskega ključa, samodejna klimatska naprava, parkirni senzorji spredaj in zadaj, komande radijskega sprejemnika na volanskem obroču so še vsi dodatni dejavniki, ki bodo poskrbeli za udobno vožnjo. Za popolno razvado bi poskrbela kartica, ki bi tudi zaklenila vozilo, ko bi se voznik oddaljil od njega,

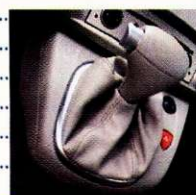

ljo še več prtljažnega prostora za vso kramo, ki jo boste želeli voziti s seboj. Z odličnim pogonskim sklopom bodo te 'selitve' povsem neutrujajoče.

Malo sprememb Običajni scenic boste od svojega večjega brata najlažje ločili po zadku. Previs čez zadnjo os je v primeru slednjega daljši in oblikovno malce manj skladen, čeprav je nekaj centimetrov več tudi med kolesi, kar bodo najbolje občutili potniki v drugi sedežni vrsti. S prilagoditvijo sedežev pa lahko izbiramo, koliko več prostora želimo imeti v prtljažni-

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	RENAULT GRAND SCENIC 2,0 DCI
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni,
	4 ventili na valj
prostornina v ccm	1.995
moč v kW (KM) pri vrt./min	110 (150) prvi 4.000
največji navor v Nm pri vrt./min	340 pri 2.000
menjalnik	samodejni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.498 x 1.810 x 1.427
medosna razdalja v mm	2.736
prtljažnik v litrih	533 – 1.960
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.570 (555)
največja hitrost v km/h	198
pospešek 0-100 km/h v s	9,7
poraba (po normah EU) v l/100 km	9,4/6,0/7,2
poraba na testu v l/100 km	8,4
cena vozila v EUR	27.200

in aktivni tempomat. O aktivni varnosti tako ali tako nima smisla izgubljati besed, saj je v zadnjem času že tradicionalno Renaultovo izvrstna. Čez ovinke seveda ne bo šlo tako hitro kot s cliom RS zaradi težkega zadka in visokega težišča, pa še nad pomanjkanjem občutka na volanu se boste morali jezili. Konec koncev to tudi ni njegov namen, na avtocestnih ravnicah pa boste zlahka dosegali visoka hitrostna povprečja.

Nekje vmes Če je espace za vas prevelik in običajni scenici premajhen, je za vas pravi grand scenici. Zlahka bo poskrbel za vse potnike in vso njihovo prtljago. Če prenesete za dober liter povečano porabo goriva, si ga lahko omislite s šestopenjsko avtomatiko, ki je na voljo le pri najmočnejšem turbodizlu. Takšno razvajanje se začne pri dobrih 27 evrskih tisočakah. **12**

Novici

ALFA SPIDER V očeh tistih, ki predstavljajo svoja nova vozila, je vedno največ iskrice ob takšnih zapeljivcih, kot je novi spider. Nedvomno gre za zelo privlačen avtomobil, ki uteleša sodobno italijansko oblikovalsko lepoto in moderno tehniko. Spiderju je 'dušo' vdahnil slavniti Pininfarina. Platnena streha se zlagi s pomočjo elektrike, v ponudbi pa so trije motorji, od katerih naj bi bil pri nas najbolj zanimiv kar turbodizelski petvaljnik s 147 kW (200 KM) in spodobnimi zmogljivostmi ob povprečni porabi le 6,8 litra na 100 km. Druga dva žene bencin, eden ima štiri valje, 2,2 litra in 136 kW (185 KM), drugi pa šest valjev, 3,2 litra ter 191 kW (260 KM). Pri slednjem je pogon speljan k vsem štirim kolesom. Najcenejši bencinski model je na voljo za dobrih 35 tisoč evrov, najdražji pa z '260-konjskim' motorjem in bogato opremo exclusive stane 44.881 evrov.

AUDI CROSS COUPÉ QUATTRO Nekateri so ga že označili kot Q3, nekateri kot Q5, gre pa za pogled na serijsko podobo SUV-modela s podobnimi merami kot pri serijski izvedbi najmanjšega Audijevega modela z dodatno oznako sportback. Postavljen je na 20-palčna platišča, pod motornim pokrovom pa je na novo razvit ter prečno nameščen turbodizelski agregat (2,0 TDI) z 204 KM in 400 Nm navora, opremljen tudi s filtrom trdih delcev (DPF) ter tehnologijo 'bluetec'. Za menjavo prestav in dobavo motorne moči do vseh štirih pogonskih koles je zadolžen samodejni DSG-menjalnik v povezavi s sklopko haldex. Po navedbi izdelovalca se cross coupé quattro pri premagovanju 100-kilometrski razdalje zadovolji s povprečnih 5,9 litra goriva, za uspešno in še učinkovitejšo zaviranje pa so uporabili keramične diske. V osnovni štirisedežni sedežni konfiguraciji ponuja študija še 450-litrski prostor za tovor.

ULTRAC
— SESSANTA —
GIUGIARO
DESIGN

cim

CIM d.o.o. / Želodnik 1, 1233 Dob / tel: (01) 72 95 235 / www.cim.si

VREDESTEIN

DESIGNED TO PROTECT YOU

Svetlobno onesnaževanje

Aleš Kocjan; slike: Arhiv Demokracije, www.temnonebo.org

Društvo Temno nebo in Ustvarjalno astronomsko društvo sta na nedavni dan Zemlje predstavila podatke o t. i. svetlobni onesnaženosti v Sloveniji. Po predstavljenih podatkih Slovenija postaja svetilnik Evrope, a ne v političnem smislu.

Satelitske slike Nase (narejene skozi daljše obdobje) kažejo dele Evrope, ki so najbolj osvetljeni. Slovenija na sliki ni med najsvetlejšimi, vendar je treba upoštevati, da podatki o presvetlitvenosti govorijo o povprečju.

Po predstavljenih podatkih naj bi bila Slovenija po svetlobni onesnaženosti (gre za nenadzorovano uhajanje svetlobe iz umetnih virov zunaj cilja osvetlitve) druga najbolj osvetljena država v Evropi.

Slovenija tik za Belgijo V Sloveniji naj bi tako letno za javno razsvetljavo porabili 90 kWh elektrike na prebivalca in naj bi bili takoj za Belgijo, ki letno za javno razsvetljavo porabi 107 kWh. Na ta način naj bi po podatkih obeh društev v Sloveniji vsako leto po nepotrebnem izgorelo za 10 milijonov evrov električne energije, od tega samo v Ljubla-

ni za milijon. Glavni razlog za to naj bi bil po mnenju obeh društev to, da je v Sloveniji 90 odstotkov glavnih svetilk namesto v pločnike obrnjenih v vesolje, prav tako pa naj bi bilo javne razsvetljave na splošno preveč. »Celovška ulica v Ljubljani ima recimo dvakrat več svetilk, kot jih dovoljujejo standardi v Italiji. Peljite se na primer ponoči po ljubljanski obvoznici in ugasnite luči pri avtomobilu. Ne boste opazili razlike. Na drugi strani recimo v Avstriji in Nemčiji na avtocesti ne najdete niti ene svetilke,« pravi predsednik Ustvarjalnega astronomskega društva Andrej Mohar.

Da Slovenija za javno razsvetljavo porabi preveč elektrike, predvsem pa denarja, sta društvu poskušali dokazati z enotedensko raziskavo, v kateri so preučevali porabo elektrike za javno razsvetljavo v nekaterih slovenskih občinah. Raziskava je zajela 32 slovenskih občin, v

katerih skupno živi 40 odstotkov vseh prebivalcev. »Raziskava je pokazala, da povprečna poraba energije za javno razsvetljavo na prebivalca v vseh zajetih občinah razen v občini Moravče presega povprečno porabo za javno razsvetljavo na prebivalca v Nemčiji. Povprečna poraba za javno razsvetljavo na prebivalca v Sloveniji znaša kar 20 odstotkov več kot v Nemčiji, ki je industrijsko in tudi sicer ena najbolj razvitih držav v Evropi,« pravi Mohar. Najbolj razsipni pri javni razsvetljavi so po raziskavi v občini Trzin, kjer na prebivalca letno porabijo kar 150 kWh (povprečje v Nemčiji je 40 kWh na prebivalca), sledijo Ilirska Bistrica (z malo manj kot 140 kWh) in Brežice (z nekaj več kot 130 kWh). Med občinami, ki jih je raziskava, z javno razsvetljavo najbolj varčujejo Moravče, a še vedno porabijo več kot na primer Dunaj. To mesto letno za javno razsvetljavo porabi 34 kWh na prebivalca, kar je manj od večine slovenskih občin.

V ozadju želja po dobičku?

Glavni problem je po Moharjevem mnenju v pomanjkljivi zakonski ureditvi tega področja, želji elektroindustrije po čim večjem dobičku in tudi splošnem družbenem odnosu do tega problema. »Industrija razsvetljave v Sloveniji z vsemi mogočimi triki že deseto leto zapored onemogoča, da bi sprejeli uredbo o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaže-

Največja evropska svetlobna onesnaževalka Belgija za javno razsvetljavo porabi 107 kWh na prebivalca. Sledi ji Slovenija z letno porabo 90 kWh na prebivalca, najmanjša porabnica pa je Nizozemska, ki na prebivalca letno porabi okoli 40 kWh.

Ljubljana ponoči žari kot novoletna jelka.

vanja. Vedno si izmislijo kakšno novo 'domislico' in jo vključijo v novo verzijo uredbe, zaradi česar končna verzija toliko časa zamuja. Samo pogledam po Ljubljani, kako Javna razsvetljava, d. d., brezskrbno namešča neustrezne svetilke (največji problem naj bi bile svetilke, ki svetlobe ne usmerijo na določeno območje, ampak svetijo točkovno na vse strani, op. A. K.), in je takoj jasno, kaj je v ozadju,« pravi Mohar. Prav tako opozarja na neprimeren odnos

družbe do tega vprašanja in okoljevarstvenih vprašanj nasploh. »V Nemčiji denimo v javnih občinah ljudi vseskozi obveščajo, naj izklaplajo določene naprave, ki v tistem času niso potrebne, s čimer jim počasi vcepljajo pravičen odnos do porabe elektrike. Pri nas tega skorajda ni. Namesto tega se obnašamo nadvse razsipniško,« pravi Mohar.

Nebo postaja presvetlo Poleg nepotrebnih stroškov in negativ-

Brnčičeva ulica, fotografirana skozi teleskop, postavljen na dan Zemlje na Šmarni gori. Svetilke namesto na ulico svetijo v vesolje.

nih vplivov na okolje po Moharjevih besedah prevelika razsvetljenost moti tudi tiste, ki želijo ponoči gledati nebo. »Rimske ceste se v mestih skorajda ne vidi več. Mestni otroci hodijo gledat zvezdne utrinke na morje, čeprav je tudi tam stanje čedalje slabše. Na Malem Lošnju si pred leti lahko zvečer na glavni sprehajalni poti videl skoraj vse zvezde, ki so v tistem času na našem nebu, zdaj pa so tam namestili javno razsvetljavo, zaradi česar je to opazovanje

precej okrnjeno. Nebo preprosto postaja presvetlo, zaradi česar zvezd ne vidimo več,« pravi Mohar in dodaja. »A največji problem ni to, da zvezd ne vidimo več, ampak to, da vsako leto po nepotrebnem vržemo stran 10 milijonov evrov. Gre za nepotrebno, predvsem pa naravi in ljudem škodljivo razmetavanje denarja.«

Po raziskavah se torej Slovenija, kar se javne razsvetljave tiče, obnaša precej razsipniško. Zdaj je na potezi predvsem država, ki bi morala z ustrezno zakonodajo ustrezno urediti to do zdaj precej samo sebi prepuščeno področje. Res je sicer, da je predsednik vlade v lanskem govoru ob dnevu državnosti govoril o tem, da bi morala Slovenija postati svetilnik Evrope, vendar smo prepričani, da v mislih ni imel svetilnika v dobesednem pomenu. ■

**RADIO
CENTER** 102.4, 103.7 MHz

**102.4
103.7**

WWW.RADIOCENTER.SI

Prvo leto po Schumacherju

Kristijan Stranščak, foto: Reuters, ekipa McLaren

Z uvodnima dirkama v Avstraliji in Maleziji se je začela nova sezona formule 1. Glede na prejšnjo sezono, v kateri se je po dolgih letih poslovil po mnenju mnogih najboljši dirkač vseh časov Michael Schumacher, je kar nekaj sprememb.

Velike spremembe med vozniki formule 1 v sezoni 2007

Fernando Alonso, dvakratni svetovni prvak, ni letos nič manj optimističen, ko napoveduje tretji naslov, saj sedi, kot pravi, v sanjski ekipi že iz otroštva. Pri moštvu McLaren so navdušeni, ker so dobili dirkača, ki zna po njihovih besedah bolje sodelovati pri razvoju dirkalnika, kot je to znal zdaj že nekdanji dirkač Räikkönen. Po kar nekaj sušnih letih si obetajo boljše čase, več zmag in posledično naslov prvaka. V svoji dirkaški karieri je Alonso dokazal, da je izredno hiter in konstanten, odlično pa zna sodelovati z moštvenimi inženirji pri nastavitvah dirkalnika. Odločitev, da Alonsu v ekipo dodajo mladega, neizkušenega temnopoltega dirkača Lewisa Hamiltona, se je kljub čudnim pogledom mnogih pokazala za zadetek v polno. Tako so upi za naslov eki-

pe iz Wokinga, prvega po letu 1999 (Mika Häkkinen), spet na veliko oživeli.

Pri Ferrariju se je začelo novo obdobje, obdobje po Schumacherju, katerega bo seveda zelo težko ponoviti, vendar so obeti dobri. Po dolgih letih imajo dva

prva voznika, ki sta sezono začela odlično, vsak s po eno zmago in stopničkami. Takoj po lanskem porazu proti Alonsu v Renaultu in pokoju Schumacherja so se odločili podaljšati pogodbo Brazilcu Massi in v svoje vrste povabiti hladnega Finca Kimija Räikkönena.

Kimi Räikkönen in Felipe Massa, Ferrari

Da je Kimi zelo hiter na stezi, je dokazal že večkrat, enako tudi, da se zna bojevati s pritiski, ko gre za odločilne trenutke med dirko, tako da praktično ne dela napak.

Felipe Massa je po uspešni lanskoli sezoni pri Ferrariju, kjer delo s privilegiranim Nemcem ni bilo preprosto, dokazal, da zna zmagovati in da je lačen uspehov. Kako bo potekal notranji dvoboj z Räikkönénom, bo zanimivo spremljati, saj pri Ferrariju niso navajeni dveh enakopravnih dirkačev! Renault ima, kot kaže, velike težave in je po besedah šefa Briatoreja letošnji boj za naslov prvaka že po treh dirkah zgubljen. Napoved, da bo kljub Alonsovemu odhodu naslov prvaka ostal pri njih, se je tako hitro spremenila v reši, kar se rešiti da, je dejal šef moštva.

Sezona z novimi imeni Poleg pomembnih sprememb v vrhu bo sezona zelo zanimiva tudi s stališča zadnjih let, kjer se moštva odločajo za mlade voznike. Prvak zadnjih dveh let Renault se je odločil izkušenemu Fisichellu, ki se zadnja leta vrti v nekakšnem somraku, zdaj pa naj bi po dolgih letih končno stopil iz Alonsove sence in zablestel, priključiti mladega, zelo nadarjenega Heikkija Kovalainena. Slednji naj bi si nabiral izkušnje in pri svojih 24 letih pokazal, ali je sposoben voziti v zmagovalnem moštvu. Flavio Briatore je imel do sedaj pri izbiri mladih voznikov srečno roko. Ali bo tako tudi tokrat? Sebastian Vettel velja za nekakšnega čudežnega dečka, saj je že lani na prostih treningih kot testni dirkač BMW Sauberja navduševal šefe s svojimi predstavami. Vettel je najmlajši med vsemi, saj ima komaj 19 let in je po odhodu Schumacherja postal nemški up, seveda ne brez razlo-

ga. Osupljiv dosežek, ko je kot novinec zmagal na 18 dirkah od 20 v seriji formule BMW, so takoj opazili šefi moštva in mu ponudili sedež v prvi ekipi. Posebno zanimiva zgodba pa je Vettlov rojak iz iste kategorije Adrian Sutil, ki je lani občasno testiral, letos pa je redni voznik nove ekipe Spyker F1. Prej je bil zelo znan kot glasbenik, saj je resnično izreden pianist. Vstop v svet formule 1 mu je omogočil naslov v formuli 3 in znanstvo s Collinom Kollsom, novim lastnikom ekipe Spyker F1. Prihaja še eno zveneče ime, sin Nelsona Piqueta, ki je poimenoval sina po sebi. Nelson je uspešno dirkal v seriji GP2, letos pa bo opravljal delo testnega voznika pri Renaultu. Mladi Nico Rosberg,

Lewis Hamilton, McLaren

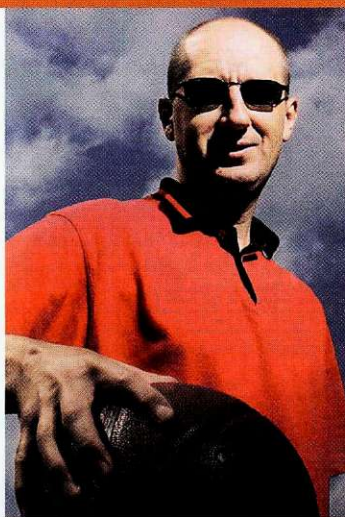
sin nekdanjega svetovnega prvaka Kekeja Rosberga, ostaja pri Williamsu, saj je imel lani zelo pozitivno sezono v nekonkurenčnem dirkalniku. Prihajamo pa do najzanimivejšega imena, ki v svet formule 1 vstopa le z 22 leti in najmanj izkušnjami. Imenujejo ga tudi McLarnov deček, saj ga šef McLarna Ron Dennis podpira praktično od takrat, ko je odvrget zadnjo plenico. Letos je Lewis Hamilton dobil sedež poleg dvakratnega svetovnega prvaka Alonsa. Tega mu je prinesel tudi naslov prvaka v seriji GP2, kjer je dirkal zelo samozavestno. Velika skrivnost je, zakaj ga niso postavili za testnega dirkača. Mnenja večine, češ da so ga prekmalu poslali v ogenj in da je velika nevarnost, da bo pregorel, so se pokazala za neutemeljena. Mladi Britanec je samo v treh

dirkah pokazal svojo nadarjenost. Enakovredno se kosa s svojim timskim kolegom, trikrat v treh dirkah je bil na stopničkah, manjka mu le še zmaga. Na koncu je imel Ron Dennis spet prav in po zadnjih sušnih letih si ekipa iz Wokinga ni mogla izbrati boljše reklame, kot je prvi temnopolti dirkač v zgodovini formule 1.

Stari mački se ne dajo Poleg novincev seveda ostajajo nekatera preizkušena imena. Med vsemi najbolj izstopata Hondin Brazillec Rubens Barrichello in Red Bullov Škot David Coulthard. Med zelo izkušene lahko uvrstimo tudi drugega Hondinega voznika Jensona Buttona, ki je lani po več kot sto dirkah dočkal svojo prvo zmago. Na sceno se vrača tudi Alexander Wurz, ki je opremo testnega voznika zamenjal za dirkaški kombinizon pri Williamsu. Prijetno presenečenje lanske sezone Robert Kubica bo z ekipnim kolegom Nickom Heidfeldom poskušal čim več doseči z obetajočim dirkalnikom ekipe BMW. Jarno Trulli in Ralf Schumacher bosta napadala s Toyoto, Avstralec Mark Webber pa bo Coulthardov moštveni kolega. V spodnjem domu moštev, kjer bosta Spykerju družbo delala Super Aguri in Toro Rosso, so Vintantonio Liuzzi, Scott Speed, Christian Albers, Adrian Sutil, Takuma Sato in Anthony Davidson.

Sezona se je začela, kot je navada zadnjih let, v Avstraliji, Bahrajnu in Maleziji, sedaj pa se vrača v Evropo (Barcelona). Sledi tradicionalni Monte Carlo, karavana se nato seli v Kanado in ZDA, julija pa se spet vrne v Evropo, kjer bodo na vrsti dirke v Franciji, Veliki Britaniji, Nemčiji, na Madžarskem, v Turčiji, Italiji in znova v Belgiji. Konec sezone tvorijo preizkušnje za VN Japonske na novem dirkališču v Fudžiju, Kitajska ter 21. oktobra zadnja preizkušnja leta 2007 v Braziliji.

Prve tri dirke obetajo res adrenalinsko zanimivo sezono, kot je že nekaj let ni bilo, saj so na vrhu štirje enakovredni dirkači z enakim številom točk in za zdaj še brez privilegijev v moštvih, kar je prava redkost, predvsem pri Ferrariju. Navdušenci formule 1 težko pričakujejo nadaljevanje sezone. **D**

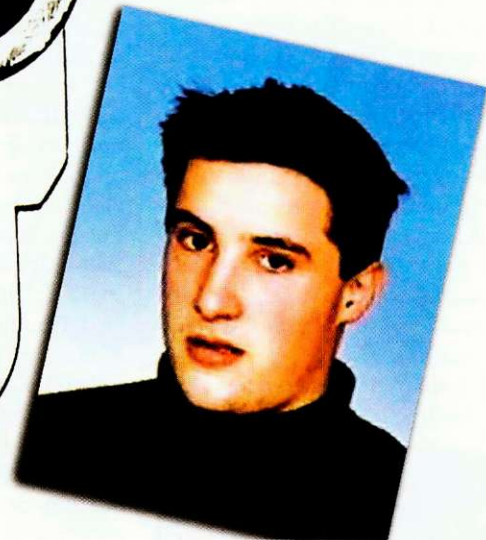
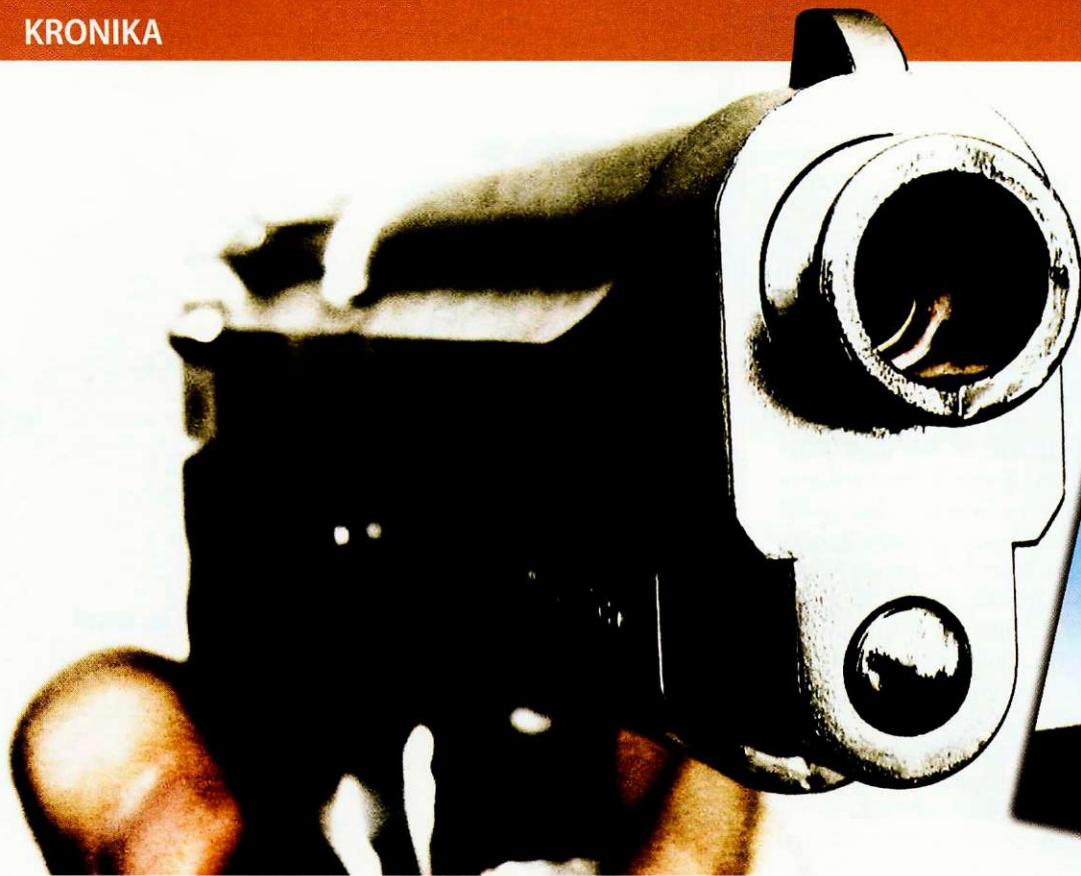

Dober občutek

Esad Babačić

Slovenija je naredila še en športni čudež, ki je na ravni uvrstitve naših nogometašev na svetovno prvenstvo.

Risi so se znova uvrstili v skupino A, kjer domujejo hokejske velesile. Dežela brez resne hokejske dvorane, normalnega državnega prvenstva in z dvema kolikor toliko resnima kluboma se bo v Kanadi merila z mogočnimi Rusi, Američani, Kanadčani, Švedi in drugimi mojstri. Če vemo, da je v naši izbrani vrsti kar osemdeset odstotkov igralcev, ki izhajajo iz jeseniškega bazena, potem je uspeh naših hokejistov še toliko neverjetnejši. Toda kot da nam ne bi bilo dovolj, se zdaj že poigravamo z mislijo, da bi lahko presenetili celo katerega od velikanov in si že v uvodu zagotovili obstanek v eliti. V nasprotju z nogometom, kjer lahko ob slabem dnevu presenetiš tudi največje, je hokej precej bolj pošten, ko gre za realno stanje stvari. Tekmeci imajo obilo časa, da uveljavijo svoj ritem igre, zato se redko dogaja, da kdo resnično preseneti absolutne favorite. Lahko zdržiš prvo tretjino, eventualno še del druge, potem pa se gotovo zlomiš. Tako ponavadi je, ko se naši udarijo z res najboljšimi. Zato se je najbolje prepustiti užitkom, ki jih ponujajo tekme najboljših reprezentanc. Če smo med njimi tudi Slovenci, toliko bolje, sicer pa se je treba zavedati svojih meja. V tej zgodbi ne smemo mimo košarkarjev, ki nas zastopajo na največjih tekmovanjih. Skorajda ne mine večer v končnici lige NBA, da se ne bi med strelce ali podajalce vpisal kateri od naših košarkarjev. V zadnjem času sta najopaznejša Nachbar in Nesterovič, ki bijeta boj za uvrstitev v drugi krog. Rašo se je očitno vživel v igro Toronta, Nachbar pa je ta čas celo najboljši Slovenec v ligi. Slednji ima nekaj zadnjih tekem statistiko starterja, kar je v družbi Carterja in drugih enako čudežu. Seveda brez nas ne bo šlo niti v evroligi, kjer kraljuje Smodiš, svoje pa bosta verjetno povedala tudi Bečirovič in Tušek. Zadnji dnevi niso bili prav bogati s športnimi dogodki, zato se bomo še nekaj časa greti z uspehom naših risov, prav tako pa bomo stiskali pesti za naše junake po svetu. Prepričan sem, da bomo osvojili vsaj še en naslov, tudi brez tega pa nam bo ostal občutek ponosa zaradi vsega, kar smo sposobni narediti. Če bi se mentaliteta naših vrhunskih športnikov razpršila na celotno prebivalstvo, bi se čez noč spremenili v zmagovalen narod, ki se ne sramuje svojih korenin. Toda kot vse kaže, bo prepad med tistimi, kar dosegajo naši tekmovalci, in stopnjo zavedanja teh uspehov pri nas še vedno velik. Častimo naše junake in jih podpirajmo v njihovih prizadevanjih, ki so tudi naša.

Jaka Ulčnik je obsodbo sprejel nenavadno mirno.

Sodbo sprejel mirno

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Po skoraj dveh letih je prišlo do prvostopenjske sodbe, ki je spoznala Jaka Ulčnika za krivca, ki naj bi bil umoril svojega brata in poskušal umoriti njegovo zunajzakonsko partnerico. Ulčnik je dobil trideset let zaporne kazni.

Kazen je izrekel okrožni senat celjskega sodišča, ki je obsodil 23-letnega Jaka Ulčnika, ki je bil po prvostopenjski sodbi spoznan za krivega umora in poskusa umora. Sodba še ni pravnomočna, kajti obramba se je pritožila.

Ulčarja so spoznali za krivega, da je pred skoraj dvema letoma s strelom iz pištole ubil svojega brata. Poleg tega je po mnenju obtožnice poskušal hkrati s strelom pokončati tudi bratovo zunajzakonsko partnerico.

Devetindvajsetega junija 2005 sta v svoji sobi hiše v Bistrici ob Sotli objeta spala Jože Ulčnik in njegova zunajzakonska partnerica Nina Klavdija Lojen. V ranih jutranjih urah se je v njuno spalnico prikradel Jaka, oborožen s pištolo in s sovraštvom v srcu. Menda je bil že dolgo ljubosumen na starejšega in uspešnejšega brata, zato tudi ni več stanoval

pod domačo streho, ampak si je našel stanovanje v bližini.

V poletnem jutru je počilo več streliv. Morilec je kar tri od njih namenil svojemu bratu. Dve krogli sta Jožeta zadeli v hrbet, tretja pa mu je oplazila uho. Strelec je nato orožje usmeril v Klavdijo in jo ustrelil v prsi.

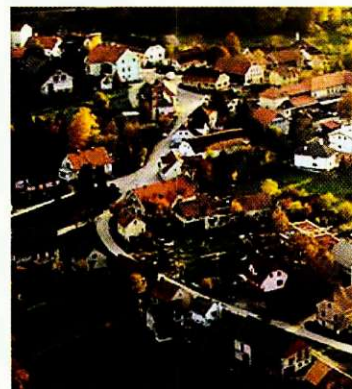
Ranjena mladenka pa je kljub krogli v telesu ostala na nogah in se celo spustila v boj s strelcem. Prišlo je do pretepa, po katerem je morilec pobegnil. Na podlagi pričanja ranjene Nine Klavdije so ga že naslednji dan prijeli policisti in po zaslišanju seveda poslali v pripor do sojenja.

Postopek do prvostopenjske sodbe je trajal skoraj dve leti in le malo je manjkalo, da bi pretekel rok, v katerem bi morali obtoženca izpustiti iz pripora. Jaka Ulčnik je namreč ves čas zatrjeval, da je nedolžen in da ni imel niti najmanjšega razloga ubiti brata in

bratovo izvoljenko. A pretehtali so materialni dokazi, ki so po mnenju sodišča dovolj tehtni, da se je odločilo za izrek najstrožje kazni po našem kazenskem zakoniku. Jaka Ulčnik je bil tako obsojen na tridesetletno zaporno kazen. Če bo obsodba potrjena na višji instanci, bo iz zapore prišel v svojih zgodnjih petdesetih letih.

Nova obtožba Pripor so obtoženemu Ulčniku podaljšali do pravnomočnosti sodbe. Kot je ob izrekih hujših kazni navada, je predsednik sodnega senata tudi v Ulčnikovem primeru zahteval povečano stopnjo varnosti. Za vsak primer pač, če bi se ob izreku sodbe obtoženemu »strgalo« in bi postal nasilen. A Ulčnik je sodbo, ki mu določa tri desetletja čemenja za rešetkami, sprejel popolnoma mirno.

Sicer pa umor brata in poskus umora bratove izvoljenke ni edi-

ni zločin, ki naj bi bremenil Jaka Ulčnika. Nekaj mesecev pred bratovim umorom naj bi se bil v Bosni srečal s poslovnim partnerjem svojega očeta. Skupna preiskava dveh tožilstev, slovenskega in bosenskega, nakazuje možnost, da je tedaj 38-letnega Milenka Penavo Jaka Ulčnik pokončal s strelom v tilnik. Ulčnika tako najverjetneje čaka še ena sodna obravnava zaradi umora. **D**

Pozapri dilerje

Kriminalisti so razkrinkali skupino, ki je na dolenski in belokranjski narkomanski sceni prodajala mamila.

Okoli tri mesece je trajalo, da so kriminalisti iz Novega mesta razgnali tolpo, ki je po dolenski metropoli prekupevala z mamili. Prijeli so četverico. Najbolj »delavna« v družbi sta bila 26-letni Slovenec in eno leto starejši državljani BiH. Poleg njiju sta sodelovala še dva Slovenci, devetnajstletnik in mladoletnica.

Trimesečna preiskava, tudi s pomočjo posebnih metod, je prinesla dokaze, da je šestindvajsetletnik vsaj v prvih mesecih tega leta v precejšnji meri zalagal dolensko in belokranjsko narkomansko sceno z mamili.

Glede na zbrane dokaze je bil dobavitelj mamil na dolenski narkomanski sceni bosenski državljani. Le-ta je namreč večkrat tedensko leto mlajšemu Sloven-

cu prodal po dvajset gramov heroína. Slovenski diler je mamilo prepakiral in v manjših odmerkih prodajal odvisnikom v svojem okolju. Slovenski prekupevalec pa se je z mamili zalagal tudi drugje, in to ne le s heroinom, ampak tudi kokainom.

Po aretaciji so kriminalisti opravili več hišnih preiskav in našli kup dokazov o prekupevanju z mamili. Našli so tehtnice za merjenje, že pripravljene odmerke, celo injekcijske igle, več tisoč evrov, mobilnike in najpomembnejše – seznam kupcev mamil. Na tej podlagi so ugotovili, da je slovenski prekupevalec v vseh nekaj mesecih prodal kar kilogram in tristo gramov heroína ter nekaj manj kot sto gramov kokaina odvisnikom v Beli krajini in na Dolenjskem. B. S.

POŽGAL BARAKO Zadnje čase ljubljanski župan Zoran Janković vodi pravo malo vojno proti vrtničarjem in njihovim utam, barakam ali nadstreškom tako v centru kot tudi v okolici mesta. A kot vse kaže, ima župan za sedaj še neznanega tekmeca, ki se je očitno odločil, da se bo sam spopadel z vrtničarji. Resda zunaj zakona in tudi na precej nevaren način. Neznanec je namreč pred dnevi na Kranjčevi v Ljubljani sredi belega dne zažgal vrtničarsko barako, veliko dva in pol krat pet metrov. Ogenj je zajel tudi plinsko jeklenko, ki je bila v baraki, in prišlo je do eksplozije, zaradi katere je jeklenka letela več deset metrov po zraku. Neznanka, ki je na ta način ogrožal varnost občanov, še iščejo.

VESELJAČIL JE Pred dnevi se je možak iz Nove Gorice odločil, da si bo dal duška. V popoldanskih urah se je ustavil na lokalnem bencinskem servisu in glasno navijal glasbo. Očitno je bila godba, ki jo je navijal, precej moteča, zato so zaposleni poklicali policijo. Policisti so možakarju, ki je kazal očitne znake opitosti, prepovedali godbo in mu mimogrede izdali plačilni nalog zaradi kršenja javnega reda in miru. Možak pa je nato sedel nazaj v vozilo in meni nič, tebi nič odpeljal. Kljub zasledovanju in zvočnim ter svetlobnim opozorilom je vozil kar nekaj časa, preden so ga končno ustavili. Izpita tako ali tako nima, napihal je dva promila, storil cel kup prekrškov, zato so ga odpeljali k sodniku, začasno pa so mu tudi zasegli avtomobil.

PREKLOPITE!

NA KANAL C44

(Frekvenca 655, 25 Mhz)

V kablskem sistemu
UPC TELEMACH

Sodelujte v nagradni igri
in odpotujte s
turistično agencijo

GLOBUS

NA SANJSKO POTOVANJE V
DUBAJ
ZA 2 OSEBI

Nagradno vprašanje:

Na katerem kanalu v
kablskem sistemu
UPC Telemach
je vidna televizija RTS?

a) K 57
b) C 44

SMS s pravilnim odgovorom
pošljite na:

št. 3030

Pravila in pogoje za sodelovanje
najdete na:
www.rts-tv.com

UPC
TELEMACH

Nagrada je potovanje v Dubaj. Nagradna igra traja od 1. 2. do 28. 2. 2007, zbiranje nagrade bo potekalo 3. 3. 2007 v oddaji Živa. Rezultati bodo objavljeni na straneh <http://www.smscity.net/rts/nagradna> in na www.rts-tv.com. Akontacijo dohodnine plača dobnik nagrade. V nagradni igri sodelujejo vsi imetniki mobilnih telefonov, ki na telefonsko številko 3030 pošljejo sms z vsebino RTS-A oz. RTS-B (ima storitev je mogoča v omrežjih Mobil, Simobil, Dobitel). Vsak, ki nato z DA potrdi spoštne pogoje sms storitve RTS, objavljen na strani <http://www.smscity.net>, postane član RTS sms kluba. Člani RTS sms kluba bodo največ 5 (pet) krat na mesec prejeli plačljivo (0,83459 EUR oz. 200 SIT z DDV) sms sporočilo. Za odjavo je potrebno poslati sms RTS STOP na številko 3030. Poštan SMS je po cenu operatorja. Organizator nagradne igre je Tele 59 d.o.o., ponudnik storitve je ThreeArts Koban & Co. d.o.o.

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kablsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

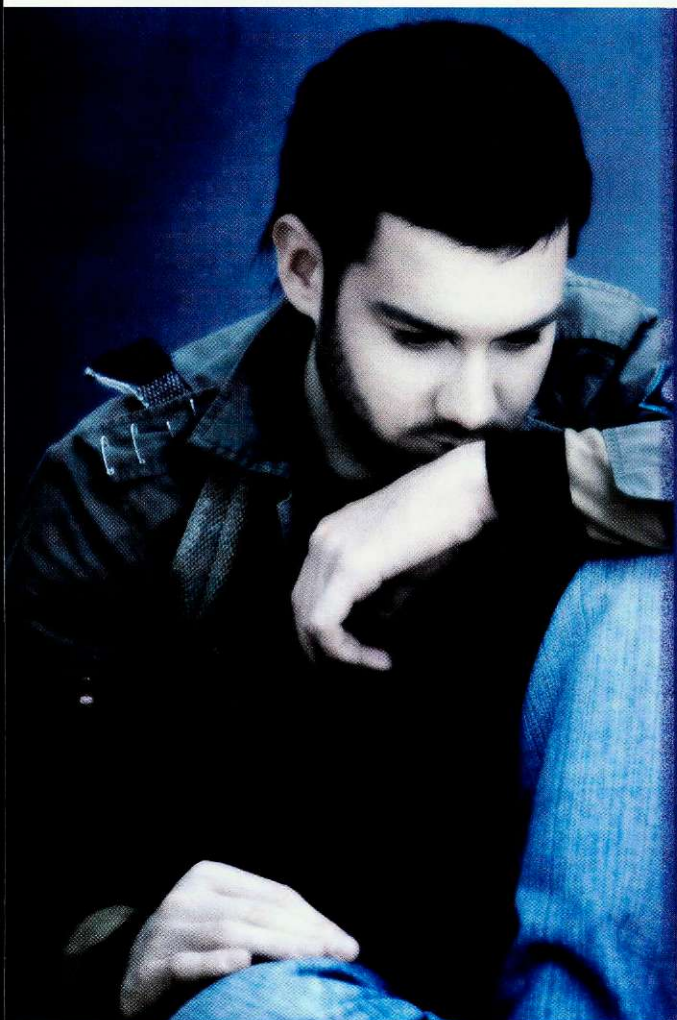

<http://etv.elektroprom.si>
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

107.8
MHz
**radio
velenje**

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Anžej Dežan s šansonom

Mladi pevec, ki pa je na svoji kratki glasbeni poti nanizal že veliko uspehov, je sprejel nov izziv. Anžej Dežan bo 17. maja nastopil na biennialnem festivalu Slovenski šanson 2007, ki ga pripravlja Radio Slovenija. Predstavil se bo s šansonom Zarja, ki je nastal pod prsti mojstra Mojmirja Sepeta, enega največjih glasbenih ustvarjalcev naše polpretekke glasbene zgodovine, in po pesniški predlogi čutnega Borisa A. Novaka. Šanson Zarja nakazuje, da se pevec obrača k drugačni zvrsti in glasbenemu ustvarjanju. Njegovo poslanstvo, kot ga bo razvijal v prihodnjih mesecih, bo predstaviti vokalno zahtevno in glasbeno ter vsebinsko izpovedno pripoved, s tem pa tudi poskrbeti za še večjo popularizacijo šansona v Sloveniji. Anžej Dežan se bo na festivalu zahtevne glasbene zvrsti sicer predstavil prvič, a v šansonu ne bo povsem debitiral. Lani poleti je s pesmijo Med iskrenimi ljudmi so-

deloval na mednarodnem festivalu La vie en rose, ki ga vsako leto pripravlja kreativna Vita Mavrič s sodelavci Café teatra, maja 2006 pa se je z Il faut du temps udeležil Mednarodnega festivala francoskega šansona v Splitu, kjer je osvojil posebno priznanje strokovne komisije za izjemno izvedbo. Pred dvema letoma je za raziskovalno nalogo Slovenski in francoski šanson prejel tudi 1. nagrado na državni ravni, in sicer pod mentorstvom Madame et Monsieur Deržek.

Kot zanimivost naj omenimo, da je alba staroprovansalska beseda za zarjo, hkrati pa ime za trubadursko lirsko zvrst pesmi svitanice ali jutranjice, ki so jih peli že v 12. stoletju. Je pripovedna pesnitev, ki jo poje moški svoji ljubljeni, ko se v zgodnem jutru poslavlja od nje, saj ju ne smejo ujeti. Gre za izrazit motiv prepovedane ljubezni.

V skladu z nostalgijo, ki jo oživlja Mojca Mavec v oddaji Zlatolaska na Televiziji Slovenija, se je Anžej pred festivalom poklonil tudi spominu na pristno, žlahtno slovensko popevko, kar vedno znova počne z največjim veseljem. Ob spremljavi Big Banda RTV Ljubljana pod vodstvom Patrika Grebla je v soboto v oddaji izvedel skladbo Vrača se pomlad velikega Ota Pestnerja.

Anžej v vlogi šansonjerja

Manca Špik ima nov videospot

Zadnja pesem Mance Špik Zvezala bi si krila je prejšnji teden zaživela tudi v obliki videospota. Tako kot smo pri Mancici že vajeni, je tudi njen novi videospot vizualno bogat in dinamičen ter pripoveduje nenavadno ljubezensko zgodbo med Manco

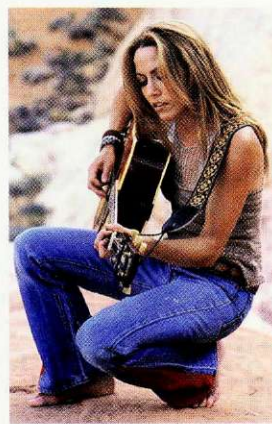
oziroma Evo in njenim Adamom. Manca je snemala na prečudovitih lokacijah ob Cerkniškem jezeru. Po mnenju vseh navzočih na snemanju se je povsem vživela v zgodbo iz videospota, vlogo Eve pa je odigrala kot profesionalna igralka. Avtorica besedila Saša Lendero je v pesmi Zvezala bi si krila namreč opisala ljubezensko zgodbo, ki se je Mancici pred nekaj leti dejansko pripetila! Kljub precejšnemu mrazu in zelo močnemu vetru ter precej krvavi poškodbi Mance, saj se ji je v boso nogo zapičilo ostro trsje, je ekipa delovala učinkovito in vse potrebne kadre za videospot posnela v enem samem dnevu! Zgodba govori o brezpogojni ljubezni, ki jo zapeljiva Eva goji do svojega lepega Adama (igralcu v spotu je bilo v resnici ime Adam). Čeprav Eva neizmerno ljubi svojega Adama, jo je njena nemirna duša zapeljala v skušnjavo in s tem tudi daleč od srca ljubega. Odgovor, ali bo Mancica – Evi uspelo pridobiti nazaj ljubezen njenega življenja, pa najdete v videospotu.

Ljubezen kot iz raja

Varčno brisanje zadnjice

Pevka in borka za Zemljo Sheryl Crow ima idejo, kako naj pristopimo proti globalnemu segrevanju. Začeti moramo kar v stranišču!

Rešimo Zemljo!

Sheryl predlaga, naj ob vsakem obisku stranišča varčujemo s papirjem. »Zadnjič na rešitev je preprosta: uporabimo le en listek toaletnega papirja, le v najnujnejšem primeru dva ali tri,« je razložila Sheryl in dodala: »Moje ideje so sicer še v povojih, a so, no, vsaj jaz tako mislim, vredne premisleka. Veliko razmišljam predvsem o ohranjanju gozdov,

ki so pljuča Zemlje. Predlagam omejitve, koliko toaletnega papirja lahko porabimo vsakokrat, ko moramo na stranišče. Mislim, da smo dovolj sposobni in iznajdljivi, da se bomo znašli z enim listkom. Razen v skrajnih primerih seveda.« Domiselno.

Paris in Kevin

Še ni leto okoli, ko sta bili razvajeni Paris Hilton in Britney Spears nerazdružljivi in sta skupaj prevese-ljali številne noči. Poprinceska Bri-tney je posledično pristala na kliniki za odvajanje od mamil in alkohola (kjer naj bi se tudi »popravila«), Pa-ris pa zdaj noči preživlja s pevkinim nekdanjim možem Kevinom Federlinom. Svetlolaso dedinjo hotelskega imperija in nekdanjega moža Britney Spears so opazili v Las Vegasu, kjer sta se glasno zabavala in zelo opa-zno spogledovala na plesišču tam-kajšnjega priljubljenega kluba Tao. Očividec, ki je novico seveda takoj sporočil medijem, je njun večer opisal takole: »Ves čas sta plesala in se obešala drug po drugem. Zdelo se je, da ljudi okoli sebe sploh nista opazila.« Očitno je Kevin Britney hitro pozabil in tudi ona se je brez njega kar dobro znašla. Potem ko je vsa prerojena zapustila kliniko Promises, se je posvetila še svoji telesni preobrazbi. V zadnjem času paparacem ni ponudila prav veliko kosti za glodanje, saj ves čas obiskuje le kozmetič-ne salone in solarije.

Plavalaska se zabava z nekdanjim možem nekdanje prijateljice.

Hir hi kams agejn

Magnifico, eden naših najuspešnejših glasbeni-kov, se je spet pojavil na sceni. Potem ko je z albumom Export Import dosegel mednarodni uspeh, se v domovino vrača z novim pristopom in z novim zvokom. Tokrat si je za osnovo nove skladbe Hir hi kams agejn sposodil in prilagodil že kar zimzeleno uspešnico House of the rising sun, ki jo je seveda obogatil s svojo 'engleščino' ter gostovanjem Slovenskega okteta in trubačev Bojana Ristića. Pesem je seve-da napovednik skorajšnjega izida njegovega albuma Grand Finale, s katerim bo najprej obnorel države nekdanje Jugo-slavije, nato pa bo z njim zago-tovo nadaljeval svoje osvajanje preostalih držav sveta.

Magnifico spet prihaja!

Kakšno bo vreme čez 6 dni?

Vremenska napoved za 6 dni vnaprej!

Prva slovenska televizija s šestdnevno vremensko napovedjo.

Info TV je slovenska televizija, ki celodnevno predvaja poročila vsakih 15 minut. V naših informativnih oddajah lahko spremljate tako dogajanje doma kot po svetu. Info TV lahko sprejemate samo preko kablinskih sistemov. Program je popolnoma brezplačen. Za več informacij pokličite vašega kablanskega operaterja.

Vremenska napoved za 6 dni je na sporedu v novicah, ki so 15 minut do in 15 minut čez vsako polno uro. Vremensko napoved "6 dni" najdete tudi na Mobilcelovem mobilnem portalu Planet (Info/Vreme).

Naročnik oglasa Info TV, d.o.o., Novo mesto

Razbitje tabuja

Magični gledalec

Po več kot pol stoletja molka, ki je ovijal v skrivnost povojni sodni umor prekmurskega podjetnika Josipa Benka, se je tabu razbil.

Pred dnevi je nacionalna TV predvajala dokumentarni film meseca, katerega glavna tema je bil montirani proces in z njim povezan sodni umor nekdanjega prekmurskega podjetnika Josipa Benka. Benkova obsodba je bila dolga desetletja tabu in na neki način je to še danes. Dokumentarec pa je kljub vsemu odstrl vsaj nekaj tančic in na ta način nakazal, da se šestdeset let po nepravilnostih, ki so se dogajale ob koncu druge svetovne vojne, menda že lahko brez strahu spregovori tudi o krivicah, ki so se tedaj dogajale.

Josip Benko je bil pred drugo svetovno vojno uspešen podjetnik in eden najbogatejših Slovencev. Vsekakor pa je bil najbogatejši in tudi politično najvplivnejši Prekmurec. Po drugi svetovni vojni so ga že aprila 1945 prijeli in junija postavili pred vojaško sodišče. Očitati so mu izdajstvo in kolaboracijo z okupatorjem. Poleg tega naj bi bil podpiral tudi fašistične organizacije, in kar je bilo očitno ključna točka obtožnice, izdal naj bi bil svojega delavca Saša Ribnikarja, ki je hotel oditi v partizane. Ta izdaja naj bi bila pripeljala za rešetke tako Ribnikarja kot tudi več drugih mož, ki naj bi imeli namen oditi v partizane. Posledično je to po mnenju sodišča pripeljalo tudi do njihovega trpljenja v koncentracijskih taboriščih in pri nekaterih tudi do smrti.

Prvostopenjsko sodišče, ki obtoženemu tovarnarju ni priznalo niti pravice do pritožbe in ne pravice do pomilostitve, je Benka obsodilo na dvanajst let zaporja in zaplembo celotnega njegovega premoženja. Iz popolnoma neznanih razlogov, saj v primeru

izrečene zaporne kazni ni bilo treba poslati sodbe višji sodni inštanci v potrditev, se je to vseeno zgodilo. Višja inštanca je že čez nekaj dni v Mursko Soboto vrnila spremenjeno sodbo, v kateri je bila določena nova kazen za Benka: smrt z ustrelitvijo. Benka so nato v nekaj dneh skupaj s še enim sotrpinom ustrelili v Murski Soboti. Čeprav so seveda takoj zasegli njegovo premoženje, je njegova družina dobila dokumente sodbe in njene izvršitve šele čez nekaj let!

Po nekaterih izjavah v dokumentarcu je šlo za čisto navaden umor, ki je bil celo po-žegnan z najvišjega mesta, torej republiške Ozne. Benko je bil namreč znan donator, med drugim je dajal hrano za partizane, posojal je denar in očitno so se nekateri dolžniki zaroti-

li, da svojega upnika umorijo. Glede na to, da je imel tudi veliko premoženje, velik vpliv in bil v Prekmurju priljubljen, je bil vsekakor človek, ki so se ga želele nove oblasti znebiti kar se da hitro. Žal pa to ni bil konec kalvarije za njegovo družino, saj so jo še leta šikanirali in skoraj vsak dan iskali zlato, ki ga je po mnenju oblasti družina skrivala. Benkova obsodba in vse okoli nje je

bilo dolga leta tabu. Še celo po tem, ko je bila opravljena revizija postopka, so sodniku, ki je po pol stoletja razveljavil sodbo, nadrejeni prepovedali dajati izjave medijem.

Na srečo nihče ni imel moči nad avtorji oddaje, da bi preprečil njeno realizacijo. Upajmo, da bo omenjena oddaja ena od lastovk, ki bodo pripeljale do razkritja marsičesa, kar se je dogajalo v naši polpretekli zgodovini in bilo nato pometeno pod preprogo. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Bik
21.4.-21.5.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Rak
22.6.-21.7.

Lev
22.7.-21.8.

Devica
22.8.-21.9.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Škorpion
23.10.-21.11.

Strelec
22.11.-20.12.

Kozorog
21.12.-19.1.

Vodnar
20.1.-18.2.

Ribi
19.2.-20.3.

Poskusite uživati pomlad. Mogoče se ne boste počutili dobro, ker vas bodo preganjali zaradi različnih del, ki vam jih še ni uspelo narediti do konca. Ideje, ki jih imate, niso tako slabe, kot trdijo nekateri, zato vztrajajte, da se uporabijo vsaj nekatere od njih.

V četrtek boste razdražljivi in neprimerno bo, če se boste kam odpravili. Dobra volja se vam bo vrnila šele v nedeljo, ko se boste znebili nekaterih opravkov in končno šli na dolgo pričakovan izlet. Prepustili se boste občutkom in se imeli lepo.

Izražate se jasno in razumljivo, pa še vedno niste prepričani, ali vas razumejo. Toda ne skrbite, zagotovo bo vse prišlo do naslovnika. Konec tedna vas bo nekaj postavilo na realna tla. Premislite o vsem.

Tudi če boste zmagali v tej tekmi, ni rečeno, da boste zmagali na celi črti, zato si pripravite rezervni načrt. Presenečeni boste, kako presenetljive znajo biti ideje nekoga, ki ga do sedaj niste preveč cenili. V ponedeljek odprite srce za vse lepo.

Vse, kar boste naslednja dva dni potrebovali, je človek, na katerega se boste lahko znesli in ga uporabili kot streljivo. Nad tem sicer ne bo navdušen, vendar se ne vznemirjajte. Življenje gre naprej in stvari se pozabijo, kmalu boste spet zadovoljni.

Čisto v redu je, če si kdaj priznate, da ste preveč utrujeni za delo. Počitek dobro dene in ne bo vam žal, da se ne boste prisilili. V petek boste doživeli enkratno navdih za svoje nadaljnje delo in boste zelo navdušeni.

Na začetku tedna vas bodo doleteli kar najbolj zapleteni problemi in težave, kar si jih morete zamisliti. Energije za reševanje boste imeli dovolj, vendar z njo razpolagajte čim bolj racionalno. Kmalu bo bolje.

Najbolje, kar lahko naredite zase, je moratorij na pogovore o vsem, kar ne zadeva vse osebo. Tako se boste še najmanj zamislili in popravili nekatere stare napake. V soboto se boste odpravili na reševanje tega, kar se rešiti da; uspelo vam bo.

Majhna in nepomembna podrobnost vam bo pokvarila popoldne, ker se boste pustili sprovcirati. No, kot ponavadi se ne boste mogli znebiti občutka, da stvar ni tako nedolžna in nepomembna. Za vas najbrž res ni.

Vedno je lahko še bolje! Zares se vam dobro godi in dela vam ne bo zmanjkalo. Bodite pripravljeni na to, da boste lahko imeli preveč dela in da boste morali poiskati nekoga, ki vam bo pomagal. Ne premišlajte predolgo.

Razumljivo je, da si ne morete kaj, da ne bi naredili malo škode v tujem zelniku. Nikar pa si ne domišljajte, da bo to ostalo brez posledic. Teden bo precej stresen predvsem zato, ker se vam bo tako malo ljubilo delati.

Vsake toliko časa se vam zgodi, da ne morete več naprej po začrtani poti, kar vam gre hudo na živce. Ne delajte si preveč preglavic, sicer vas bo odneslo. Kmalu se boste lahko odločili za nekaj novega in za vas ugodnega.

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- **30.4.1789** je postal George Washington prvi predsednik samostojne države ZDA.
- **30.4.1830** je izšel prvi zvezek Kranjske Čbelice.
- **30.4.1870** se je rodil avstrijski skladatelj slovaškega rodu Franz Lehar. Bil je eden najboljših in najplodnejših mojstrov opere (Vesela vdova, Dežela smehljaja).
- **1.5.1838** je v Ljubljani zagledala luč sveta prva številka Carniolie, domovinske revije in zabavnega lista za umetnost, književnost, gledališče in družabno življenje.
- **1.5.1945** je četrta armada JA skupaj s slovenskimi partizani osvobodila Trst.
- **1.5.2004** je bila Slovenija sprejeta v Evropsko unijo.
- **2.5.1904** se je rodil ameriški pevec in filmski igralec Bing Crosby.
- **2.5.1991** so četniki iz Srbije pobili hrvaške miličnike v Borovem selu na Hrvaškem. Potem je prišla JLA z obrazložitvijo, da brani srbsko prebivalstvo pred morebitnim maščevanjem.
- **3.5.1932** so ustanovili Jugoslovansko radikalno kmečko stranko, da bi legitimirali kraljevo diktaturo v Jugoslaviji. Sestavljali so jo disidenti Demokratske stranke in Narodne radikalne stranke, takoj pa so se ji priključili tudi slovenski liberalci.
- **3.5.1979** je postala Margaret Thatcher prva predsednica vlade v zgodovini Velike Britanije.
- **3.5.2000** je državni zbor izvolil dr. Andreja Bajuka za mandatarja za sestavo nove vlade.
- **4.5.1948** je bila ustanovljena neodvisna država Izrael. Že od ustanovitve ji arabske države odrekajo upravičenost obstoja.
- **4.5.1980** je umrl Josip Broz Tito, ki je imel v Jugoslaviji absolutno oblast.
- **5.5.1818** se je rodil nemški filozof, družboslovec, politični publicist Karl Marx.
- **5.5.1847** so Novice objavile članek, v katerem so pozivale slovenske fante, naj se nehajo izogibati vojaščini. Nekateri so to počeli celo s telesnimi poškodbami.
- **5.5.1889** so v Parizu odprli Eifflov stolp.
- **5.5.1945** je predsedstvo Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta v Ajdovščini imenovalo vlado, ki jo je vodil Boris Kidrič.
- **6.5.1786** se je rodil nemški pisatelj in publicist Ludwig Börne, vodilni predstavnik gibanja Mlada Nemčija. Rekel je: »Trije lahko obdržijo skrivnost samo, če sta dva izmed njih mrtva.«
- **6.5.1976** so se zaradi potresa dvakrat silovito zatresla tla v Posočju in na Tolminskem. K sreči ni bilo človeških žrtev, vendar pa je prišlo do velike gmotne škode. Kraja Podbela in Breginj sta skoraj izginila. Brez domov je ostalo 4.700 ali 21 odstotkov ljudi.

POGLED NAZAJ (OD 30. 4. DO 7. 5.)

Prvi maj

Na **1. maj** sta nekdanj godovala Filip in Jakob, zavetnika obrtnikov in delavcev, zato je bila navada, da so na ta dan številni obrtniki, zlasti tovarniški delavci, odhajali na izlete. Po uvedbi delavskega praznika leta 1889 (v Sloveniji 1890) so izleti dobili obliko shodov, na katerih so delavci zahtevali pravice.

Po 2. svetovni vojni so ga nekaj časa praznovali po sovjetskem zgledu, z budnico, vojaško parado in s predstavitvami delovnih uspehov. Za 1. maj so Ljubljančani z nageljni v gumbnicah tradicionalno hodili na Rožnik, kjer je bila veselica. Sčasoma je politični poudarek praznika zbledel. Ostalo je le splošno ljudsko slavlje s postavljanjem mlajev in prižiganjem kresov.

Postavljanje mlaja je najpomembnejša in splošno razširjena navada za prvi maj. Postavljali so smreke, breze, topole in bore. Smrekov mlaj je imel na vrhu navadno bunko in zastavo, pod njima pa na deblo pritrjene vence, spleteno iz cvetja in zelenja. Deblo je bilo ovito z bršljanom. Ponekod so obesili tudi darove, na Primorskem npr. pomaranče, pa tudi košarico z vinom, s potico in z mesom, namenjeno tistemu, ki bi mu uspelo po namaščenem obeljenem deblu priplezati do vrha. Na spodnji konec so pogosto pritrdili veliko cvetno srce, kjer je bil tudi napis, npr. Pozdravljena kraljica majnika. Prvotno so mlaj postavljali v čast obnovljene drevesne rasti.

Levstikov Pavliha

30. aprila 1870 je na Dunaju zagledala luč sveta prva številka Levstikovega zabavljivo-šaljivega lista Pavliha. Josip Stritar mu je v verzih spisal obsežen program. V njem je bilo med drugim tole: »Takisto vam Pavliha pisal,/ resnične bode slike risal,/ srčno metaje strele bistre/ v pisarje, doktorje, ministre,/ budeč zaspance krmežljave, nemškutarje in narodnjake,/ če bodo delali napake.«

Življenjska pot Pavlihe je bila kratka. Kljub okoli 1.500 naročnikom je ugasnil že poleti 1870 s sedmo številko, ker je izgubil zaupanje svoje mladoslovenske politične »baze«. Levstik

in njegov imenitni karikaturist Čeh Karel Klíč sta namreč v šesti številki neprizanesljivo vzela na muho dr. Valentina Zarnika in ga predstavila kot preveč prijaznega do staroslovencev. Ko se je Zarnik zagledal na naslovnici Pavlihe (sedel je na tleh med dvema stoloma – med svojimi mladoslovenskimi političnimi načeli in spravljivostjo do staroslovencev, ki mu je na kranjskih deželnozborskih volitvah pomagala do mandata), je, čeprav nikakor ni bil zgled moške lepote, vzkliznil: »Tako grd pa vendarle nisem!«

Zakon o vojaški dolžnosti

Nov slovenski zakon o vojaški dolžnosti, ki je začel veljati **5. maja 1991**, je odredil, da slovenski državljani služijo vojaški rok v TO in organih za notranje zadeve in ne več v jugoslovanski armadi. Vojaški rok je trajal 7 mesecev. Zakon je dopuščal ugovor vesti in predvidel možnost služenja vojaškega roka brez orožja ali v nadomestni civilni službi.

Zakon je bil sprejet po polletnem političnem boju Demosa z opozicijo, ki je deloma podpirala zamisel o demilitarizaciji Slovenije. Določil je, da se bo Slovenija branila z oboroženim bojem in da njeno obrambo predstavljajo oborožene sile, narodna zaščita in enote za zveze. Za njihovo popolnjevanje je bila uzakonjena splošna vojaška dolžnost.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisma, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 15/7

Ne zapušča Titanika? (1)

Zanimive so ugotovitve Igorja Gošteta 12. aprila v Demokraciji. Strinjam se, da predsednik države nosi največ odgovornosti za razpadanje LDS. Vemo pa tudi, da je župan in poslanec iz Zagorja med njegovimi najzaupnejšimi možmi. Pred nekaj meseci je izjavil, da nas bo predsednik še močno presenečal. Da je slednji odstopil kot vodja eksotičnega društva, ni presenetilo, daje pa misliti o naslednjem koraku.

Politična pot aktualnega predsednika je res raznolika, a ko je šlo za pomembne odločitve, ni zavračal le političnih nasprotnikov, ampak tudi sopotnike na oblasti. Njegova aroganca, da o zgrešenih odločitvah ne govorimo, je bila najbolj na očeh, ko je zavrnil Oglej in sprejel slabši španski kompromis ter ko je podrejenim dopuščal neplodne in škodljive javne zaplete z južno sosedo. Kot vrhovni razsodnik je hotel presekati voz, a je padel v zanke, ki jih je sam nastavil.

Predsednik države ima verjetno z nekaterimi deli razpadle stranke še velike načrte. Dopustil je ali celo usmerjal agonijo, da bi prečistil in potrdil, kar je že pred leti napovedal: »Saj se boste brez mene pobili med seboj.« Ker že prav bolešno goji vzvišenost nad drugimi, mislim, da ni pripravljen prevzeti kakšne pomembne naloge. Tudi ponovitev mandata je čedalje bolj vprašljiva. Najverjetnejša izbira je v usmerjanju leve politične opcije. Njegova težava je očitno v iskanju primernega operativca, ki bi bil sposoben konkurirati sedanjemu predsedniku vlade. Eden od kandidatov je lahko mladi doktor ekonomije, ki pravi, da se je Drnovšek distanciral od zdajšnjega političnega diskurza, da je njegov sporazum z Račanom bil dober in da je treba stroške javne uprave zmanjšati. A resnica je drugačna. Drnovšek se je umaknil v nadoblast, sporazum z Račanom je za Slovenijo slab, vlade LDS so do leta 2004 strmo zaposlovale in višale stroške v javni upravi. Od Titanika res ni ostalo veliko, nič manj pa ni tistih, ki se bolesto prilagajajo, da bi bili na pravi strani, ko bo znova šlo za oblast.

Ernest Pušnik, Hrušica

št. 16/11

Dvolični Kučan (2)

Dr. Ljubo Sirc se sprašuje (Demokracija, 16/XII, 19. april 2007, Kolumna, str. 11): »In če Kučan končno prizna 'zločinsko početje zmagovalcev', zakaj potem ne do-

voli, da bi obsodili zločine? Zakaj njegovi sodniki ne dovolijo, da bi preiskali zločine?»

V prispevku še zapiše: »Vrh tega je dal Ribičič pobiti 12 partizanov na Pohorju, ker se mu niso zdeli dovolj komunistični, temveč 'plavi'.

Odnos države do partizanskih pobojev se ne spremeni niti po tem, ko je Ustavno sodišče RS umestilo partizansko delovanje med vojno nasilje. Državni zbor je resda dobil enoletni rok za odpravo neskladja z ustavo, a svojci nedolžnih žrtev (nečloveško mučenih in nato pobitih) naj še malo počakajo.

To velja tudi za omenjeni pohorski pobjoj (za stanovnikovce raje afera, ker se nobeni ne pride do konca). V nebo vpijoče je stališče vrhovnega državnega tožilstva, ki ni hotelo vložiti zahteve za varstvo zakonitosti za oprostitev obtožb nedolžnih pohorskih žrtev (osem nečloveško mučenih in pobitih), ker se je »že v preteklih letih ukvarjalo s tako imenovanim pohorskim procesom« in ker je bila »ovadba zoper Mitjo Ribičiča - Cirila zavržena«. Še bolj nesmiselna pa je trditev vrhovnega državnega tožilstva, da pri pohorskem procesu ni šlo za sodni postopek, saj o tem obstajajo dokazi v Arhivu RS - le pridobiti in pogledati jih je treba, pa tudi partizanski (dobesedno) predpisi.

Namesto k odpravi krivic se stremi k utišanju svojcev žrtev. Tako je slovenjgraško sodišče svojcu žrtve v pohorskem poboju naložilo plačilo nepotrebnih stroškov postopka, ker si je drznil sprožiti kazenski postopek za ugotavljanje odgovornosti »partizanskega veljaka«.

Tako je odveč pričakovanje, da bi SD (sprevrženi oziroma spreobrnjeni dvoličneži) kar koli pripomogli k odpravi dvoličnosti. Prej bodo po socialdemokratsko (potrčevsko) na veliko obljubljali, nato pa po ustaljeni maniri iz preteklosti državljane pustili na ce-

dilu. Vse predobro so kučanovci seznanjeni s svojimi zakuhanimi montiranimi političnimi procesi (beri z njihovo dvoličnostjo), pa niso in ne naredijo nič, da bi se državljanom popravile krivice.

Kako malo so pripravljeni storiti za izboljšanje državne - tudi poslanske - kulture, pove letošnje ponorejanje zadnjih državnoborskih volitev. Namesto da bi spoštovali voljo državljanov z zadnjih volitev, so v svoje vrste sprejeli neodvisne rdeče eldesovce in dovolili ustanovitev zaresnežev! Iz volilnih predpisov in strankarskih list sicer izhaja, kdo pride v državni zbor namesto odpadnikov, potem ko so se slednji odpovedali volji državljanov. Kosova komisija pa nič.

Vasja Majhen, Ljubljana

št. 17/63

Milijoni za moža Majde Širca (2)

V prejšnji številki Demokracije je Majda Širca v odgovoru na moj članek Milijoni za moža Majde Širca navedla več trditev, ki ne držijo, zato naj nanje na kratko odgovorim.

Majda Širca mi očita, da se pri pisanju o reviji in njenem poslovanju nisem obrnil na njenega moža Vojteha Ravnikarja. Čeprav mi slednjega v tem primeru sploh ne bi bilo treba storiti (članek je namreč govoril o spornem ravnanju Širčeve, poleg tega pa poslovanje revije za sam članek ni bilo pomembno), sem želel nekaj vprašanj postaviti tudi njemu možu oziroma podjetju Piranesi, katerega direktor je, vendar mi ga ni uspelo dobiti. Telefonske številke ►

► podjetja ni v telefonskem imeniku, za telefonsko številko, ki je kot uradna telefonska številka podjetja objavljena v registru Ajpes, pa telefonski odzivnik Telekom javlja, da številka ne obstaja več.

Prav tako ne drži očitke, da sem lažno navedel podatek, da je revija Piranesi prvo subvencijo dobila leta 1997. Za podatke o poslovnem sodelovanju s podjetjem Piranesi in morebitnih prejetih subvencijah sem prek Urada vlade za informiranje zaprosil vsa ministrstva in vladne službe. V dopisu sem zapisal, naj mi posredujejo podatke o poslovnem sodelovanju in morebitnih subvencijah trem podjetjem Vojteha Ravnikarja za vsa (!) leta nazaj. Vse podatke, ki sem jih dobil, sem tudi objavil. Dopuščam možnost, da so mi z ministrstva za kulturo, čeprav sem jih prosil za podatke za vsa leta, odkar obstaja ministrstvo, posredovali samo podatke za zadnja leta, vendar v tem primeru krivda ne more biti moja.

Drži, da Širčeva, s tem ko je podpisala pogodbo, s katero je podjetje Piranesi dobilo državna sredstva, ni kršila takratne zakonodaje (če seveda odštejemo, da omenjeno podjetje, če bi ga prijavila parlamentarni komisiji, sploh ne bi smelo poslovati z državo), ker takrat še ni veljal zakon o preprečevanju korupcije, je pa s tem, ko je pogodbo podpisala (četudi po pooblastilu ministra Jožefa Školčca), po mojem prepričanju kršila načela etičnega ravnanja, ki zapovedujejo, da se morajo funkcionarji izogibati navideznemu in dejanskemu konfliktu interesov. Gre namreč za splošno etično držo, ki ni in ne

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

more biti odvisna le od dnevnih zakonov. Takšnemu mnenju je končno pritrdila (o tem smo pisali v prejšnji številki Demokracije) tudi komisija za preprečevanje korupcije, ki jo vodi Drago Kos, ko je v svojem načelnem mnenju zapisala, da je treba v primerih, ko mora funkcionar (četudi le kot pooblaščenec) podpisati pogodbo s podjetjem svojega sorodnika, podpis pogodbe prepustiti drugemu ne glede na to, da je bilo podjetje izbrano na javnem razpisu, in ne glede na to, da funkcionar le nadomešča svojega nadrejenega. Mnenje si velja prebrati, saj odgovarja tudi na nekatera druga vprašanja, ki se pojavljajo v zapisu Majde Širca.

Ne drži trditev Širčeve, da ni sporno, da je podjetje Piranesi zamolčala komisiji za preprečevanje korupcije, češ da podjetje praktično ne posluje več. Zakon o preprečevanju korupcije namreč določa, da morajo funkcionarji komisiji prijaviti vsa podjetja, v katerih so njihovi zakonci več kot 25-odstotni lastniki, pri tem pa ne loči med podjetji, ki »bolj« ali »manj« poslujejo. Slednje kaže tudi

to, da je komisija podjetje (potem ko jo je naša novinarka opozorila, da ji ga je Širčeva zamolčala) uvrstila na seznam podjetij, ki jim je prepovedano poslovati z državo.

Na navedbe o tem, da posli drugega Ravnikarjevega podjetja Ravnikar Potokar niso bili sporni, ne bom odgovarjal, ker sem pri podatkih o poslovanju tega podjetja z državo, ki sem jih navedel, jasno zapisal, da to poslovanje ni bilo sporno. Prav tako za sam članek ni pomembno, ali je mož Širčeve ugledna osebnost ali ne, razen če seveda Širčeva ne zagovarja teze, da ji je zaradi ugleda njenega moža dovoljeno več, kot je dovoljeno drugim. Vse, kar je pomembno, je, ali je Širčeva podpisovala pogodbe o subvencijah za podjetje, katerega solastnik je njen mož, in ali je ravnala zakonito, ko podjetja svojega moža ni prijavila kar trem komisijam. Iz vsega zapisanega si bralec lahko ustvaril svoje mnenje.

Končno ne drži niti navedba, da je bil članek tendenciozen, prepoln manipulacij in poskusov diskreditacij nje in njenega soproga. Nikogar nisem hotel dis-

kreditirati. Navajal sem le uradne podatke in opozoril na sporno ravnanje Majde Širca, kar je tudi glavna naloga novinarjev. Rahlo smešne so tudi navedbe o domnevno motivirani politični diskreditaciji. Kot profesionalnega novinarja me takšne ali drugačne politične igrice ne zanimajo.

Aleš Kocjan, Demokracija

27. april, dan upora proti okupatorju

Tako državni praznik imenujemo danes. Upor proti kateremu okupatorju? Naj bi bil to spomin na ustanovitev OF, prej PIF, po sovjetskem namigu po sporazumu o nenapadanju (in kasnejši delitvi Poljske) med Hitlerjem in Stalinom? Šele ko so Nemci 6. aprila 1941 napadli in v šestih tednih v celoti zasedli tedanjo Jugoslavijo, se je tri tedne po nemškem napadu Protiimperialistična fronta preimenovala v Osvobodilno fronto, kjer se je pod krinko »narodnoosvobodilnega boja« bila tako imenovana socialna revolucija, kot so nas učili vsi povojni

tv PRIMORKA

Trstelj - 67. kanal

Obala - S23 - kabelski sistem v Kopru

DNEVNIK TV PRIMORKA

Od ponedeljka do petka ob 20.00

učbeniki in na kar jasno kažejo že med vojno uporabljeni nazivi bela garda za tiste, ki so se tej krvavi revoluciji upirali. Leta 1990 se je Slovenija s prvimi večstrankarskimi volitvami odpovedala komunizmu in z denacionalizacijskimi postopki komunistične revolucionarne dejavnosti razglasila za nelegalne in nelegitimne. Mnoge krvave stvari te rdeče revolucije pa so še danes, 16 let po osamosvojitvi, nedostopne roki pravice. Lustracija v nasprotju z Vzhodno Evropo v Sloveniji ni bila izvedena in zgodovino še vedno v veliki meri poučujejo skozi prizmo nelegitimno razglašene komunizma. Nemci so res prišli v Slovenijo 1941 z orožjem, sredi vojne, in jo odvezli prejšnjim hegemonom beograjskim Srbom. Toda kako so v Slovenijo po prvi svetovni vojni vkorakali zmagoviti Srbi, ko se je Slovenija v okviru Avstrije bojevala na poraženi strani fronte? So bili od 1919 do 1945 Srbi kaj drugačni »okupatorji« kot Nemci v času 1941–1945, upoštevajoč, da se je v zadnjem primeru bila svetovna vojna? Nič drugačni razen tega, da je srbska »okupacija« trajala precej dlje in z mnogo bolj dramatičnimi posledicami. Kaj so Srbi, so pokazala leta 1991 do 1999, ko so Beograjčani v štirih vojnah krvavo morili po nekdanjih »bratskih republikah«, ki so jih po srbskem mišljenju očitno dobili kot »vojni plen« iz prve svetovne vojne in jih nikakor niso hoteli spustiti iz rok. Mar nista dneva upora proti okupatorju tudi 25. junij (1991) in 26. december (1990)?

Peter Zaplotnik, Kranj

Kako dolgo še Trg revolucije?

Ugotavljam, da je Maribor med redkimi slovenskimi mesti, ki ima trge, ulice in mostove poimenovalne po vodilnih komunističnih revolucionarjih. Ljubljana, Slovenska Bistrica, Novo mesto in drugi so s temi poimenovanji že zdavnaj pretrgali. Grozno je človeku, ki sliši: Trg revolucije, Titov most, Kardeljeva ulica ... Kardelj je Kidriču pisal: »Pospešite s čiščenjem nasprotnikov komunizma ...« Komunistem je propadel. V vseh vzhodnoevropskih državah so izbrisali imena revolucije oziroma revolucionarjev, v Mariboru smo edini, ki to dopuščamo.

Maribor bo postal evropska kulturna prestolnica. Se bomo takrat še »ponašali« s temi imeni? Mestnemu svetu mestne občine Maribor predlagam, da začne postopek za preimenovalje ulic. Navajam tudi nekatere predloge:

- Trg revolucije naj se preimenuje v Trg samostojnosti,
 - Kidričev trg v Trg dr. Jožeta Pučnika,
 - Titov most v Most Josefa Simčika,
 - Kardeljeva cesta v Cesto Borisa Adama in
 - Ulica Vita Kraigerja v Frančiškanski trg.
- Poleg navedenih imen je še mnogo takih, ki ne sodijo v evropsko civilizacijo.

Menim, da mi ni treba posebej razlagati, zakaj naj se ta imena izbrišejo, saj je vendarle že čas, da se dokončno zavemo polpretekle zgodovine in dogodkov v zvezi z njo. Prav tako ni treba posebej predstavljati oseb s predlaganimi novimi imeni, ker so to borci za našo samostojno Slovenijo.

Ko je bila mariborska županja gospa Magdalena Tovornik, sem bil pri njej in zahteval, da se Leninov trg preimenuje; prav tako sem pred TV-kamero pri Maistrovem spomeniku protestiral zaradi Leninovega imena. Hvala bogu mi je uspelo, da nosi sedaj trg ime po našem velikem možu Maistru, čigar ime z veseljem in ponosom izrekamo.

Mestni svetniki, storite kaj za naš Maribor, ki sodi v evropsko civilizacijo.

Alojz Senekovič, Maribor

Celice Ozne!

Marija Vodišek

Ozna, Oddelek za zaščito naroda, do aprila 1946, nato Udba, Urad državne bezbednosti v Titovi Jugoslaviji do leta 1967. Represivni organizaciji oboževanega, nezmotljivega komunističnega genija, priučenega ključavničarja, izšolanega v najbolj zločinskih organih Sovjetske zveze. Pa ne le on, še številni Slovenci: Ivan Maček, Aleš Bebler, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Boris Kraigher, Miha Marinko, Mitja Ribičič in še bi jih lahko našli. Pozneje se je Udba preimenovala v SDV, Službo državne varnosti. Koliko let je preteklo od slovenske osamosvojitve in koliko let je bilo potrebnih, da se vsaj delno razkrijejo zločini Udbe oz. SDV? Zločini se počasi, sramežljivo odkrivajo. Kaj pa izvrševalci teh zločinov? Da se njihova povsem protipravna dejavnost ne bi odkrila, so se malo »prefarbani« preimenovali in se vrinili ali pa kar ostali v svojih »podjetjih«, tudi v Sovi. Sedaj pa so v raznih komisijah, da prikrijejo svoje sodelovanje z Udbo in SDV. Zato je Milan Kučan kandidiral za predsednika države, zato je Janez Drnovšek prikorakal iz Beograda s svojimi oprodami in vsi so se začeli predstavljati kot večni demokrati. In večina nerazmišljajočega naroda jim je nasedla, kot jim naseda še danes. Da so se vsi zgoraj navedeni slovenski komunisti za svoje zločine izučili v Sovjetski zvezi, aktivno sodelovali ter odločali o povojnih umorih in pobojih svojih idejnih nasprotnikov, je dokazano. Toda ti so bili vendar po mnenju partijcev »izvržki« slovenskega naroda in so dobili tisto, kar so »zaslužili«. Kdo pa so bili tisti, ki so čemeli v celicah, ki smo jih lahko sedaj videli in katere je imela Udba raztresene po vsej Sloveniji, ne le po Ljubljani? To so bili predvsem partijci, ki so se na neki način zamerili komunističnim oblastnikom. To ni bilo prav težko, posebno po resoluciji kominforma leta 1948 v Bukarešti, kjer je bila Titova Jugoslavija ožigosana in izobčena. Takoj se je začel lov na informbirojevce. Nekdanji prijatelji in sodelavci so postali izdajalci in nezmotljivim voditeljem KP ovajali »staliniste«. Nekateri, domnevno najbolj »trmasti«, so se znašli popolnoma izolirani v prirejenih celicah, ki smo jih lahko videli na televiziji in v drugih medijih. Koliko od teh jih je prišlo še kdaj na prostost? Večina osumljenih pa je bila poslana na Goli otok, kjer so doživljali največja poniževanja in mučenja. V Jugoslaviji so preganjali »staliniste«, na Češkem, Madžarskem in v NDR pa »titoiste«. Mnoge med njimi so obsodili na smrt, potem pa desetletja pozneje rehabilitirali. Koliko izdajalcev in rabljev še živi med nami in po vseh deželah nekdanjega komunističnega raja? Menim, da si v Sloveniji večina teh pa tudi njihovi duhovni potomci danes »lajšajo vest« za storjene zločine s podpora Strojanim in izbrisanim. Članek izpod peresa Maje Vovk v propagandnem časniku Dobro jutro 21. 4. 2007 o odkritih celicah pa je še en dokaz, da imamo novinarje in urednike, ki so produkt totalno zabetoniranega mišljenja. Prepričana sem, da so dokazi o sodelovanju znanih »naših fantov« s SDV avtentični. Slovenski državljani imamo pravico zvedeti vso RESNICO ne glede na to, da komu to ni prav!

88,3 & 105,1 MHz

ALPSKI VAL

Radio Alpski val

www.alpskival.net

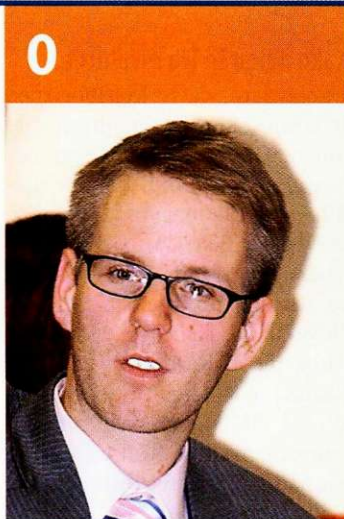
† 05 38 11 886

f 05 38 11 674

Politični semafor

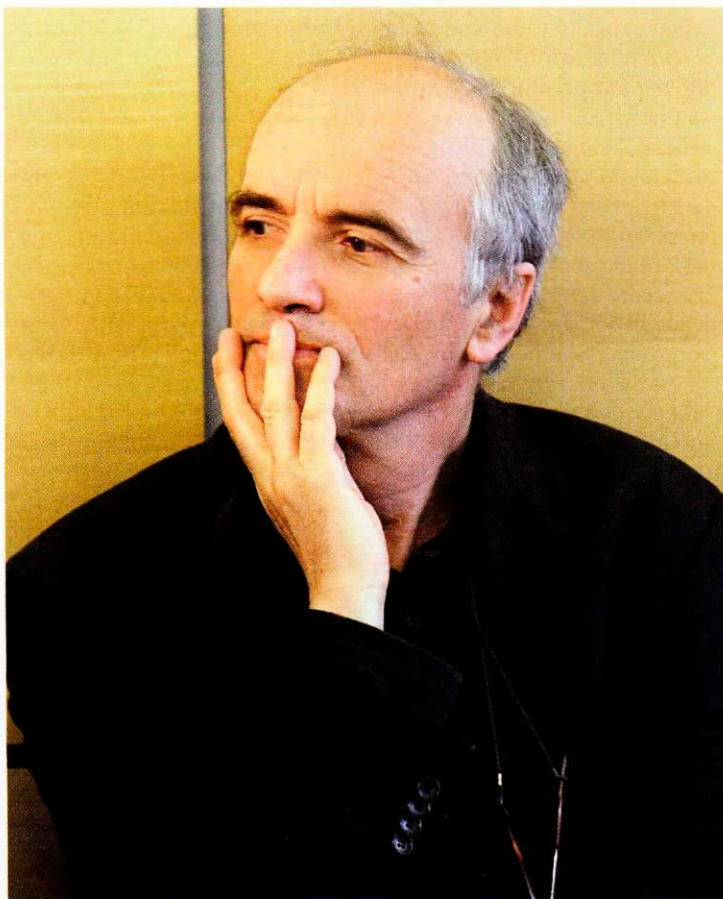
Napoveduje stavko Potem ko je večina sindikatov javnega sektorja privolila v to, da se t. i. uniformirani poklici uvrstijo v isti (20.) plačni razred, Policijski sindikat Slovenije in njegov predsednik Branko Prah vztrajata, da bi morali biti uvrščeni v višji (22.) plačni razred, in za 7. maj napovedujeta stavko. Slednje niti ne bi bilo tako sporno, če ne bi sindikat upravičenosti do višje plače poskušal doseči z dokazovanjem, da je delo policista več vredno od dela primerljivih poklicev.

Ultimat Pahorju Medtem ko Borut Pahor še niha med tem, ali bi se jeseni potegoval za predsednika države ali bi raje ostal predsednik SD, se je, kot kaže, namesto njega že odločil glavni tajnik stranke Uroš Jauševac, ki je za Delo dejal, da predsedstvo stranke Pahorja, če se bo odločil za predsedniško kandidaturu, ne bo podprlo. »Ker pa se to ne bo zgodilo, o tej dilemi ne bomo odločali,« je pribil Jauševac. Pahor očitno ostaja talec lastne stranke.

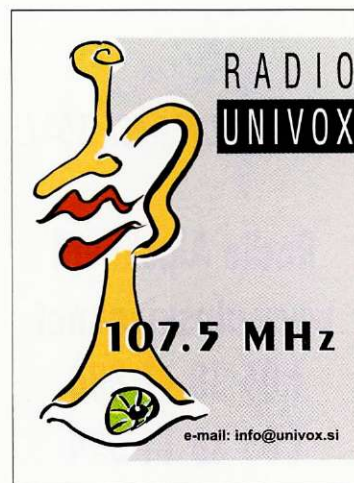
V polno Sociolog in profesor na FDV dr. Matevž Tomšič velikokrat postreže s tehtnimi komentarji družbenega dogajanja v državi. Tako je bilo tudi v nedavni kolumni za dnevnik Večer, ko je komentiral polemike, ki se sprožajo ob nekaterih spremembah v medijih. Kot je zapisal, je glavni razlog za razburjenje »levičarsko usmerjenih mnenjskih voditeljev« v tem, da so »izgubili ekskluzivno pravico do javne interpretacije družbenih in političnih pojavov«. Drži.

Dežurni topničar

Vedno kadar želi politična levica koga v tej državi diskreditirati, to (po naključju ali morda tudi ne) namesto nje opravi Dnevnikov kolumnist in profesor z dvomljivimi profesorskimi strokovnimi referencami na Fakulteti za družbene vede Vlado Mihelj. Mihelj se je tako v svoji nedavni kolumni lotil svetnika Jankovičeve liste v ljubljanskem mestnem svetu Petra Božiča, ki si je v svojem nastopu v Odmevih na TV Slovenija drznil opozoriti na medijsko cenzuro, ki je vladala v času LDS in Združene liste (današnje SD). Božič je dejal: »Zgodba o SIB banki se ni začela v opoziciji. Zgodba o SIB banki se je začela v vladi, v LDS in v Združeni listi. In LDS in Združena lista sta kontrolirali popolnoma vse medije ...« Slednje je Mihelj očitno tako zmotilo, da je Božiča v svoji kolumni označil za nestanovitnega in nedoslednega, ki se je prodal za petminutni nastop na televiziji. »Moj najhujši prijatelj Peter Božič

je zadnji, ki bi lahko kaj kredibilnega povedal o tej aferi (aferi SIB, op. A.K.). Bil je involviran in zato pristranski, kot zna biti samo on. Zato je škoda, da – prosto po Chiracu – ni izkoristil možnosti, da bi molčal.« In še. »Vsekakor pa velja, da Peter Božič ni bil žrtev brezdušnega liberalnega režima; bil je in je še vedno žrtev svoje npravi.« A. K.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija**
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo**
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije**
- ☐ Albert Svetina: **Od osvobodilnega boja do banditizma**
- ☐ Janez Janša: **Okopi**
- ☐ Janez Janša: **Premiki**
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili**
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije**
- ☐ Viktor Miklavčič: **Pričevanja**
- ☐ **NOVO** Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni**
- ☐ **NOVO** Silvin Eiletz: **Skrivnost komiterne**
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne**
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti**
- ☐ Vasja Klavara: **Predel 1809**
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske**
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja**
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo**
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja**
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo**
- ☐ Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe**
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.**
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepiš iz zapora**
- ☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918**
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier**
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)**
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo**
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli**
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor**
- ☐ Ive A. Stanič: **V objemu osvoboditeljev**
- ☐ Jože Zemljič: **Življenje je večna borba**

9,18 EUR / 2.200,00 SIT

25,87 EUR / 6.200,00 SIT

9,18 EUR / 2.200,00 SIT

27,95 EUR / 6.700,00 SIT

9,18 EUR / 2.200,00 SIT

9,18 EUR / 2.200,00 SIT

20,82 EUR / 4.990,00 SIT

35,46 EUR / 8.500,00 SIT

20,44 EUR / 4.900,00 SIT

32,00 EUR / 7.668,48 SIT

23,96 EUR / 5.741,77 SIT

22,95 EUR / 5.500,00 SIT

16,29 EUR / 3.906,00 SIT

28,07 EUR / 6.727,00 SIT

22,95 EUR / 5.500,00 SIT

27,16 EUR / 6.510,00 SIT

4,13 EUR / 990,00 SIT

45,27 EUR / 10.850,00 SIT

20,82 EUR / 4.991,00 SIT

27,16 EUR / 6.510,00 SIT

22,11 EUR / 5.300,00 SIT

4,52 EUR / 1.085,00 SIT

4,52 EUR / 1.085,00 SIT

18,56 EUR / 4.449,00 SIT

27,94 EUR / 6.696,00 SIT

17,65 EUR / 4.232,00 SIT

16,02 EUR / 3.840,00 SIT

26,95 EUR / 6.460,00 SIT

18,36 EUR / 4.400,00 SIT

12,51 EUR / 3.000,00 SIT

10,43 EUR / 2.500,00 SIT

8,34 EUR / 2.000,00 SIT

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Obvestilo potrošnikom:
Cene so preračunane po tečaju zamenjave:
1 EUR = 239,64 SIT.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

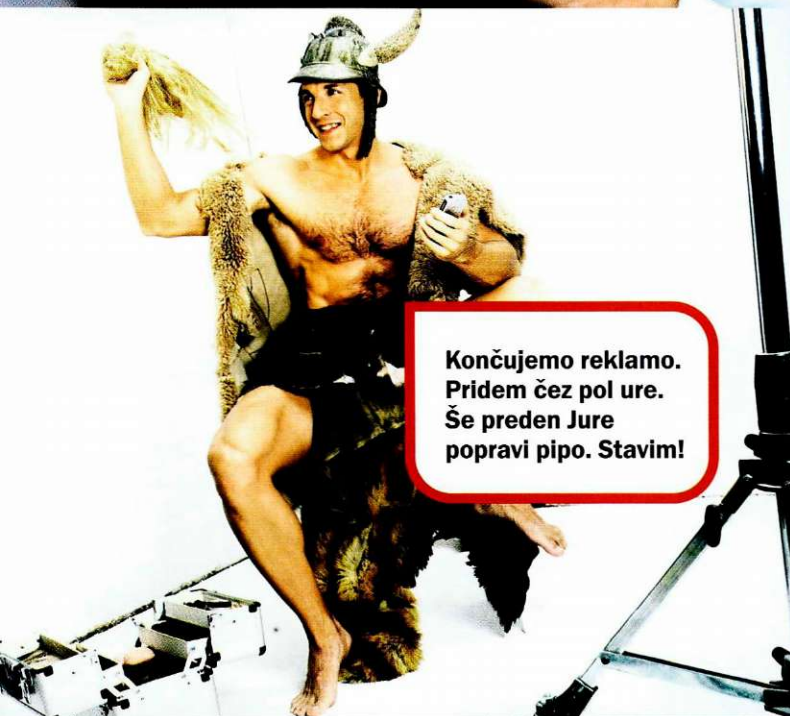
Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Fantje, petek je.
Kje ste?

Popravljam pipo!
Pridem.

Končujemo reklamo.
Pridem čez pol ure.
Še preden Jure
popravi pipo. Stavim!

Takoj pridem,
samo še avto parkiram.

PRITISNI

Ej, jaz sem na rentgenu.
Ne sprašujte ...
Uuu, kakšna sestra ...

GOVORI

NOKIA
Connecting People

Z VSEMI NAENKRAT!

Predstavljamo vam novo storitev Pritisni in govori s katero se lahko kot po "walkie-talkieju" v promocijskem obdobju **brezplačno** pogovarjate z več sogovorniki hkrati.
www.mobitel.si/PG

